

Ари ахъвы ахІба агвып асабиква рныбыжьла йрыквыргІапсу апхъарасахІатквала йалапІ. Ауат йрыланакІитІ апсабара апшыхвраквал, математикала, абызшва тшауацІнарыхра апхъарасахІатквал. АпхъарасахІатквал зымгІва национально-регионально компонент йаквыргІапста йалыхпІ. АгІвыра апроєктквал алапІ. Апроєктквал асабиквал рыбызшвал тшауацІнадрыхитІ, р-Псадгьыл, ркъраль бзи рбауа, абаза бызшвал абайари апшдзари щаквдыргылитІ, руагІахъа ртурых днардыритІ. Датшагьи,ахъвы йаланакІитІрнапІы ъабаща амоторика зрыбагъуш, йалазырхІуш апроєктквал, ауыгьи хачІвыта йазгылитІ абызшвал ажвар тшауацІнарыхра. Асабиквал йырдырыз аматериал рбзазара апны йшрызгІарысабапуа уырхъвыхуата апроєктквал рцІыхъвал йауацІыху апхъарасахІатквал йакІвуыршушла йалапІ.

АпхъарасахIат 1. Атема: «Ачважварапидза тшазыгIбжъитI».

Амурад: асабиква рыквлагIвчва, рани раби дари рхIаль щаквыргылра, азаджв-азаджв хвы шрыквырцIуш, гвчIагIвра шрымазлуш рылакIра.

Адгалица: амара асурат, саби макъымкI, ауадгъына, ахъвмарга машина.

АкIвшаца:

- УахъчIва швари сари сальам абахIхуаштI, ауаса ауи шхIчпуш джъащахъвапI.

«**Мыш бзи!**» - йгIахIырбитI хIнапIквала,

«**Мыш бзи!**» - йгIахIырбитI хIщапIквала,

«**Мыш бзи!**» - хIылаквала йхIчпитI,

«**Мыш бзи!**» - хIыбызхвыцквала йхIхIвитI.

- Йшызбауала зымгIвагъи рыбызхвыцквала гъгIашIымхастI, швгIай ауи хIацхърагIапI. Са ауадгъына срыхIвачвитI, швдзыргIвыстI, ауи пшдзата йшхIвачвауа, ауи швара швгIашIыхарныс йгIашвыхIвитI.

Ауыса йацшIакIта йацырхIвитI:

Щымтала щажъыта

СгIагъылитI сара,

Ласыта тшызгIвичитI,

ТшызджвджвитI цкъадза. (Цекъва П.)

- Щта, йшызбауала ауадгъына швабыжта йгIахIцхърагIатI, зымгIвагъи хIгIанаршIыхатI.

УахъчIва ныкъвара хIджвыквалуаштI, алокIква хIрылылуаштI. АуагIа алокIква йанрылалра тшырхIваджытI. «ЙшпакIву» - хIва швазцIгIузтын йыхIмыркъвауата хIджвыквлитI. Ауаса йгIахIшвыргалашвах - джъауап ахIтра ахъазла хIнапIы щтIыхIхитI, хIгъцIыруам.

Пшдзата йъачважвауа акъраль хIджвыквлитI(амакъым гIаситI, асабиква чырпIи рыститI). ШвылачкIвынква хъыжвгIва. Абари ачырпIи хIаквчIвата апстхIваквала хIрылсуазшвакI швыла йгIацIажвжъ. АцIахъыла абнаквала, архъаквала, адзыгIвквала рбыжъквала гIгитI, аква амщтахъ ахIауа цкъа тагIгитI.

- Абар хIгIадзатI. ШвапшыстI, ачIвыйа ари?

- Гвашв. Агвашв апны ацІапха кІныхІапІ. ШвгІай йгІахІтІыпІ.

Ахъвмарра акІвхІыршутІ: «Ажва пшкаква».

Асабиква ахырчыч арахъва гІаквырхпхъадза ажва бзикІ, пшкакІ рхІвитІ.

- ШвызгІадахатІ, ажва пшката йшвхІвадзаз хІгвква пхарата йталтІ. АцІапхагы ауатажваквa рымщтахъ тшгІанатІитІ.

ЙызгІвабахуа **ахъмарца:** **«ХІгвалаквa».**
(асабигІзагІвы асабиква амашакв чкІвын рылтитІ).

- ШвгІай зымгІвадзугъи швандухара хІ-Абазашта бзирата йазышвчпуш хІалачважвапІ. (Асабиква йгІархІвитІ).

- ШвызгІадахатІ, са йазхъасцІитІ швгвы йту зымгІва шгІашвдахІвуаш, швъатадрийыз ахакв бзи шыжвбуш, бзира щарда шазышвчпуш.

АпхъарасахІат аутог:

Акъраль джъащахъва хІъаныз йшвзыразпІ: «АллахІ дшвзыразхатІ» - хІва йгІашвархІвитІ.

ХІылачкІвынквa хъыгІгІвахитІ, апстхІваквa хІрылсуа хІцахитІ. Ахъахъыла абнаквa, архъаквa, адзыгІвквa рбыжъквa гІгІитІ, аквa амщтахъ ахІауа цкъа тагІгитІ. Амакъым гІаситІ.

- ХІгІадзахтІ, хІылаквa гІахъхІтІитІ, хІныкъвара ауыла йалхІыргитІ.

УахъчІвала сара сшвзыразпІ, швсаби гвыбзыгъапІ, швызгІадахатІ.

АпхъарасахІат 2. Атема: «АшІыпІа пхартаквала йпссгІахуа апссгІачІвквa»

Амурад: асабиква апссгІачІвквa рыхъызквa, рхІаль, рквпшыра йахаргІвазара; апсабара ахъаз йрауызадырраквa рыбагъахра; апсабара хвы шазырбуш рылакІра.

Адгалица: апссгІачІвквa рсуратквa; асоргІаквa; ашвъабгъыы йгІалху айачІваквa ргІатырсараквa.

АкІвшаица: УахъчІва швари сари ахъвмарра «СыйачІва» акІвхІыршутІ. Ари анкъвакъвра апны асабиква зымгІва алазлуштІ. Джъауап тамам гІасызтуа йачІвакІ йыквнасыргуштІ, ахъвмарра ацІыхъва рыцІа йачІва щардазму дапхъагылагІвхуштІ, асогІагъи йыквнахІыргуштІ.

- ХІызлачважвуш апссгІачІвквa: 1.АжвцІквa; 2.КІвыкІва; 3.АбжъандахІвквa; 4.АлахІваквайчІваквa.

АзцІГараква джъауап гІарышвтитІ.

1. Запш пссгІачІвыйа агІвычІвгІвыс йырзичпаз атдзычкІвын йтабзазауа?
2. Запш пссгІачІвыйа абакъква, атдзакква рыцІахъ гІвара зчпауа?
3. Запш пссгІачІвыйа ацІла апны гІвара зчпауа?
4. Запш пссгІачІвыйа йара-йара гІвара зымчпауа?
-Ужвы йгІасазхІвашда? -

1. Запш пссгІачІвыйа зымгІва рапхъа ашІыпІа пхартала йпссгІахуа?

2. Йшпажвбауа апссгІачІвква фачІвыта йрауа ачІвыйа?

Агъвы апны агІамтаква рзаманква асурат кІыдпІ. Ауат рпны асабиква апссгІачІвква анпссгІахуа запш гІамту, хІа хІшІыпІаква рпны йанхІызгІайхуа запш гІамту рхІвитІ. Асабиква къазу-къазу апссгІачІвква рыхъызква тамамта рхІвитІ.

Асабиква апсабара, апссгІачІвква йшырзаъазара атахъу йрыквгІашІаситІ, дара йырдыруа апссгІачІвква йрыквчважвитІ.

Анкъвакъвра ацІыхъва дасу зъара йыму йачІвата йырпхъадзитІ, апхъагылагІвчва асогІаква рыртитІ.

АцІис чкІвын гъвычІгъвычІуа

АжвгІванд чІыхв амнахІвитІ.

АцІис чкІвын гъвычІгъвычІуа

ХІагІата йпссгІитІ.

Зъара йпссгІалакІгъи

ХІагІата анахъ –

ЙазгІайхитІ ахъыбра

Адгъыл ахъахъ...

АпхъарасахІат аитог:

1. Запш пссгІачІвквйа уахъчІва хІызлачважваз?

2. Ауат рыуа швара рыцІа йшвгвапхайа?

АпхъарасахІат 3 Атема: «АгІвна псауышвхІаква».

Амурад: асабиква агІвна псауышвхІаква рыхъаз гІахІвахра хвыцкІрзалацІауа йбжьара; рхъвыщци рыбызшви тшауацІнарыхра; агІвна псауышвхІаква сабапта йхІызгІаргуа йахаргІвазара.

Адгалица: ачІышва йгІалху апсауышвхІаква, ауат йгІарылырхуа арызкыи ачІвычи; ахъвмарра ахъаз йдрыхІазырыз асуратква.

- ХІара уахъчІва сасраакыт хІцитІ. ЗымгІвадзугъи автобус хІаквчІвитІ, ачІвартаква йауу рпны хІчІвитІ. Абар хІгІадзатІ. (Айшва апны амшы йгІалхта йаныргІалу абаза унагІвакІ йапшитІ). ШвапшыстІ, псауышвхІата йтшкІару. Рыхъызква хІшвырхІва. АжвакІла ауат хІшпарыпхъа ауашйа? АчІвыйа агІвна псауышвхІаква-хІва хІызрыпхъауа? Арымдзаква швырквчІвата агІвна псауышвхІаква хІрылачважвуштІ.

Ажв – гІвна псауышвхІапІ, хІвыс гІанарийитІ. Апхынла ахІвырта апны йырхчитІ, агъныла чва артитІ. Ажв йгІамырхуа ахш йгІалырхитІ: хъкІы, ашвы, хвша, хырчІвы; ажы- тубар, наквытл аларчпитІ.

Аджьмагъи - гІвна псауышвхІапІ. Ауи адзсыс чкІвынква гІацІагылитІ. Аджьма хІврала йдырчитІ, агъныла чва артитІ. Аджьма аласа чгІвыча пха гІалырхитІ, ахш швабыжта йъзагІвапІ, ажъгъи рфитІ.

Атшыгъи - гІвна псауышвхІапІ. Ауыгъи ажв апшта йырхчитІ, чва артитІ. Атшы тшшыс гІацІагылитІ. Атшы йаквчІвитІ, ауандыр йацІархІвитІ, ахІатлаква аланкъвыргитІ.

Тшпщара дакыкыа (тшацырчпауамца йырхІвитІ)

Тшхъагыл зны,

Тшхъагыл гІван,

ТшрычІвай зны,

ТшрычІвай гІван.

Йанхъвлара пхапха тшхъумгІван,

ЙгІатІы ахъышв,

ЙгІаурыс апшыхъ!

ЙыгъгІауыдсылуашым хъыхъ!

- Акъалаква рпны апсауышвхІаква бзазума? Запшквейа?

Ашвырква акытчаква швзаларцІатІ. Айшва хъвы-хъвыла йагІвшу асуратква гІарахвитІ, ауат дасу йызквшвауа ахъвы йацхъарцІитІта ашвырква гІадырбитІ, рпсауышвхІа бжъыла йшцІыруа апшта асабиква йгІадырбитІ. Айшва ужвыгы йыквпІ ашвырква сабапрата йгІахІыртуа рсуратква. Асабиква ауат асуратква гІашцІырхуамца запш псауышвхІу йгІахІызтуа ахъыз рхІвитІ.

- Ари напІтарапІ. Ауи аджъма аласала йырчпитІ, ауаса аласа валенкІа амгІа пха гІалырхитІ.

Ужвы хІсабигІарта хІцахитІ. Йшвгвапхама акыт абзазара? РыцІа йшвгвапхаз запш псауышвхІайа?

- ЙацтагІайуата йакІвхІыршутІ ахъвмарца: «ЙызцапІуда? Йызхъуда? ЙызцІыхъуда».

АпхъарасахІатаитог: Запш гІвна псауышахІаквайа уахъчІва хІызлачважваз?

АпхъарасахІат 4 Атема: «АшІыпІа пхартаква рпны йбзазауа апсауышвхІаква».

Амурад: Асабиква апсауышвхІаква рыхъазла рдырра йалархІара; ашІыпІа пхартаква йбзазауа апсауышвхІаква рбзазаца, рхІаль, рквпшыра йахаргІвазара; асабиква йырбауа шыргвныркІылуаш адынхалра, рыбызшва тшауацІнарыхра.

Адгалица: ашІыпІа пхартаква рпны йбзазауа апсауышвхІаква рсуратква; акърарыгІва карта; ашвыр хъвмагаква: аслъан, къапльан, жираф, пыль, мимун, ауасамца.

АкІвшаца:

- УахъчІва Африка ззырхІвауа ашІыпІа пхарта сасра хІцуштІ. (Акарта апны Африка йъану асабиква йдлырбитІ).

- Африка йбзазауа запш псауышвхІаквайа? (аслъан, къапльан, жираф, пыль, мимун, ауасамца).

- Африка хІнадзара ахъаз хІызквчІвара атахъыйа? (Самолет).

Ахъвмарга(самолет) йрымула асабиква Африка йпсгІитІ.

- ХІара абна жвпІара хІылсра атахъыпІ.ГІвгвыпкІта тшыхІшитІ, агІвгвыпкІгы хІымгІва гъмайрам, швабыжта йбаргвыпІ. Швымгвжважвам.

Абар абна жвпІара хІылситІ. Абна псауышвхІаква гІбара ахъазла бжъыкІгы гІахІхъымгауа ахІвра хІылачІвапІ, бгъыла тшхъыгІгІван.

АсабигІзагІвы асабиква апсауышвхІаква рсуратква длырбитІ, рыхызква ралхІвитІ(аслян, къаплян, жираф, пыль, мимун). Асабиква амашакв йту ахъмаргаква гІатырхитІ. Араъа дасу йдырра гІайырбитІ: ахыз, ауи йъабзазауа, афачІвы. Асаби йхІвитІ арахъаратгьи йцърагІитІ. Ари ахъмарра асабиква зымгІва алапІ, ауат апсауышвхІаква рыхызква йатадрыбагъахитІ.

- ХІныкъвара ауыла йалхІыргитІ. ЙыгІбаз, хІызлачважвас апсауышвхІаква йшвгвапхаз асурат жвгІвитІ. (Асабиква асуратква ргІвитІ).

- ШвызгІвадахатІ. УахъчІва зымгІва бзита швынхатІ.

АпхъарасахІат аитог: ХІара запш шыпІайа хІъабзазауа? АпсауышвхІаква запш шыпІайа йъабзазауа? Рыхызква йатагІасазхІвхуашда?

АпхъарасахІат 5. Атема: «Уыхызи уари».

Амурад: асаби йыхыз, йтдзахыз, йани йаби рыхызква шидыруаш бжъара; асаби адуней дшгІаквылызла ашвъа; ргъагъара йгІакІвзыршауа аугІа, азаджв-азаджв хвы шырзырчпуш рахІвра.

Адгалица: асаби йшвъа; швъабыгъьква; акъарандаш зигІваквала; топ.

АкІвшаица:

- Швымш бзита! УахъчІва хІара ахызква хІрылачважвуштІ. Ауи апхъала ахъмарракІ акІвхІыршапІ. Ахъмарща ахыз «ПхІвыспа хъзыкІ гІахІва(чкІвын)». (ЗымгІва гъагъата йгІалагылитІ, атоп азаджв-азаджв йзауищтитІ, йауызщтуа йыхыз йхІвитІ).

- АчІвыйа йшвхІвуз? (асабиква рджъауапква). ТамампІ – хъзы. ШвчІва. ЙыгІвбахауа ахъмарща. (Асабиква йалачІвитІ, хын напІы йаситІ, йыгвла йахыла тшацайырпитІта йыхыз йхІвитІ).

- Ужвы дасу йыхыз хІалачважвуштІ, ахІбачва штшырзынауырхара атахъу тамамта йхІхІвуштІ.

Швра швыхыз, швтдзахыз, уабайыхыз жвдырра атахъыпІ. ЙанакІвызлакІгьи ауагІа гвапата швырзаъазла. ЙснапІыщІу ашвъа апш зымгІвадзугьи йшвымапІ, ауи швангІадри йгІашвыртатІ. Араъа йаныпІ: уыхыз, утдзахыз, уани уаби рыхызква, уъадрийыз, уангІадри атшын, асквш. Ари йапхъауауата йгІашвыртыз швъапІ.

ЙащтагІайуа ахъмарща: «Уыхыз уаба йыхыз хІва» (асабиква гъагъата йалагылапІ, азаджв-азаджв топ йзауищтитІта йаба йыхызгьи йхІвитІ).

Йалапсата йщІу ахІарыфква шврылапшта, дасу йыхыз злагІалагауа ахІарыф гІарылшвхта акъарандаш зигІваквала йшвшвы (асабиква нхитІ).

Ауыла хҮнхара алҮыргитІ, аҮарыфква швани шваби йырзыжвгата йшпшдзахах
йыршвырба.

ЗымҮадзугыи швнапІква абашвыркІыта дасу уыхыыз атахІвах.

АпхьарасахІат аитог: АчІвыйа уахьчІва хҮызлачважваз?
Тдзахыыз, абахызы - ззырхІвауа ачІвыйа?

АпхьарасахІат 6. Атема: «УызҮадара Үлахча».

Амурад: УызҮадара шухчуш, йшурыбагыуш, ауатҮрыуата
алкІҮаракваІасабиква йрылакІра, ажважкква мгІаныта йрыму гҮаргвынргІвра.

Адгалица: агҮычІвгҮыс йылаква, йлымхІаква, йпыцкква зну асхема; абамби
тшыткква – азакІдыхв, азІакІ джыш фыгІв гҮазхыыхІауа; Мойдодыр йгҮайштийыз
асогІаква: сабын, упыцкквазлаурыцкыауа, бльатакв, гҮыга, шҮарыцкыага, хьхІва,
ауасамца; атамщакь йту швхы; агъвы – асураткква зкҮыдуцІуш.

АкҮшаца:

- Щымта бзи! (асабиква джыауап гҮартитІта арымдзаква йрыквачІвитІ).

Йшпажвбауа «Щымта бзи» - хІва йызхІхІвауа? (бзира йзыхІтахьпІ, йнашх
шбзихуш).

- ТамампІ. АгҮычІвгҮыс гвапата дгвыргыауа дангҮаупшІалра угвы йалахІитІ,
бзиракІ гҮауылайжытІ.

УахьчІвагыи хьвмарща шҮыцкІ швсырдыруаштІ.

АгҮы йара йхІаль, йшан йымапІ, ауаса ыапІкытлапІкыла зымҮва хІапшыпІ(хьакІ,
гҮвщапІыкІ, гҮвнапІыкІ, гҮвлакІ, гҮвлымхІакІ, ауасамца).

- ЙгҮасазхІвашда агҮычІвгҮыс йылаква йазигвалайа? (аджыауапкква).

- Алаква цхьрагҮагҮвта йрымайа? (Джыымса, лачва, лахывы).

- ТамампІ, швызҮвадахатІ.

- ХІпынцІа ачІвыйа йархыауа? (ахІауа цкыа тагҮитІ).

- Ужвыгыи? (афыгІвкква хІзалыргитІ). (Асабиква абамби тшыткква гҮарылтитІ, ауат
рылаква хьгІвата афыгІвкква алдыргитІ).

(Агъвы апны агҮычІвгҮыс йлымхІа ауацІа злалу асхема гҮакҮыдылцІитІ).

- АчІвыйа араыа йжвбауа? АчІвыйа агҮычІвгҮыс йлымхІаква йазигвалу?

ЗымҮадзугыи швнапІычкІвынквала швлымхІаква хыжвгІва. Са гҮвба-хпа ажва
схІвитІ. ШвнапІыкІ гҮанышвхх.

- АчІвыйа йсхІваз? (йгырымгІатІ).

- Щта, йазыгҮвалайа хҮлымхІаква? (бзита йшагҮгІвуш).

- АчІвыйа йчпачІву хІызгІвадара хІхчара ахъазла? (физкультура, йсабапу рызкы хІфитІ: ашвырква, ауатралыцІква).

Физкультура – згІвадарапІ!

ЗакІы, гІвба, хпа, пщба, хвба!

Сыламчвуа сгІагылтІ уахъчІва!

Швгъи хъышвгъи стІын щажъдза

ЙгІазжбылтІ ахІауа цкба.

- **Щымта Мойдодыр ашвындыкъвара йгІайщтийыз** йту жвдырра швтахъума? (Асабиква ашвындыкъвара йту алырхитІ. АцІахъ гІвсураткІ гІацІырхитІ).

- Арат асуратква йырну ачІвыйа? (Пыц).

Ахъахъы йкІыду асурат йану апыцква шкІвокІвасышпІ, ацІахъы йкІыду асурат апыцква рыцІа йхъващдза йаъапІ.

- Йшпажвбауа, апыцква ачІвыйа йрызнийыз? Упыцква ушпархъпшра атахъыйа, йанакІвызлакІгъи йшшкІвокІвазлуш апш? (Асабиква рджъауапква).

АсабигІзагІвы асабиква йралхІвитІ: «Ацкъара - згІвадарапІ»

АпхъарасахІат аитог: хІчважвара йакІвхІыршаз апны йшвгвапхайа? Ужвгыи хІалачважварныс швтахъума? УахъчІва йыжвдырыз ашІыцпраква йзашвхІвашда?

АпхъарасахІат 7 Атема: «Афольклор жанр хвыц»

Амурад: Ахъвмарща квпшыра амата асаби уарадква гІаддыргвалашвахра; абаза уагІа йрыму ажважкква йахаргІвазара.

Адгалица: ахъвмаргаква: арба, аквтІу, ашвындыкъвара, мза, акІъанджъква: ла, квтІу, ажъа, тшы, цгвы; агъныла апсабара гІазырбауа асурат.

АкІвшаца:

- Ужвы сара ауысаква, ажважкква спшызгІапхъуштІ. ХІыбызшва апшдзара хІуысаква рпны йгІархІвитІ. Абаза гІвгІвчва щардагІвы хІымапІ, ауат йапшым атемаква гІащтІырхуата уыса щарда ргІвытІ.

АсабигІзагІвы йапшым атемаквала асабиква ауысаква дрызгІапхъитІ:

хІ- Абазашта атема, анлыхъаз, нбжъагІвра тема.

Атшпсцара дакъикъа акІвдыршитІ.

-ЙгІасазхІвашда, ачІвыйа ажважв ззырхІвауа? ХІыбызшвалагъи ажважв щарда хІымапІ – нбжъагІвра, анхара, атгІачва рыхъазла.

АсабигІзагІвы ажважкква дгІарыпхъитІ, мгІаныта йрыму гІаргвынлыргІвитІ, асабиква азцІгІгара рылтитІ, ажважкквакІ ддырдыритІ.

Ажважквa.

- Анхара бзи збауа аугIа хвы йзырбитI.
 - АгIщагIв йымш гъхъвлум.
 - Швара злу пхашарагъи йымапI.
 - АчIари ахъацIари хъапщ рыщIапI.
- АсабигIзагIвы абаза макъым гIалрыситI.

- Йшпажвбауа, ачIвыйа абаза бызшвала хIызчважвара атахъу?
- ТамампI, ауи гIахIхчара атахъыпI. ХIыбызшва бызшва баргвыпI, ауаса пщдзапI. Ауаса абызшва йахъазымкIва ацIаскагъи ахабзаквагъи гIахIхчара атахъыпI. Ауат швара йшвзыгIахчущтI - ахIбачва шврыздзыргIврыквын, гвыбзыгъата хIкъралъыгIвагъи хIуагIагъи сабап щарда рзышвчпарквын. ХI-Псадгъыл, хIугIа рыхъазла йгIву ауысаква асабигIзагIвы асабиква дрызгIапхытI, пщасыркI ддырдыритI.

АпхъарасахIат аитог: Ауысаква хIгIазпхъаз йгIазквчважвуз ачIвыйа?
ХIыбызшвала хIчважвара атахъума?

АпхъарасахIат 8 Атема: «Абаза уагIахъа».

Апроект йаланI: асабигIзарта йахIбу агвып; асабигIзагIвы; ан-абачва.

Апроект ахачIвы: йъабзауа ахакв, йгIакIвзыршауа аугIа, абаза цIасква асабиква йшхвыцу рылакIра. Йшсабийу ауи гIаргвынгIврыквын йандухарагъи руагIахъа рыхъаз бзиракI шырчпуш йащтазлуштI.

Асабиква руагIа атурых, ацIасква, ахабзаква, руагIахъа йгIарылщIыз апхъахъадуква йдырдырра атахъыпI.

Ан-аба рыдынхалра.

«Абаза бызшва гIахчара» - алачважвара.

Асаби йан-йаба йыцта йырчпаз «Сцри кыт» - хIва зхъзу анхара.

Апрезентация аслайдкава: рцри кыт, Къарча-Черкес республика рыхъаз.

Йапхъахауа ахъвы апны йакIвыршара атахъыпI – ачважвара, акыт йтагылу амузей ахъаз йахъырхыз апшра.

Апроект ацIыхъва хIыззшпуа агIарбараква: анхара апны асабиква руахъа атурых анырдырра рахIагъи йазгIашыкъта абызшвадырра йаладырхIвуштI, йхакв бзи шибауа, хвы шаквицIауа гIайырбуштI.

Амурад: асабиква йъатадриийыз ахакв бзи дырбара, ахабзаква хвы шрыквырцІуш рылакІра.

АхачІвква: Асабиква атурых адырра йалархІара, апхъазаман абазаква рбзазаща шаъаз йахаргІвазара.

Апроект уызланхуш аплан:

- 1.Абаза уагІахъа йгІаквачважвауа уыса.
- 2.Ачважвара акІвыршара - «Абазаква ртурых».
- 3.Апрезентация «Апхъазаман абазаква рбзазаща».
- 4.Экскурсия «Ачвахъабага».
- 5.Ачважвара акІвыршара - «Абазаква рбзазаща».
- 6.Апрезентация «Абазаква рбзазаща».
- 7.Апрезентация «Абазаква ртхыпха».
- 8.СуратгІвра «Абазаква ртхыпха».
- 9.СуратгІвра «Сара схакв».
- 10.Апхъара-бжьара аитог.

Ари аплан абжьагІвы лакІвпІ йакІвзыршауа.

Апроект аитог: Асабиква руагІахъа ртурых рдырра атахъыпІ, ацІасква нкъвгара, гІащаквыжьра, руагІахъа рхъа шрыладухуш рыбагъяхра.

АпхъарасахІат 9 Атема: Проект апсабара хчара –экология бжьара «ХІара хІшыпІаква рпны апсабара» (декабрь-январь)

АхачІвы: Экология бжьара атема йаквыргІапсу адырраква драура – уыжвгІанчІви абазара апны йгІалыркІгІауа агвакъвпракв йрыуапІ. Асаби йбжьара апны экология абжьара йылазтын ауи йгІадзныргылра апны апсабара гІайхчара шатахъу йакъыль щаквнаргылитІ, зымгІва дгІакІвзыршауа псы зхъугъи, зхъамгъи йгІащаквижьра йтахъыта, зарар чпара амаль шамам йылайхІвитІ.

Апсабара пшыхвра асаби йсайра апны мгІан ду амапІ. Апсабара апны асабиква йаналу ауат рыцІа йпшкахитІ, йъасахитІ, рыцІа йагъбу рхІалъ-шанква гІанаршыхитІ, йалкІгІата асаби хвыцкв рсайра апны апсабара мгІан цІола амапІ.

АсабигІзарта йцауа асаби апсабара йапшым агІамтаква раГІан штшапсахуа йырхъвыхитІ. Йаргъи архъвыхраквa асаби гватшныта йылайкитІ аспабара апшдзара, апсахща, апсабара йзырхъвыхуа дубжытІ. Псы зхъу зымгІва гвчІагІв азрымата, апсабара бзи рбауа йгІадзынуыргылитІ.

Йапхъахауата апсабара бзибара ргвы йалазцІауа йалазжъуа асабигІзартаква рпны йгІахътІкву апсабара агъыцІараква ракІвпІ. Ауаъа йапшым агІайыраква гІайитІ, апсабара йгІалху апкъыгІваквa (апссгІачІвквa, апсауышвхІаквa), ауатра ашвхъымса апны йаныргІалу.

Апроект амурад: экология бжъарала хІцри ашта апсабара йахаргІвазара.

АхачІвы апроект:

1. Асаби йгвапу, йзгІваду аъаща агвып йщаквйыргылитІ, апсабара ахчара атема рылархІвитІ.
2. Экология апсабара ахчара, рысквшквa йрыквыргІапсу адырраквa йахаргІвазара.
3. Апсабара аджъащахъвараквa рзгІалкІгара, ауат рбзазара жвлара апны йрзгІарысабапуа йбжъара
4. Экология амГІаны гІаргвынгІвуа, апсабара йанылу рчпащаквa, рхъа ахчарагъи, апсабарагъи заран азгІарымгуа йшазаъазлара шатахъу йбжъара.
5. Асабиквa апсабара бзи рбауа йбжъара.
6. Апсабара апкъыгІваквала йапшым ахъвмаргаквa асуратквa чпара, ан-абачвa гІарысабапра, йгІарайгвара, ауат урыцта анкъвакъвра акІвыршара.

Апроект акъырацагІвквa: абжъагІвы, асабиквa ахІба гвып, ан-абачвa.

Апроект акІвшаща.

ТшазрахІазырра аэтап:

1. ЙаквыргІапсу алитература рахІазырра.
2. Асабиквa ртахъыра йгІаквхта апроект амурад, ахачІвы щаквыргылра.
3. Апроект архъйаща план лыхра.
4. Дидактика джъгар хъвмарщаквa гІарысабапра
5. Йапшым атурасы асуратквa, акІартквa рыдынхалра.
6. Картотека азкІкІра.

Апроект акІвшаща

-йапшым апхъарасахІатквa экскурсия акІвыршара
-ан-абачвa рыцынхара, апроект йакІвшауа йахаргІвазара.

Апроект йцІыхъвахауа аэтап.

1. Апсабара агъыцІара рахІазырра
2. Квпшыра гІарбага выставка акІвыршара.

3. Ан-абачви асабикви ацыта анкъвакъвра акІвдыршитІ апсабара йгІалху ьамапсымаква йырчпаз гІаддырбитІ.

4. Апсабара ахчара йаквыргІапсу, экология темала апроект апрезентацияква акІвыршара.

АпхьарасахІат 10 Атема: «Абна апны агъны».

Амурад: асабиква абна швырта йылу рахІвра; абна швырки апсгІачІвкви рбзазаца йахаргІвазара; ракъыль ацІолара рыпшгІара, рыбызшва тшвуацІнарыхра.

Адгалица: асы гІасквсыз ацІла амахъвдаква; агъны йыгъныцІсуа апсгІачІвква рсуратква; ацІисгІвараква; апсгІачІвква рфачІвы; ашвырка йгІаларжъыз ащапІтыпква узырбауа амгІващ; абна йылу ашвырка рсурат.

АкІвшаца: - УахъчІва хІара абна хІцуштІ. Ауаъа джъащахъварата йаъу хІырхъвыхуаштІ. Абна апны хІара хІыршІашвуштІ апсгІачІвкви абна апсауышвхІакви.

Ахъвмарца «Йджъащахъву амашакв чкІвын».

- Абна ауацІа йгыцІыруам. Швъабгъы, башырба, кІанифат чва кІарышв гъауам. АхІбачва шврыцымкІва абна швхъазы швца гъауашым. АчІвыйа йзамуаш?

Асабиква: Абна уыладзырныс ауаштІ, абна ауацІа йапшым апсауышвхІаква йылапІ, закІы угІанарыхІуштІ.

- ТамампІ. ШвгІай абна амгІващла хІымгІвайспІ.

Ахъвмарца «АмгІващква».

АтшхцІа апны йапшым амгІващква ашвырка рщапІтыпква рныта йщтІапІ. Ашвырка рщапІтыпква зну асуратква асабиква йрыларшитІ. Асаби йсуратйану зквшвауа амгІващ гІайауитІ.

- Абна ауацІа ахІауа шпаъу? (ахІауа, цкъапІ, йхышвашвапІ).

- Швара тларыджала швызныкъвума? (асабиква тларыджала йшныкъвауа асабигІзагІвы йылдырбитІ).

Асабиква амахъвдаква йрыму ацІисгІвараква йрыдзхъагылапІ.

- Ужвы хІшІыпІаква рпны йыгъныцІсуа апсгІачІвква хІрылачважвуштІ.

АсабигІзагІвы апсгІачІвква рсуратква асабиква йддырбитІ: акъанджъа, ажвцІы, акъанджъагъра, цІис, къырльу.

- Агъныла апссгІачІвква ахъта йащитІ, йырфуш гърауам, хІызларцхърагІа ауашйа?

_ Ауат атдзычкІвынква рзыхІчпа ауаштІ, ауаъа фачІвы рзытахІпсапІ.

- Абна йылабзазауа ужвгъи ачІвыйа?

- Абна апсауышвхІаква бзазитІ.

- АпсауышвхІаква шпалхІыргуш, абна йызбзарту шпагІдыруаш?

- АгІвна псауышвхІаква агІвы йырчитІ, дырхъпшитІ, абна йылу апсауышвхІаква дара фачІвы гІараухитІ. Абна йырбзартапІ, рфачІвгъи абна йылапІ.

-Йшызбауала швалашытІ, швдзамгІвакка къапщхатІ. Ауаса йыжвгІума апша гІаджвыквылтІ, асипса аквнахІвуштІ, амгІвацкка хънагІвуштІ. ХІцахра атахъыпІ.

АпхъарасахІат аитог: йгІахІшвыргвалашвах, ачІвыйа хІызлачважвуз? Запш пссгІачІвккайа, запш швырккайа йыгІдырыз?

АпхъарасахІат II Атема: «Геометрия пкъыгІва квпшыракка».

Амурад: агеометрия апкъыгІва квпшыракка рыхъызкка асабиккайрыщдырдырра, агеометрия пкъыгІвакка рквпшыра гІардыруата бжъара; апхъадзара хвбадза рыбагъахра; геометрия пкъыгІва квпшыракка йащтацауата ралыхща дырдырра, ауат рыхъызкка гвынкІылра: гъажъы, пщырца, хырца, хвырца; апкъыгІва ачвакка рыбагъахра.

Адгалыца: альарыбыгІв-самолет, швъабгъыла йгІатырсу ахІврапщдзакка; зигІва швыгагайалу ашвъабыгъкка, псарт, цІларкІыга.

АкІвшаца:

Швымш бзита! ШвылачкІвынкка йгвыргъауа стапшырныс швабыжта сайгвыргъытІ. (Амакъым гІаситІ). Уыгвла уйайгвыргъыата йаргъи дгІауайгвыргъахуаштІ. УахъчІва амш мацІкІ йхъващыпІ, ауаса хІара ныкъвара хІцуштІ. Ауаъа амарагъи йгІапхитІ, ахІврапщдзаккагъи щардапІ.

-Абна джъащахъва хІшпацуш? (Асабикка рджъауапкка). ХІыбна бна джъащахъвапІ, ари швапшыстІ йшвызгІазгыз – лъарыбыгІв-самолет. Ауи хІаквчІвата абна хІнанардзуштІ. (АсабигІзагІвы альарыбыгІв амгвылхтІ, альарыбыгІв кІынхІарапІ, ауи геометрия апкъыгІва квшыракка рымапІ).

-Уа, ари швапшыстІ, ахІвынапкка йырфазапІ. АльарыбыгІв хІаквчІвара апхъала арат акІынхІаракка закІ аквхІрышвта йыгІдзахыхра атахъыпІ.

ШвгІай хІызлакврышвуаш хІазыпшгІапІ. Бзита швапшыстІ, арат акврышвгаква запшуда? Дасу йаквшвауа гІашваута йаквхІрышвуаштІ.

ШвызгІвадахатІ, швхачІвы швырхъятІ. Ныкъвара хІджвыквил ауаштІ, ауаса хІсамолет тшцтІнахра ахІатырла хІылаква хъыгІгІвитІта хвбадза хІпхъадзитІ.

Асабиква: закІы, гІвба, хпа, пщба, хвба.

Тшпсщара дакъикъа.

Асабиква хъапалитІ, йчІвитІ, амакъым тшацырчпауа йгІахІвитІ.

- Арат швырпшыстІ, йгІасауыз альарыбыгІв джъащахъвакка. Абар ашвъабгъы – ауи лъарыбыгІвта йхІчпуштІ. ЙхІымапІ уыжвгъи агеометрия пкъыгІва квпшыракка. Агеометрия пкъыгІва квпшыракка тхыпха (узор) пщдзата йалахІырчІвитІ, цІларкІыгала йабахІыркІитІ. АдзакІъаква хъвакІъа ашІахІцІахитІ. ЙатахІшвырхІвах альарыбыгІв шхІырхъйара атахъу.

Асабиква				рджъауапкка.	
–	апхъапхъа	йгІазквыхІхуаш		гІахІахвитІ	
-	геометрия	пкъыгІвакка	квпшыраккааштацаца	рымата	йгІащтІахІцІитІ
-		цІларкІыгала			йабахІыркІитІ
-	ахъвакІъакка	амахІтахитІ.			

АпхъарасахІат аитог: Геометрия пкъыгІва квпшырата йжвдыруайа? АгІапын мызкка запшккавайа?

АпхъарасахІат 12. Атема: «Сан лыхъаз согІа».

Амурад: ан бзи дубара, хвы лыквцІара, дуыргвыргъъара шатахъу асабиква йрылакІра; асабиква ршІыйара тшауацІнарыхра; йырхауа ауыс бзиракІ шгІалыркІгІуш азыбжъара.

Адгалища: амажвадза; ахар; амхкка; ашвъабгъы швпІа.

АкІвшаща:

АбжъагІвы абаза уысагІв ЧвзыкІъа Ш. йуыса «Дгъаъам лацкІыс аргваны» асабиква дрызгІапхъитІ.

- ЗымгІвагъи аны дхІымапІ. Шванчва бзи йыжвбума? Ан уыс шарда лымапІ. ЙгІасазхІвашда, ачІвыйа ануыста йлырхъйауа? Ауи швылцхърагІума? (Асабиква рджъауапкка). УахъчІва ан дхІыргвыргъъуштІ. ХІара амажвадза йгІалхІхта сурат зтауыргылуаш арама чкІвын хІчпуштІ. Ауи арама ахъахъ амхкка аквхІырчІвахуаштІ.

Асабиква мажвадза тшыт-тшыт нарахвитІта анхара джвыквырцІитІ.
АсабигІзагІвы асабиква дырцхърагІумца арама чкІвынква рчпитІ, йдырпшитІ,
йапшым швыга ахъыршитІ.

-Йшпажвбауа, йышвчпаз асогІа чкІвын ан йылгвапхушма? Йшызбауала ауат
швабыжта йайгвыргъуштІ, ауат швара-швара йырзадыжвгалтІ.

- Ан лсаби бзи дылбитІ, шваргъи ауи зынгъи лгвы акъвшвмырпын,
йанакІвызлакІгъи дшвыргвыргъа.

АпхъарасахІат ІЗАтема: «АлокІква рфырка».

Амурад: асабиква тІатІила йапшым апкъыгІва квпшыраква рзычпауа бжъара; ауат
ракъыль ацІолара рыпшгІара; рхъвыцща, рпшыща шырзгІарысабапуаш
цхърагІара.

Адгалица: алокІ йгІалху йапшым апкъыгІа квпшыраква.

АкІвшаца: ХІлокІква.

ХІлокІква, хІлокІква –хІугІа ракъыль,

ХІлокІква, хІлокІква –хІугІа ргвы,

Зъара акъыльйа шва йгІасышвтыз,

Зъара гвыйа йсауыз швпны! (ЧквтІу М.)

- АлокІква рпны сасра швцара швтахъума? ЛокІ ззырхІвауа жвдырума? Абзаква
локІ щарда хІымапІ. АлокІква гІвыра анаъамыз апхъанчІви заман агІан йгІаншаз
шІалахІварапІ. Ауат ауагІа ргвыбзыгъара йаквшахІатпІ. АлокІква абзара апны
йнымшауа, ауаса цІолата узырхъвыцуа аджъащахъвараква йгІарыквчважвитІ.
УахъчІва хІлокІ – алокІ джъащахъвакв йрыуапІ. СгІазпхъауа ашІчІвара запш
локІу йгІазлыху гІаздыруа йгІасайхІвитІ. (АбжъагІвы алокІква дгІарыпхъитІ,
асабиква запш локІу йгІазлыху ашІчІвара рнапІква штІырхитІта йырхІвитІ).

Тшпсцара дакъикъа.

«Къым».

Скъым гІахІвитІ -абзарагъи гІайитІ!

Скъым гІахІвитІ – амарагъи гІапхитІ!

Скъым гІахІвитІ – адгъылгъи хъынхІвитІ!

УгІахІвы, угІахІвы, сара скъым!

УхъынхІвы, ухъынхІвы, сара скъым! (ЧквтІу М.)

АсабигІзагІвы асабиква алокІ фырка зну асуратква рылалшитІ, атІатІила йшыншуш длырбитІ. Ауи дымгвжважвауа сабипхъадза дйыдзхъагылуамца дицхърагІитІ. Асабиква атІатІи йгІалырхыз апкъыгІвакв ашвыга зигІваквала йыршвыхтІ, ауат йъазалхыз айшва йыхвнадыргылтІ.

- ШвызгІвадахатІ, ужвы швнапІычкІвынква цкъата йыжвджвджвах.

АпхъарасахІат аитог: ХІыздынхалыз ачІвыйа? ЙыхІчпаз апкъыгІвакв заш локІквайа йызлаз?

АпхъарасахІат 14 Атема: «АлымхІарыгІв пидза чкІвынква».

Амурад: асабиква рнапІы чкІвынквала йапшым апкъыгІвакв шырзычпуш бжъара; агІапынла апсабара штшапсахуа йахаргІвазара; ахІапшхвыпшква бзазацата йрыму рахІвра.

Адгалица: ахІапшхвыпшква йгІарщтийыз асальамшвъя; анапІрыцкъаква; алымхІарыгІвква; ахымбырцІакІвакв, архъабажкв рсурат.

АкІвшаца:

- Швымш бзита. Ужвы хІызту заш гІамтайа? (асабиква рджъауапква). Йшпажвдыр агІапын шгІайыз? АчІвыйа ауи злажвдырыз?

Асы ратыгІ, ацІлакв рбынджъакв гІапІанкІытІ, абгъычкІвынква гІакІылпшитІ. Йапхъахауа ахІврапщдзакв гІакІылситІ. АпссгІачІвква гІапссгІахитІ, рыгІваракв дырчІаджъхитІ. АхІапшхвыпшква, абна апны апсауышвхІакв гІашІыхахитІ.

- УахъчІва хІара абна сасра хІцуштІ. Абна хІцара апхъалаатшпсщара дакъикъа акІвхІыршуштІ, швгІагыл зымгІва.

Тшпсщара дакъикъа.

ШвгІагыл арахъ зымгІв!

ХІасуаштІ зымгІвагы лахъгІва.!

КІари КІури

Нахвраница

ЧІашвхІатІашва

КвтІагъъчвахъылпа

ЧвынцІбачу Куф
Чуф (ЧквтІу М.)

- Арат ажвакв абна хІыларгитІ. (АтшхІа асхъа удзышвакІ ахІврапшдзаква аквпсата йщтІапІ).

- ШвапшыстІ, заджвгъи дгъаѳам, ауаса амгІващ сальамшвѳакІ щтІапІ, йгІазщтида ауи? (Асаби асальамшвѳа дгІапхъитІ).

АхІапшхвыпшква йырсальамшвѳапІ.

«Швымш бзита асабиква! ХІара абагъ зарар ду хІызнахатІ. ШвгІахІцхърагІа, хІшвыхІвитІ».

- Йышпажвбауа абагъ зарарта йачпауайа? (асабиква рджѳауапква).

- ХІырцхърагІушма ахІапшхвыпшква? Ауат хІырцхърагІара апхъала рыхъызква гвынхІкІыла атахъыпІ: хвымбырцІакІѳа, лымхІарыгІв, кІѳауа, хва, быжбыж. (асабиква ахъызква рхІвитІ, ахІапшхвыпшква гІадырхвитхитІ).

- ШвгІай, араѳа алымхІарыгІвквала йхІрыпшдзапІ. ХІара алымхІарыгІаква рсурат гІгІваштІ, ауаса къарандаш зигІвала гъакІвым, тІатІила зигІвакв гІахІрысабапуамцара. Айшва хІадзхъашвыргылта йыкву асуратква швырпшы, йшвырхъвых йшхІчпара атахъу алымхІарыгІвква.

АбжѳагІвы алымхІарыгІвква длырбитІта йнылххитІ, асабиква йшгвныркІылыз лырхъвыхитІ. Асабиква атІатІи йгІалырхитІта алымхІарыгІаква рчпитІ, швыга зигІвала йыршвыхитІ.

- ШвызгІвадахатІ, дасу дыздынхалыз алымхІарыгІв хъзыкІ ашвт игъи гІахІвахра чкІвынкІ алашвцІа.

Тшпсцара дакъикъа. «Архѳабажв».

Ахѳабажв, бажв, бажв!

ЙгІахІахІв йѳану абажв!

Архѳа бажвхушма?

АгІвна бажвхушма?

Архѳа бажвхушма?

АгІвна бажвхушма?

Архѳабажв агІвнала йпссгІатІ-

ЙбажвхуштІ агІвнала.

Архъабажв архъала йпсгІатІ –

ЙбажвхуштІ архъа. (Къвапсыргъан В.)

АпхъарасахІат аутог: ХІабаъаз уахъчІва? Абагъ ахІапшхвыпшква зарарта йрызнахайа? Шыщрата йыжвдырйа? Запш хІапшхвыпшйа рыщІа йшвгвапхаз?

АпхъарасахІат І5 Атема: «ХІара хІгвал».

Амурад: АпсгІачІвква рыхъызкви раъаци рыбагъахра; Асаби ласыта, майрата атІатІи йгІакъвихуамца йапшым апкъыгІваква шизычпуш бжъара.

Адгалица: ТІатІи.

АкІвшаца.

- Акытча сшвызгІапхъуштІ, ауи аджъауап швазыпшгІитІ. ШвгІвадзыргІвы.

АжвгІванд апынгы хІагІата йпсгІитІ,

Адзгы швабыжта бзи абитІ.

Йышвмыркъвахуата йгІасашвхІвстІ,

Запш псгІачІвыйа, йара ауи? (Рхъабабыщ).

- ТамампІ. (АбжъагІвы абабыщ асурат агъвы йгІакІыдылцІитІ).

-Архъабабыщква ъабабзазауа? (агвалква, адзыгІв дуква рпны).

- РфачІвы запшыйа? (адзгІайыраква, ахваква, ахІапшхвыпшква).

-Архъабабыщква хІпны йгъныцІсума момкІва ашыпІа пхартаквала йпсгІахума? (Асабиква рджъауапква).

- Арыла швгІаскІъата ари агвал швапшыстІ. ШвгІай араъа хІара хІбабыщква ари агвал йхъыгІжыллІ. Ауи апхъала атшпсщара дакъыкъа акІвхІыршапІ.

Тшпсщара дакъыкъа.

Ши-пІи, пІи-пІи

Акъазчыр хвыщ

АхІвра чІыхв хвыщ

ЙацрахатІ:

ЙгІахътІ апыквла,

ЙгІахъначІватІ,

ЙшашІакІыз

ЩтІахъла йкІачІвалтІ.

УадыргІванагы йахІвитІ:

Пи-пІи, пІи-пІи

АхІвра чІыхвчкІвын

ХъгІапІи

БзипІи. (ТхІайцІыхв Б.)

- Ужвы хІхІазырпІ. ПІатІи тшыткІ гІахІахвитІ, ауи йтІатІаханцкІа хІадынхалитІ, ауи йантІатІу майрата йапшым апкъыгІвакв а йуызгІалхитІ. (АбжъагІвы дымгвжважвау асабиква атІатІи йгІалырхта абабыщ шырчпуш длырбитІ. Асабиквагы ауи лчпауа дырхъвыхуамца рбабыщква дырхъятІ).

- ШвапшыстІ хІбабыщква шпшдзахаз, ауат агвал йхъыгІжъылтІ.

АпхъарасахІат аитог: ХІызквчважваз, хІыздынхалыз рыцІа йшвгвапхайа?

АпхъарасахІат 16 Атема: «Сакъра».

Амурад: асаби йхІаль сакъракІ шалазлуш йылакІра; ауи йхъвыщца йанизагІарбауа ртшхъвара; абжъагІви асабии азхъацІара шрызбжъазлуш, ауи ачважвара апны штшизагІарбуш. АсабигІзагІвы йдлырауа асуратквала гІахІвахра хвыцкІ шырзалацІуш; абзара апны хъыхчара шйымазлуш йылакІра.

Адгалица: асуратква: ачвгъари абзири злу алокІ фырква: аквыджъма, абага, нажгІвыршІыдза, аткъва, Золушка квпшыраква; шварагІвара гІазырбауа асуратква; алокІ йалу ашІчІваракв; гъадза; ахъвмарга «Лунтик»; топ; асабиква рыхъаз асогІа- «амыз-хІахъв».

АкІвшаца.

- Швымш бзита. Ари йшвызгІаздыз дзачІвыйа? («Лунтик» йалу амакъым гІаситІ). (... Амыз апны джъащахъваракІ гІаншатІ, ауаъа йытІ...).

- Уа, араъа закІ пІатІауитІ. Абар ауи (ахъвмарга длырбитІ).

Лунтик: - Швымш бзита.

- Лунтик закІгы гьадырам, ауи шварагІваракІ йшаламшвуш йсакъра атахъыпІ. ХІацхърагІарма ауи?

Тшызчвухчара атахъу ашварагІвараква.

1 «АгІвычІвгІвыс йквпшыра угІанажьуштІ».

АбжьагІвы алокІква йгІарылылхитІта ашвапхаква длырбитІ, зымгІва йрызхъацІа шамуаш ралхІвитІ.

- Йжвымдыруа агІвы дгІашвыцхъагылта кІанифат ангІашвитуа, ачІвыйа йшвхІвара атахъу? (ЙсзыргІва, ауаса йзымдыруа агІвы йпны закІгы гьгІасахвуам).

2 «Ачвгъари абзири».

АтшхцІа апны гІвгъадзакІ щтІапІ, азакІчвгъара квпшыра амата асуратква тапІ, азакІгы абзира асуратква тапІ. (Айшва апны алокІ квпшыраква рсуратква ыквпІ: нажгІвыршІыдза, ткъва, Золушка, бага, квыджьма, ауасамца).

- Арат асуратква швырпшыта чвгъара нкъвызгауа афыр гъадзакІ йташвцІа, бзира злу афыр йыгІвбахауа агъадза.

-Йшпажвбауа зымгІва локІква рпны абагы аквуджьми чвгъара нкъвыргума? (момо). (Асабиква запш локІкву рхІвитІ).

3 «УыунагІва апны йуымдыруа агІвы». (Асуратла гІахІвахра аларцІитІ).

- Айшва йыкву асуратква швырпшыта йшвырхъвух (ашв заджв дгІаситІ, амашина уаквйырчІвитІ, ателефон дгІаситІ). (Асабиква рджьауапква).

- ТамампІ. Ашв тІы гъауашым ауыла йгылу дуымдыруазтын. Ан-аба дара ашв злагІартІуаш ацІапхаква рымапІ.

Лунтик: - ШвызгІвадахатІ, уахъчІва щарда здыртІ, съацахуа сыгІвзачваквагы йрасхІваштІ. Ари асогІа - «амыз-хІахъв» швара йшвыститІ. Бзила!

АпхъарасахІат аитог: ЙатахІшвырхІвах - аурам апны хІсакъра атахъыпІ. ЙгІымдыруа агІвы ашв йзыхІтІуашма?

АпхъарасахІат 17 Атема: «Агванара хІылахІкІумІ».

Амурад: Ажвакв: нбжьагІвра, пІатІу, гвыцкъа, гвчІагІв, гвыпшка – мгІаныта йгІарныцІуа йахаргІвазара; агІаншара гІамальква бзиракІ шырзгІалкІгІуш азыбжьара.

Адгалица: йджьащахъву ашвындыкъвара; напІтара; аласпа асурат.

АкІвшаца.

- Мыш бзи. УахъчІва ажва «нбжъагІвыгІара» мгІаныта йгІаныцІуа хІалачважвуштІ. АнбжъагІвра йгІаквчважвауата ауыса сшвызгІапхъуштІ(ауыса). АчІвыйа «нбжъагІвра», «нбжъагІв» ззырхІвауа?

- «нбжъагІв» - хІва йупхъадзауаш агІвы йанакІвызлакІгъи йгІауыцІагылуаш, бзира узызхуш йакІвпІ.

- «НбжъагІвра» ахъаз йхІыму ажважвгъи гъмачІым, ауат йрыуата закІы-гІвба гвынхІкІыпІ.

Ажважвква.

- ГІвза дызму насып йымапІ.

- Рпсы къысакІ йацтапІ.

-АгІв бзи йайшва гайпІ.

- АгІвычІвгІвыс гІвза щарда аниыму йнашх йанакІвызлакІгъи бзипІ. Швара швнашхква уахъчІва йшпаъу? (асабиква рджъауапква). -ШвгІай ашвындыкъвара чкІвын гІахъхІтІыпІ, ачІвыйа араъа йту? (напІтара).

- Йызчвыдзда ари напІтара? (асабиква рджъауапква).

-ШвгІай ателебарала амультифильм «НапІтара» хІапшыпІ.

- АпхІвыспа чкІвын лыхъыз ачІвыйа?

- АчІвыйа ауи гвалата йлымаз?

- Ауи лан аласпа лунагІва йзгІалымжъылйа?

- Аласпа лыгІвза йанлыртх лнашх зхъващхайа?

- АчІвыйа джъащахъварата йгІаншахыз?

- АнапІтара йанласпаха апхІвыспа чкІвын шпатшылчпа?

- Йышпажвбауа, ачІвыйа «Ала – агІвычІвгІвыс йыгІвза цІабыргыпІ» - хІва йзырхІвауа?

АбжъагІвы апсауышвхІаква ушырзаъазлара атахъу ралхІвитІ.

І.АпсауышвхІаква бзи убара атахъыпІ.

2. АпсауышвхІаква уырхьпшра атахьыпІ.

3. Урыцхьвмарра.

4. Зарар рзыха гьауашым.

Асабиква аласпа асурат ргІвитІ. Ауди кьарандаш зигІвала йыршвитІ. Асабиква рсуратква зымгІвагы джъащахьвахатІ.

АпхьарасахІат аутог: АчІвыйа «нбжъагІвра» ззырхІвауа? АгІвычІвгІвыс йхІаль шпаъазлара атахьыйа?

АпхьарасахІат 18 Атема: «Сара стгІачва».

Амурад: ажва «тгІачва» магІын хьадата йаму йахаргІвазара; атгІачвква злапшым гІаргвынргІвра; асаби ан-аба, гьахІыльчва гвыцхІара шырзйымазлуш йылакІра.

Адгалица: асуратйану атгІачва.

АкІвшаца.

- Швымш бзита. Дасу уыхьыз утдзахьыз гІасашвхІвитІ. (асабиква арымдзаква йрыквчІвитІ, рыхьыз ртдзахьыз рхІвитІ).

- Асурат хІапшитІ, ачІвыйа йыгІбауа? (ан, аба, асабиква).

- АжвакІла ауат хІшпарыпхьа ауашйа? (ТгІачва).

СазцІгІараква джъауап гІарышвт:

- Ари аба йакІвпІ, ауди йхІаль, шан йшпаъу? (дымчхьапІ, дынхагІвыпІ, дмахагьапІ, дгвыпшкапІ).

- Ари ан лакІвпІ, ауди щта? (дпшкапІ, зымгІва рыхьаз лгвы цхІитІ, зымгІва дырхьпшитІ).

- ХІара хІгвып тгІачвата хІпхьадза ауашма? (щта).

- Ужвы швгІасцхьрагІата арат айачІвакква гІатхІырсуштІ. Ауат айачІвакква ажвгІванд апны щардапІ, тгІачвакІ рапшта йацыпІ. ХІаргы ауат рапш хІгвыргьытІ, хІкІкитІ, тгІачвакІта хІаларпапІ.

- ХІнапІква абахІыркІитІта зымгІвагы гьагьата хІалагылитІ. ШвапшыстІ, йзапшхайа хІгьагьара?

- ТамампІ, амара. Азаджв-азаджв швихьыста швйайгвыргьа. Уыгвла йпхара, йбзира уаргы йгІауылайжытІ.

- ТгІачва – хІва хІызпхьуз уахьчІва йыгІдыртІ. АтгІачва бзи йабабара, аджв-аджв йызхъайцІауа йацбзазара атахьыпІ. АхІбачва хвы рыквшвцІара, ан-аба швырцхърагІара йшвборчпІ. Ауатква зынгъи йышвхъшвымраштылым.

АпхъарасахІам аитог: Ажва «тгІачва» шпагІашвгвынгІвы?

АпхъарасахІам 19 Атема: «АгІамтаква».

Амурад: асквш ауацІа зъара гІамта хІызшІашвауа асабиква йахаргІвазара; ауатралыцІква сабапта йрылу рахІвра; агІамтаква зигІва швыгата йгІадрьсабапуа дырбара.

Адгалица: агІамтаква зну асуратква; абыгъь гІважъква; ауатралыцІква знуасурат; атамщакъ йту ауатралыцІква.

АкІвшаца.

АбжъагІвы адзын йгІаквчважвауата асабиква уысакІ дрызгІапхьитІ (Ауыса).

- Ари ауыса запш гІамтайа йгІазквчважвауа?

ХІызту запш гІамтайа? (адзын). Ауи йшдзну шпажвдыруа? (асабиква рджъауапква).

- ШвызгІвадахатІ. Ари швапшыстІ, сасра йхІызгІайда? (атыдз джъащахъва).

- Йшпажвбауа, ари атдзы йыгІвнабзазауада? (АгІамтаква).

-Ауат зъара йнадзауайа?

-ТамампІ, пщба. ЙгІасазхІвашда ауат рыхъызква? Асуратква рпны агІамтаква йапшым швыгала йшвыпІ, ауат ашвыгаквала агІамтаква алырга ауашма?

(АбжъагІвы агІамтаква рсуратква асабиква йдлырбитІ, даргъи запш гІамту йзланакІуа рхІвитІ).

- ШвызгІвадахатІ. Ужвы ауатракви ацІлауатра гІайыракви хІрылачважвуштІ.

- Ауатра хІъадзацауа хъвмарракІ хІаспІ.

«Абыгъь гІважъква».

Абыгъь гІважъква, абыгъь гІважъква

Сара сымгІващ хвыц хъыргІвитІ, -

СщапІква рыцІахъ, сьагІамгІвайсуа, -

Ахъапщ тшытква хІвачвакъытІ.

Асабиква бгъыта йгІахъвмаритІ, асабигІзагІвы – пшата. Пша гІаситІ, абыгъквкв йхъванчуамца йчІвитІ. (ГІван-хын уас ауаштІ). Ахъмарра амщтахъ асабиква «ауатра» йгІайтІ, арымдзаква йрыквчІватІ.

- ЙгІасазхІвашда, адзынла хІуатраква рпны ачІвыйа йгІацІагІгауа?

ТамампІ: швхы, кІартІоф, кІамбыста, джъымщы, джыш.

-Шваргъи швпынквкв ауат гІацІажвгума?

АсабигІзагІвы агІамтаква рацтацаца гІадлырбауамца асабиква йралхІвитІ, ауат алкІгІарата йрыму йахарыргІвазитІ.

АпхъарасахІат аутог: АчІвыйа уахъчІва хІызлачважваз? АгІамтаква шпалхІыргауа?

ЙгІважвахауа апхъара-бжъара.

АпхъарасахІат 20 Атема: АгІахІвахраква рыдынхалра. АлацІара «Адзын гІаталтІ».

Амурад: асабиква йлыху апланла йнырхара; апсабара гІахІвахраква адынхалра.

Сентябрь мыз ахъа уалагата апсабара джъащахъварата йалу дырбауамца ныкъвара акІвыршара. АсуратгІвра бзи збауаауи адынхалца азыбжъара. (Аква ангІаквауа, ахІапшхвыпшквкв апсабара апны рзацаца, амш адзынла штшапсахуа, ауасамца).

АкІвшаца.

- Адзын апсабара псахрата йгІалалуа хІаквчважвуштІ, адзын анашанаква хІрылачважвуштІ. Агвып зымгІва хІацынхуштІ, ауаса хІацІагылта хІынхузтын хІгІахІвахрагъи рыцІа щайдза ацІазлуштІ. Апхъапхъа хІызланхуш аплан алыхІхуаштІ.

Асабикви абжъагІви йацынхауа алацІара хвыцкІ аларцІитІ. - Адзынла апсабара йгІымдырдзакІва тшапсахитІ. Амшквкв айшысхитІ, йгышуарахым. Пша хъшвашва гІаситІ, ауи квкв гІанагитІ. (АсабигІзагІвы асабиква дырцхърагІумца ажванахъаква ацтацащарыма щаквдыргылитІ).

Адзынла ауагІа рыцІа пхата тшыргІвычитІ, ауатраква рпны рынхара гъашІадрисуам.

- АцІлаква рбыгъькваадзынла йшпаѳу? АхІапшхвыпшква рбзазаща щта? (АцІла быгъьква гІважъхитІ, йгІакІапІлитІ. АхвымбырцІакІѳаква алагІваласитІ, ауат рыгІвараква йырзыпшгІитІ).

АбжѳагІвы асабиква лыртшхъвитІ. АгІахІвахра атема ралхІвитІ: «Адзынпаса - гІамта пшдзапІ». Ари атемала асабиква алацІара аларцІитІ, ауи йгІархІвахуа тшырбжъитІ.

- Ужвы ауатра, ацІлауара ахъаз йгІдыруа хІалачважвитІ. Асабиква йнархъам рджѳауапквала йдууым агІахІвахра чІвын аларцІитІ.

АбжѳагІвы адзынпаса алкІгІарата йалу асабиква йатадлырхІвахитІ.

АпхъарасахІат аитог: абжѳагІвы асабиква «Адзын» -хІва хъа амата ауыса дрызгІапхъитІ.

«Адзын» -

ЙгІайтІ сасыта адзын,

АцІлаква тшдыршвшвахитІ.

Апша хъшвашва гІасын,

Акъырльуква псегІахитІ.

ЙалдзгІитІамш акІкІара,

Адз гІахІвитІ щымтала.

Йыквлын архъа гъвгъвара

ЙыгІвитІ аджъугъалья...

АпхъарасахІат 21. Тема «Турасыла йалу асурат алыхра «Адзын амш», асуратла гІахІвахра алацІара.

АхачІвы: асабиква асуратла гІахІвахра рзалацІауа, афыр хъадата йзлалу асурат рзгІалкІгІауа, апланла йзынхауа йбжъара.

Адгалра: асурат адзын амш аквпшыра гІаунарбауа.

АпхъарасахІат акІвыршара.

АбжѳагІвы йрайхІвитІ асабиква сурат шдлырбуш. Асурат «Адзын амш» («Четыре времена года» О.Соловьев) амольберт йыквлырглитІ, асабиква йапшныс йгІалрайгвитІ (Асабиква аргваныта йадзхъачІвапІ). ДразцІгІитІ, бзита йырбума

асурат? Йахьырцарызйа ари асурат? Запш заманйа йганарбауа? (аурам лашарапI, асабиква апхьарта йаьата йгайхитI. Анана асаби длыцта дгамдитI)

-АчIвыйа ауаса йзшаквшвыргылыз ари амш, дзны мшыта? (абыгькьва ацIлакьва йашIу гIважьпI, йкьапщыпI, йгIакIаплитI). Асабиква апхьарта йгайхитI.

-Йшпаьу амш? (Амш бзипI, йгьчвыщым, амара гIапхитI) Амара ангIапхауа адзынла швабыжта уамдарныс хIвапсагIвапI, йшпагIанарбу ауи асурат апны? (АжвгIванд чIыхв амара ануркьва ацIлакьва йрыкьпхитIта даргьи рыбьгькьва рыцIагьи дьрзигIвитI. Ауи йапшу амш упны угIвначIварныс гьмайрам, агIамдара гIауыхьитI. Аурам асабиква йымгьвжважвауата йгIамгIвайситI. Мама йапхьахауа акласс йыцIалыз лсаби апхьарта дгIатылдан дгIалдхитI. Ауат рлагьи йрыдзхьагла йгIамгIвайситI, асаби йла йыла гьахьихуам. АсабикI аткван аргван дгыла йанду длызпшитI.

-Швари хIари аусарат хIапшытI, ужвы йджьащахьву агIахIвахра алахIцауа тшыгIбжьуштI- йапхьахауа ахьвы ари йапшу ажваквала далгитI арыпхьагIв.- Асурат агIахIвахра алацIараапны амгIан хьада гIалкIгIарала уалагара атахьыпI. АбжьагIвы асабиква рджьауапкьва дрыздыргIвитI, рхальатIкьва рылыхитI, йырхIвуш ажвакьва йырчвхIальата йанылбара дьрцхьрыгIитI. Асабиква йгIадлыргвалашвитI, аплан алацIара шатахьу, ауи йакьвыргIапста асурат уадынхалра шатахьу, аплан аналухуа асурат угьыла хьвы-хьвы йшушара шатахьу.

«Дызда асурат йганарбауа гIасазхIваш? -дазцIгIитI арыпхьагIв» Ауи аплан йакьвыргIапста асабиква рджьауапкьва гIартуазтын йырхьвыхитI, йыртшхьвитI асабиква. АцIыхьва аитог йара йхIвахитI: Дзын мшы пхагIвыкI гIанарбитI асурат. АсуратчпагIв асурат «Дзын мшы «-хIва йахьицIатI. Апсабара шгIанарбу дгIакьчважвитI. УадыргIана аугIакьва рсураткьва ауат ргIаншаракьва дгIарыкьчважвитI. (рджьауапкьва йырхьвыхитI, хальатIта йгIаладыршвауа йрытаразхитI).

АпхьарсахIат ацIыхьва абжьагIвы швапхата йгIадрысабапуаш агIахIвахра райхIвитI: АсуратчпагIв йсурат йахьицIатI «Адзын амш» Апсабарра гьлахIарапI. АцIлакьва ркьвадамакьва амара нур гIарыкьпхитI. Абыгькьва зигIвахатI, асабиква апхьарта йымгьвжважвауата йгайхитI. Азаджв апхьагIв йан дгIайпыралтI, ауат рлагьи рыцта йгайхитI, йхьарамкIва анду дрызпшитI. Адуней зымгIва хIвапсагIвапI. Азаджв асаби йанду длыцта аткван аргван йгылапI, асаби ала йгIардуа йылакьва акьвикIын дапшитI. Йанду аткван ашвыркьва лхьвгIитI, ларгьи атигIвы длачважвитI. АгIвпхIвысгьи йашIагьвыргьытI, амш абзира йайгьвыргьытI.

АрыпхьагIв асурат агьып апны йгIанижьитI йаргьи рыцIа йанакьвыргIапсу йзаман алкIгIара нхара кIвйыршитI: 2-3асабикьва гIанижьуамца асуратла гIахьвахра

аладйырцИтІ. Асабиква аматериал шГаргвынгІвыз йырхъвыхитІ, рыбызшва тшауацІнайрыхитІ.

АпхъарсахІат аитог: -Асабиква ачІвыйа йахъчІва хІыздынхалыз? РыцІа йГІалшвкІГушта, йшвгвапхата апхъарсахІат йалазйа?

АпхъарсахІат 22 Тема: «АцІлашвырква»

Амурад: АцІлашвырква йаланаКІуа адырраква рыбергъыльра, рыхъызква рзыхІвауа, ауат ажваквa рылата ажванахъа рзалацІауа йбжъара. Асабиква йауацІыхта аджъауапквa 4-6 рзыргылуа йбжъара, агІахІвахра алацІара.

Адгалра: уадгъына, асуратквa ашвырквa йаныта, агІахІвахра суратла схемала йалыхта, йГІатырсу ашвырквa рсуратквa, ауатралыцІквa, ацІлашвырквa, ажвумпквa, клей, наПрыцкъага, клеенка, ашъабыгъь ватман.

АпхъарсахІат акІвшаца.

-Асабиква, швГІасрайгварныс стахъыпІ хІарахІцІлауатра. Араъа хІцІлауатра апны хІара йГІдыруаштІачІвыйа адзын пшдза сабапрата йГІахІнатуа? ШвхІазырума? АмГІва хІыквылпІ зымГІвагъи, швнапшагІапш амГІваацта швыквымцІуа швнамГІвайс! (узыргвышхвауа ауарад рзаквуырглитІ, даргъи аспорт аъамапсымаквa абжъаГІвы йцтІалцІаквazла йыквгылуамца йымГІвайситІ, -ари агъал агвал акІвпІ хІГІакІвшапІ ауи, ари аркъан йцтІу цхІапІ, ари акІылсырта хІКІылспІ)

-Абар йаргъи хІГІадзатІ. ЙачІвытагъи пшдзайа араъа? АчІвыйа йыжвбауа швара? (ацІлаквa, чІвацІла, хІацІла, хІвасацІла) АчІвыйа ауат йырмаГІану? ЙабагІайуа ашвырквa? Ашвырквa гІазшІайуа ацІлаквa рыхъызква хІшвырхІва. АцІла чІва тГІашІайуа ахъыз ачІвыйа? (ауи апшымца ахъарат ацІлаквa рыхъызква дхІырхІвитІ). Запш гІамтайа ацІлашвырквa аназыркІкІуа? АчІвыйа ашвырквa сабапрата йрылу? Ужвы ашвырквa азхІкІкІуаштІ амартан йтахІцІуштІ, ашвыр ахъыз швхІвитІта амартан йташвцІитІ. «Сара ашвыр –чІва амартан йтасцІитІ... (ауи апшымца)».

Ахъвмарца «МацІаугІвы» - (3 гвыпкІта йшапІ)

Дасу агвып карточкІакІ гІалихитІ. Ауи йану йапшитІ, ахъарат рыквлачваквa йракъангъашитІта запш рызкъы уызрахІазыруаш рхІвитІ.

-ШвызгІвадахатІ! Швара швцхърагІагІв бзихуштІ швмамакви швандучви рыхъаз.

-ЙГІасашвхІв, сара ахІа йГІалху компот сыршра стахъхазтын, ачІвыйа ауи йахъызызлуш? (асабиква рджъауапквa). ТІама варенья уычпарныс утахъхазтын, ачІвыйа ауи злалу? ШвызгІвадахатІ!

Ахъвмарра: «ЙацІагах ашвырква» АкарточІаква гІашвахвамца асурат адшвкІылх. (ачІва гІвбата йшата, ахІа хпата йшата). Запш швырІа йгІаншаз? (асабиква рджъауапква)

Ахъвмарра «ЧважвагІвы» (ачвапшырахъызква йаъухъызква йрыцырцІумцара ажвацІайква рхІвитІ). Агвып ахъари агвып ачІва рздрауитІта, ачІва аквпшыра рхІвахитІ. Анкъвакъвра йайгІайта йупхъадзитІ агвып рыцІа ажвацІай шарда ззыхІваз.

Асхема гІаурысабапуа агІахІвахра алацІара- рыцІа йалкІгІата бзи рбауа ашвыр.

СыгІвзачва лаба джъащахъвакІ йнкъвыргитІ. Ауи алаба турых джъащахъва гІарбага лабапІ. Ужвы алаба щтІысхыркІвын атурых джъащахъва гІаншуштІ. Йышвтахъума?

-ЗакІы, гІвба, хпа, алаба аджъащахъвара дырба!

ХІа хІсабиква ацІлашвырта йчпа зынла.

(Асабиква ашвырква рквпшыраква рымата ахъылпаква ахъарцІитІ) Зъара йнадзауайа? Арат шпшдзу, зымгІвагъи йрайлахІитІ. ХІрабадырпІ ауат.

Ахъвмарра «ХІабашвырдыр»

-Швхъа швгІаквчважва. (абжъагІвы ашвапха рызгІайгитІ, тамамта ашвыр аквпшыра йшгІаквчважвуш) (асабиква рджъауапква йаздыргІвитІ, баргвыра йапІшІашвузтын агІахІвахра алацІара апны абжъагІвы дырцхърагІитІ)

-Асабиква, швара йанакІвызлакІгъи ари йапшу аправила йжвдырра атахъыпІ, йгІашврысабапрагъи атахъыпІ: ашвырква йджвджву йцкъу акІвпІыуфа ауаш. ХІара хщыбжъанчара акампот злахІчпуш ашвырква гІашІхІшврых. (асабиква агъвы йкІыду йапшым асуратква йыргвапхауа ашвырква (ажвумпква, ауатралыцІква, ацІлашвырква) гІалырхитІ, дасу йара йальбом апны клейла асурат кІыдицІитІ. (Ауи анхара ъадзакІвшашауа амакъым узыртынчуа гІаситІ).

АпхъарсахІат аитог: ЙгІахІшвыргвалашвах йабагІайуаацІлашвырква?

Запш швырІа швара йжвдыруа? АчІвыйа ашвырква сабапрата йрылу?

АпхъарсахІат 23 Тема «АуатралыцІква»

Амурад: Ауатрашвырква йрыквыргІапсу адырраква рыбагъъара, ауат рквпшыраква тамата йырзыхІвауа, ажва шІыцква рылата ажванахъа рзалацІауа йбжъара. ЙацІакІу айчважвара рызгІарысабапуа. Апсабара ахчара амгІаны гІаргвныргІвра.

Адгалра: Абыгъкъва, ауатралыцІква рмуляжква, йа ауатралыцІква, топ, йапшым асаби хъвмаргаква.

АпхъарсахІат акІвшаца:

-Асабиква, уахъчІва ауатралыцІква хІрыквчважвухтІ. АчІвыйа уатарыцІ ззырхІвауа? ЙабагІайуа ауат? ЙыхІшвырхІва ауат рыхъызква. ШвызгІвадахатІ!

Ахъвмарра «Йджъащахъву амашакв»

АбжъагІвы амашакв дтаъабидта ауатралыцІ амуляж гІатихитІ, асабиква райшва йыквицІитІ.

-ХІацшвырхъвмар ужвы! Швара къазу-къазуламца амашакв швтаъабитІ. Йту ауатралыцІ швъабарщцуамца йгІашвауитІ, ауи йгІатышвымхуа амгІану гІажвдыритІ. ЙгІашвауыз амашакв йтата ауатралыцІ ахъазла йжвдыруа зымгІва швхІвахитІ.

Ахъвмарра «ЙпщыгІвхауа дчІыдапІ»

АбжъагІвы пщшвыркІ асабиква йыдйырбитІ (наша, швхы, къаб, пІатІражан) айшва йырзиковицІитІ

-Швырпшыта арат ауатрашвырква, запшыа арат рыуа йчІыду? Ауат рквпшырала йшвырхъвых. (йчІыду акъаб, пІатІражан ауи гъажьыпІ аквпшырала) Ахъарат ауатрашвырква шаъу (йчІвырдза йаъапІ) ТамампІ, ауат йчІврыта йаъапІ.

Арат швгІарпшы ужвы (цыца, джыш, чыбджы, пІатІражан, шІрыкІва (репа) арат рыуа йчІыду гІашвау? (ашІрыкІва ауи ачвала ахъарат йгърапшым)

-Ужвы арат ашІшвырпшы (джымщы, джыш, шІрыкІва, пІатІражан) АчІвыйа арат рыуа йчІыду, йануфауа ахъгІарала йхІырхъвыхитІ. (апІатІражан акІвпІ йхъгІу ахъарат йблитІ).

Аджъгар хъвмарра «ТшыгІвра»

Ауатра хІталпІ хІара (рнапІква абаркІы агъагъара йгІакІвшитІ)

АтшыгІвра ацІагІгахпІ.

ХІара ашвхы гІалыхІхпІ. (тшнадыркъвитІ, тшгІахъаргылитІ)

АкІатроф йауызгъи гІацІхІхпІ(абель рымата йгІацІырхуа йашІпшитІ)

АкІамбыста хІа йгІапхІкъыпІ (рнапІквала апкъра йашІпшитІ)

Уай, швапшыстІ ауи йгъажьыта, йдута йшаъу (рнапІквала ахІауа апны агъажьыра хын йгІадырбитІ)

Атшарыщцара: «Адзын абыгъкъва»

АбжъагІвы абыгъкъва ъакву йадзхъайыргылитІ, йырчпуш ахачвІы рызйыргылитІ.

-Псайспамца апсып хІшІала йтагІгитІ, хІпыккква гъажъыта йаквхІрыбагъыитІ, псаспамца абыгъкъва хІрычвхІвитІ, швдзамгІвакв гІашвмырчуа!

АбжъагІвы асабиква йырхъвыхитІ, рыжвгІвахъаква щтІырымхуа, рдзамгІвакв йагърадмырчуа, атшарыщцара гІван-хвын йдурычпитІ.

АпхъарсахІат аитог: Асабиква, запш хъвмарраквайа йахъчІва йакІвхІыршаз?

АчІвыйа хІызквчважваз? Запш тшарыщцарайа йхІырхъяз?

АпхъарсахІат 24 Проект апсабара агъагъара квпшырала «Сара скыт апсабара»

(февраль-июнь)

Апроект аквпшыра: информационно-практический, ршІыйараквпшыра

Апроект акырацыгІвчва: асабиква ахІба гвып, арыпхъагІвчва, ан-абачва.

АхачІвы: апсабара апшдзара гІалкІгІара, апсабара хчара рылархІвара, йгІакІвзыршауа апсабара ахаргІвазара, ауи йагъьчІвра тахъыра рытра, анхара амгІаны гІаргвынгІвуа ауат ршІыйара азрымата «ХІкыт апсабара апшдзара» агъыцІара гІаныршара.

Апроект амурад:

-Асабиква йапшым апсауышвхІаква, апслачвакв, апссгІачІкв, ацІлакв, акыбкв, ажвумпкв, ахъварпкв хІшІыпакв рпны йпаму йахаргІвазара.

-Къарча-Черкесс акарта амгІаны рдырра

-Кавказ апсабара агІальаматракв гІалыркІгауа, хІапхъанчІвикв йгІартынхаз анхащакв йрабадырра.

-Асабикв ршІыйара нхаракв ауацІыхра, рылшаракв йрылархІара

-Асабикв анхара йазгІашыкъята, р-Псадгъыл азцІабыргра азрымата, рхІаль-шан бзикв гІаштІнарыхра.

-Рыбызшва тшауацІнарыхра: асабикв ажва шІыцкв рдыруа, ауат рзгІарысабапуа, айчважваракв рзакІвыршауа йбжъара.

-Асабикв цри бызшва апхъара ртахъыта йаквыргвышхвара, ацацхърагІара, рцри апсабара йагъьчІвра рхъатала рылархІара апроцесс ацхърыгІара.

Уыззпшуа апроєкт агІалкІгаракв. (ожидаемый результат)

- АгъыцІара гІаныршара: «ХІкыт апсабара апшдзара»

- Асабиква апсабара адырраква рылархІвигІ
- Апсабара ахчара, ауи агъьчІвра азабакІра
- Апсабара йазсакъхара шатахъу рылархІвигІ.
- Рыбызшва тшауацІнахигІ, айчважвара акІвдыршитІ, абаза уысагІвчва руысаква ддырдыритІ.

Ахара аэтапквa:

ТшазрахІазырра аэтап.

- Йапшым алитература апсабара атема гІахънатІуа.
- Асабиква, ан-абачва рыцынхалща аплан лыхра.
- Абаза уысагІвчва разкІкІраква хІшІыпІа апсабара атема гІащтІызхуа рахІазырра.
- Адидактика, аджъгар ахъвмарщаква рахІазырра.
- Аэкскурсияква йакІвуыршуш рплан алыхра.

Апрактика аэтап.

АпхъарсахІат акІвыршара (мчыбжъыкІ апны апхъарсахІаткІ акІвыршара апроект атемала)

АпапкІкаква атемала йрахІазырра: «АбнапсауышвхІаква КЧР», «Къвбина, Кума, Йынджъыгъ апслачваквa» «АхІвраквa, ахІврапщдзаквa» «Ажвумпкви ахъварпкви», «АъачІвагІаквa», «Туризм».

Художественно-продуктивная деятельность.

Амчыбыжъ атема, акІнигаквa-ахвыцдзаквa йрыквыргІапсу рыхІазырра «Апсабара агъыцІара», йапшым ъамапсымаквa атурасы ахъвмарщаквa рпны йгІадрывабапуаш рахІазырра.

Абаза уысагІвчва разкІкІраквa хІшІыпІа апсабара атема гІащтІызхуа агІахІвахраквa, ауысаквa, атурыхквa рыпхъара.

Ан-абачва урыцта агъыцІара рахІазырра «Скыт апсабара»

Агвып апны агъыцІара рахІазырра «Скыт апсабара»

Ан-абачва апсабара ахчари ауи агъьхари мгІаныта йаму айчважвара акІвыршара, ртгІачваквa рпны ауи атема гІащтІырхра, рхъатачв чпащаквала асаби дсайра шатахъу.

Ан-абачва ргъыцІара рыхІазырра (ансимчыбжъы апсабара атемала йакІвшуш апхъарасхІатквa, ауат рхачІвквa йаныта)

ЙцІыхъвахауа аэтап

-Чважвара анхара аопыт йгІалху: «Реализация регионального компонента» арыпхъагІвчва рыхъаз.

-Презентация: «ХІышта цри апсабара агъыцІара» ан-абачви асабикви рыхъазла.

-ГІарбага квпщра выставка асабиква рынхарквa.

-ЙауацІыху, йхътІу арыпхъагІвчва йрыквыргІапсу апхъарасхІат: «Сара сышта бзи збитІ»

-Апроект ацаща: дыррата, лшарата, щцалрата йрыму апроект ацІыхъва апны.

Дыррата- «КЧР апсауышвхІаква» «КЧР ацІлаква» «Адзы, адзхъаква КЧР», «ХІыбнаква рбайара», «АгІапын абна гІамдара», «ХІара хІпссгІачІвква» датшагы.

Дидактика хъвмарца.

«Йхвбахауа дчІыдапІ» (хІшІыпІа йапаму апсауышвхІаква+ Африка йапаму апсауышвхІаква, йа Къвбина йту апслачваква, Кума йту, Йынджыгы йту апслачваква. «Дасу йбзартга» «АпслачвакІГвы пслачвакІра драхІазыр» «Гвташва» (асабиква зны йыддырбаз асуратква, азакІы алырхитІга йатаддырбахитІ, запшыа йыдзыз? -хІва йразцІгитІ. «ПслачвакІра» (апслачва йгІаркІыз рхІвитІ, ауи абзазаца йаквчважвитІ) «Ахъварпква» (ахъварпква рквпшыраква, урызкыы йалауцІа ауаши, йамуаши йырзалыхуа йбжъара)

Коммуникация

Айчважвара- «АхІврапщдзаква КЧР йгІайуа», «Сара скыт цри», «Агъныла акыт щцауа», «Къвбина, Йынджыгы, Кума турых азалахІцІапІ» датшагы тема гІаухв ауаштІ.

Ажвар хъвмарщаква.

«Сара жвахъзыкІ здыритІ (апсауышвхІаква, апссгІачІвква, ахІврапщдзаква, адзыгІвква, апслачваква). «ЙнагІвгІагІвитІ, йхъапалитІ, йыдзцитІ» «Запш пссгІачІвыйа хІызквчважвауа, йгІадыр» (асаби аквпшырала ахъыз гІайдыритІ, йхІвитІ). «Ауатрашвыркви ацІлашвыркви» «Ари ани абагІайуа» (ауатра, ацІла, абна) «Ачыр ахъыз»

Художественное творчество.

Асуратчпара - «Уызца хІара хІыгъба», «Абна гъныла», «Ащхъа ахІврапщдзаква», «АмзагІвцІла» «Форель», «Сара скыт»

АрпІапІара- «Форель ахІахъв йыкву» (йцІгІу амажвадза, «Абна псауышвхІаква» (пластилин, (къанджъа «Ачарта йзагІапссгІатІ».

Апликация- «Скыт йагІвсуа адзхъа» «Агвал йту пслачва» «АцІисква амшІайша акъвадама йхъачІву» «АмзагІвква» «Архъа апны ахІврапщдзаква»

НапІыла нхара- апсабара йгІалху аматериалквала напІыла йапшым апкъыгІваква рахІазырра (амзагІв ашишкІаква, асемчкІала, акъвыдла, акъабжвлала. «АпссгІачІвква рчарта йзагІапссгІатІ» (пластик башырбала апссгІачІвква рыхъаз чарта рчІаджъара)

Физкультура нархарала.

Джъгар хъвмарраква «ПслачвакІГви пслачви» «КыбхъсакІ утыцІта кыбхъсакІдза» «АтІква»

Амакъымла-

Амакъым аздыргІвра «Асквш агІамта», апсабара абыжъква, абаза уагІахъа рмакъымква, апссгІачІвква рбжъы, апсауышвхІаква рбыжъква.

Нхара-

«Абыгъь йгІакІапІлаз псара», «Нышвкъвара гІазкІкІра» «АхІврапщдзаква лахІцІитІ» «Ауатра ахъышвлa»

Ан-абачва рыдынхалра-

Ан-абачва хІрыхІвитІ:

1. Ан-абачва амакет «АпсауышвхІаква КЧР йапаму» «Скыт йагІвсуа адзхъа» арахІазырра апны ркъару адырцІара.
2. Асабиква асаби уысаква збарла йыддырдыритІ.
3. Йапшым асуратква атема йаквыргІапста йазкІкІра, дидактика хъвмарщаква, анапІылачпащаква «Апсабара агъыцІара»
4. Йапшым апхъага книгаква апсабара хчара атема гІахънатІуа асабигІарта йрыму гІаргра.
5. Асабиква йауацІыху апхъарасахІатква рпны йыршвырцІуш атурасы костюмква дзахра.
6. Йапшым амаскаква. «Ашвыр хъылпаква» дзахра.
7. Аэкскурсияква асабиква ануырцауа ан-абачва гІарайгвара (апссгІачІвква рчара)
8. Агъныла апссгІачІвква йырфуш асабиква йшгІарыртлуш
9. Асаби йбзазаща асабигІарта апны дазцІгІауа, ййырдыруа.

Апроект аитог: ан-абачви асабикви разазъащи рыцІа йагъьчІвра, ан-абачва рыцынхара, апсабара ахчара, рышта цри апсабара рылархІвара, аквпшыра выставкІаква акІвыршара, йапшым гІамдара экскурсия акІвыршара.

АпхъарсахІат 25 Тема «Апхын чыльа, апхын къапщы ашва пщдза гІахІахІв уара»

Апрограма ащаквгылща:

- йапшым агвып нхараква рпны хІшІыпІаква рпщдзараква, апхын ачваква гІалкІгІара, ауат адырраква рытра.
- апхъала тшыззырбжъаз аппликация нхара йаквыргІапсу атемала, ршІыйара гІаурысабапуа агвыпла йадынуырхалитІ
- рдырраква рыбагъъара: йапшым гІатырсарала, апсартла тамамта нхара, ашвъабыгъь ду апны тамамта асурат рзанцІауа. АнбжъагІвчва йрыцкъангъашуа, ацацхърагІара рызбжъата йсайра.
- асабиква йазгІашыкъта, гвацпала, ршІыйара рымата йынхауа дыртшхъвара, агвып анхара йазуыргвышхвауа зымгІва асабиква гІацІанауыркІуа йрынхара.
- йгІакІвзыршауа апщдзарарзгІалкІгауа, амакъым цриква рзагІадыруа йбжъара, асуратква рзышвуа, цри бызшва йаладухауа йгІадзныргылра.

Ажвар амурад:

- асабиква гІахІвахра рзалацІауа, ауат ргІахІвахра ажвар йалархІара, рыбызшва тшауацІнарыхра, ажванахъа тамамта йырзалацІауа йбжъара.

- ауысаква гвацпата йгІапхъауа йгІархІвауа йбжьара.

АпхъарасахІат адгалца:

-мольберт ашвъабгыгъ цкъаква йрыцта, йапшым асхъа тшытква аппликация агІан йгІаурысабапуаш

-абна ачвкъъара аквпшыраква: акыбква, акыбкхъсаква, ацІыхІ цІлаква.

-апсегІачІвква рбыжъква (грамзапись)

-апхын атематикала агвып абльынкІ рыхІазырра

- Абаза уысагІвчва руысаква (апхын тема гІахънатІуа), (апхъарасахІатква рпны, йаргъи архъвыхра гІамдараква апны йуызгІарысабапуаш).

ТшазрыхІазырра нхара

-йапшым агІамдаракви, аэкскурсиякви (парк, агвал, ацІлауатра, ахІврпашдзаква тгІадриуа);

-йапшым аурам нхараква;

-асуратква рыдынхалра: ахІврапшдзаква рсуратква, апсегІачІвква рсуратква;

-цри бызшвала апхын йгІаквчважвауа агІахІвахраква рыпхъара.

-турасы суратква рыдынхала, асурат: «Апхын» «Асквш агІамтаква» -йгІалху;

АпхъарасахІат акІвшаца:

Хъарата апсегІачІвква рбжъы гІагитІ (грамзапись) «абна ачвкъъара» агвып асабиква гІаквылитІ.

-Асабиква, уахъчІва швари хІари абна ачвкъъара хІгІаквшватІ. (апсегІачІвква абыжъква атагІагахитІ)

-Апхын шпхну йшпагІардыруа? АчІвыйа ауи квпшырата йаму? (асабиква рджъауапква)

- Асабиква, швари хІари апхын злагІаудыруа хІаквчважватІ. Апхын ачва зигІвапІ, швара апхын шыжвбауа суратла йгІасшвырба.

Ауи акІвпІ хачІвыта йшвпыру: апхын асуратква альбомква рпны йаншвцІарныс. Апхын амш, апхын апсабара, ацІлаква, ахІврапшдзаква дасу швгвы йту апхын сурат жвгІвы. Ауаса анхара хІаламгаскІва, Умар йгІадыргвалашвах уыгІвзачва апсартла анхаца правилаква. (асаби йджъауап- апсарт йсакъуа йадынхалра шатахъу райхІвитІ) Айшваква шврыдзхъагыл, таразта швчІва, швалага анхара, швара швъадзанхауа швзыргвышхвуш амакъым пшдзаква швзаквсырглитІ.

АлкІгІара нхара.

Асаби йалкІгІата асурат агІвра зчвыбаргву дицхърагІитІ, асхъаква рызгІалихитІ, гІатырсара апны дырцхърагІитІ, асурат ашвъабгыгъы апны йырзанйыргІалитІ, апсартла йсакъуа йшынхуш йатарайхІвхитІ.

ЙцІыхъвахауа ахъвы.

Асабиква дасу дъанхаз, дызквынхаз айшва алыргахитІ, йыргІвыз асурат, йырчпаз асуратква йгІаквчважвитІ.

Анализ злахъвдахъвуцтуаш азцІгІараква:

1. Асурат хъзы ахъцІара, ауи ахъыз згІалырхыз аквчважвара?
2. АчІвыйа йгІанарбауа асурат, запш элемтквалайа апхын асурат злалу?

3. АчІвыйа угвы йгІанагуа асурат уанапшуа?

4. Запш гІахІвахрайа, йа усайа угвы йгІанагуа асурат уапшырквын?

АгІамдара анакІвуыршауа йгІаурысабапуаш апшыхвра -рхъвыхра темаква:

СЕНТЯБРЬ

Тема 1 АгІамта псахщаква рхъвыхра

Амурад: апсабара йаквыргІапсу адырраква рыбагъара, асабиква апсабара апсахщаква йгІаншауа гІаргвынгІвуа, апсауышвхІаква, ахІврапщдзаква, агІайыраква рбзазаща адзынла штшапсахуа рзгІалкІгІауа, ауи атема йзаквчважвауа йбжъара, адзын амызква агІаншараквала йырзалыхуа йбжъара.

Апшыхвра акІвшаща.

АбжъагІвы асабиква дразцІгІитІ:

-Запш гІамтайа ужвы хІызту?

-ЙшпагІажвдыр ауи шдзну?

-Адзын апсахщаква гІасазхІвашда?

-АчІвыйа адзынла рыцІа йзхъшвашвахауа?

-АчІвыйа агІвычІвгІвыс адзынла рыцІа дызшІу, йычпауа?

-Йапшым апсауышвхІаква адзынла рбзазаща шпатшапсахуа?

Амара ауаса адгъыл гъгІанарпхахуам, аква запытла йгІаквитІ. Щымтала адгъыл аншвуагъи гІаншалитІ. АпсегІачвква гвып-гвыпымца ашыпІа пхартаквала йпссгІахитІ.

Анхара акІвшаща: АсабигІарта агвып руатыкв абыгъква гІахъвшвара.

Амурад:

-анхара йазгвышхвата йчпара.

-апсабара ахчара акультура штГыхра

Джъгар ахъвмарраква

«ЙхгІву дчІыдапІ» Амурад: асабиква ахъвмарра аправила йаквыргІапста йшхъвмаруаш йазубжъитІ, рщаласра тшауацІнаурыхитІ, аласылас нагІвгІагІвра рылархІвитІ.

«АтІы» Амурад: рхъа агъагъара апны йрызгІалкІгІауа йбжъара, ахъвмарра йарыщцара.

«ДзачІвыйа рыцІа йцІару?»

Амурад: дара-дара нхара йазыбжъара, ркъару рыбагъара, ргвыбзыгъара йалархІара.

«РыцІа ласы тшазкІкІыхуа агвып?»

Амурад: асабиква швабыж ласылас гІвра азыбжъара.

АлкІгІара нхара

Амурад: ахъапалща тамамта йырзычпауа, ахъапалши аныкъвари рзацІауа йбжъара.

Дара-дара нхара йгІаджвылыргаз ахъвмаргаквала.

Тема 2

Ахъваца рхъвыхра

Амурад: асабиква апсабара агІайыраква йахаргІвазара, сабап злу агІайыраква йдырдырра, апсабара ахчара рылархІвара.

Архъвыхра акІвшаца.

ЙпшдзапІ уапшырквын ахъваца. Ауаса ауи хІайльапІ. РыцІа пшката тІатІата уахъысырквын, рыцІа чвгъа йгІауыцхІитІ. АчІвыйа ауи сызквчважваз агІайыра ахъыз? Ахъваца абыгъкв витамин щарда алапІ, ауи хІкъраль ашыпІаква рпны йгІайитІ. Сабап амапІ ахъваца, йаргъи агІвычІвгІвыс йрызкыы апны йгІайрысабапитІ. Асупква йаларцІитІ, ахъваца кІартІоф рпІапІа аквтІагъь йацта йырмацІаулитІ. АмгІваква ргІвынала щардата дара-дара йгІайитІ, адгъыл абгІадзу абна алащцараква рпынгъи йгъмачІым. Ахъваца абыгъкв июнь-август йазыркІитІ.

Апсабара уанылу ушаъазлараштатахъу ачпащаква: Сабап злу, щардата йгІайквуауа агІайыраква ракІвпІйацІаркІы ауаш.

Анхара акІвыршара: анхара экология ахчара йаквыргІапсу (агвал адзхъа пІайрата йкІапсу гІахъвшвара)

Амурад: ацкъара, алыргара рылархІвара, агвып ацынхара йаквыргвышхвара, ацацхърагІара рылацІара.

АлкІгІара нхара. АгІаншараква тшауацІнарыхра. Амурад: рнагІвгІавгІвща рытамамра (рщапІква аларымпсауата, ласыта, йапІшІамсуа, агъагъара рзыбауа). Абаракъ агылудза гІвщапІыкІла йхъапалуа йатыпауа йбжъара.

Джъгар хъвмарща «РыцІа йцІаруда?»

Амурад: дара-дара йзынхауа йбжъара, рхахвара йалархІара, ркъару рыбагъъара.

«Запш гвыпІа рыцІа ласы тшазкІкІуаш?»

Амурад: рыцІа ласы йзыгІвуа йбжъара.

Тема 3 Йапшым атранспортква рпшыхра

Амурад: асабиква йапшым атранспортква шаъу гІаргвынгІвуа, йзлапшу игъи йагІвыргауа, ауат рзалыхуа, автобус агІарысабапща йзаквчважвауа, агІвычІвгІвыс йбзазара апны автобус амгІаны йахаргІвазара.

Апшыхра акІвшаца:

АбжъагІвы асабиква дразцІгІитІ:

-Автобус шпаъу?

-АчІвыйа автобус ауацІа йтагылу?

- Автобус ауацІа апны акІыртаква (поручни) азнагвалайа?

- Запш автобусйа хІыкъала апны йныкъвауа?

Автобус амгІва йныкву йанакІвызлакІгъи йгІашІаситІ, ачІвыйа ауи згІашІаслауа? АвтобуснкъвцагІвы атІып даквхІитІ, ашквва тшгІартІитІта апассажирквва аквчІвартаква йрыквчІвитІ, ашофер атІып датаквхІахитІ йгІайуа астановкІадза автобус джвыквылхитІ.

Анхара щалас акІвыршара.

Агвыпла ауатра апІайраква азкІкІра. Амурад: гвыпла йзынхауа йбжьара.

Джъгар нхара.

«Аквуджъми аджъмакви» «Гвыри, рахъви» Амурад: асабиква ахъвмарра аправила йаквыргІапста йшхъвмаруаш йазубжъитІ, рщаласра тшауацІнаурыхитІ, къайматра рылауцІитІ.

АлкІгІара нхара.

Хъапалра азыбжьара тшауацІнарыхра. Мурад: щапІзаджвыкІла тамамта йызхъапалуа йбжьара.

Тема 4 Абагъ рхъвыхра

Амурад: абагъ аквпшыра рзгІалкІгІауа, ауи абзазаща рхъвыхра, апсабара ахІапшхвыпшквва рбзазаща амгІаны гІаргвыныргІвра

Архъвыхра акІвшаша:

АбжьагІвы асабиква акытча райхІвитІ

ЙахахитІ багъаха, адуней харпсыпсла йхънагІвитІ? АчІвыйа ауи?

АбжьагІвы асабиква азцІгІараква рзыйырглитІ:

-Абагъ аквпшыра шпаъу?

- Йшпаныкъвауа ауи?

-ЙшпагІанакІуа ачвынцІквва?

- Агъачва амма багъ?

- Абагъла амш шцуш узагІадырума?

- Запш уысайа йыжвдыруа абагъквва йгІарыквчважвауа?

-Агъны шпацІыргауа абагъквва?

Абагъквва –хІапшхвыпшпІ, ауат датша хІапшхвыпшквва рфитІ: ачвынцІквва, агІвыдаквва, абыжбыжквва, алымхІарыгІквва. Ауат абагъ йахахыз абагъахала йгІанакІитІ. Агъныла амшквва йрыцІащцитІта йычвапІагІапындза.

АугІа йдырхъвыхтІ, абагъ ачпашала амш тшапсахитІ. Абагъ абагъаха амхахуазтынквва гІаквуштІ, йахахуа, акІынхІараквва арытаразуазтын амара швабыжта йгІапхуштІ.

Анхара акІвшаша.

Ажвлаквва ацІагахра.

Амурад: ажвлаквва йсакъуа йраззкІкІуа йбжьара, таразта йынкъвгара.

Аджъгар нхара.

«Унадзата ухъапал» «Хъапал-шIапалкIва» Амурад: асабикIва аурала таразта йызхъапалуа йбжьара.

АлкIгIара нхара.

РнагIвгIагIвIра тшауацIнарыхIра. Амурад: асабикIва ахъыпагала таразта йызхъыпауа йбжьара.

Тема 5 Акъараба рхъыхIра.

Амурад: азгIвадара сабап гIазнатуа агIайыракIва (къараба) йахаргIвазара, апсабара ахчара йазгIашыкIта йбжьара.

АрхъыхIра акIвшаща.

Къараба йджъащахъву гIайырапI. АгIапын амара йшакIвIпауа зынла йгIашIыхитI, ахъачкIвын амара ахъыла йнанархитI, ануркIва гIанакIитI. Амара йапшуамца ахъачкIвын гIважъхитI, амара алагъыла йцазтын акъараба ауыла ахъа нанархитI, амарагIатшкIларыцIытала йцазтын ауыла ахъа ацанарпахитI, йхъвлахузтын ахъа нанаркъыхитI, йангIашыаркIкIауа амара ануркIва йрыцта йгIашIыхитI.

АбжьагIвы азцIгIаракIва асабикIва рзыйырглитI

- Акъараба акIвIшыра гIасазхIвашда?

-Акъараба ажвлакIва йшпананауахва? Апсабара апны йанаъу рчIпашакIва шаъазлара атахъу гIадуыргIвалашвахитI. Сабап злу, щардата йгIайкIвауа агIайыракIва ракIвIпIацIаркIы ауаш.

Анхара акIвыршара

Сабап злу агIайыракIва азкIкIра. Амурад: таразта сабап злу агIайыракIва азкIкIра.

Джьгар нхара

«АтIы» Амурад: рхъа агъагъара апны йрзгIалкIгIауа йбжьара, ахъвмарра йарыщцара. «Сара стдзы дупI»

Амурад: атекст йакIвыргIапста агIаншаракIва рзычпауа йбжьара.

АлкIгIара нхара

«Асаби къайматкIва» Амурад: анагIвгIагIвIра йязыбжьара, рщаласра йалархIара.

Тема 6 АхвымбырцIакIа абзазаща рхъыхIра

Амурад: ахвымбырцIакIа акIвIшыра рхъыхIра, ахвымбырцIакIаабзазаща, апсабара аджьащахъвара рызгIалкIгIауа йбжьара.

АрхъыхIра акIвшара.

АсабикIва абжьагIвы азцIгIаркIва рзыйырглитI, ахвымбырцIакIа ахъаз йырдыруа дразцIгIитI.

-АхвымбырцIакIаакIва шпаъу?

-Ауат шпаныкъвауа?

-АчIвийа йрфауа?

-АхвымбырцIакIаакIва ртдзы йшпапхъауа?

-АчIвийа йгIазлырхуа ахвымбырцIакIаакIва ртдзы?

-АхвымбырцІакІаква рагъачва здыруада?

-Запш турыхйа, уысайа, кытчайа ахвымбырцІакІаква йГарыквчважвауата йжвдыруа?

- Агъны шпатшаздрахІазыруайа ахвымбырцІакІаква?

ХвымбырцІакІа –къару злу ахІапшхвыпшква йрыуапІ, ауат жваныла дара рацІкІыс ахІатлараква рызщтІыхитІ.

Ауи аквпшыра швырхъвых: йтІашву агвытшпы, ахъа, ащапІхвыцквa гІвба-гІвбамца хпаракІ йнадзитІ. АхвымбырцІакІа ашІыдзадза багъапІ игъи къару алапІ, апцІаква ъабарщщыгата йырзалитІ. АхвымбырцІакІа –уызгІвымсхыз уыхвагІвчвапІ. АхвымбырцІакІаква ахІапшхвыпшква рфалитІ. Ауат агъачва щарда рымапІ: апссгІачІвква, амшвква.

Анхара акІвшаца.

Ауатра апны асандрыйа ацІагахра. Амурад: анхара бзи рбауа, агвыпла йзынхауа йбжьара, йГІацІаргахыз атшыгІвра йайгвыргъауа, рынхара хвы аквырцІауа йбжьара.

Аджьгар хъвмарра.

«Азаджв-гІвуджъ», «Бжьыдъа уагІвс»

Амурад: асабиква гвыпла ныкъвара азыбжьара, рыпкъква райшата гвыпла йалагылата.

АлкІГІара нхара.

Аныкъваща тамам тшауацІнарыхра. Амурад: рчхІара, ррахвара йалархІара.

Тема 7 АгІайыра ан-анпса (мать-и- мачеха) рхъвыхра.

Амурад:

- сабапра злу агІайыраква йахаргІвазара

- сабапра злу агІайыраква рыхъаз рдырраква йалархІара.

-аспабара ахчара йазабакІуа, ауи агъьчІвра йазгІашыкъуа йбжьара.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжьагІвы асабиква кытча райхІвитІ. Ауи йанпсапІ, игъи аныпІ. АхІврапщдза ахъыз амГІаныйа?

ДжьащахъваракІ рылапІ ари ахІврапщдза тшынла амара нурквала тшГІагвацІырхитІ, ауаса амш йшалапІатІауа, йа йанхъвлара рхъачкІвынква тшауацІарцІахитІ- ауи апшымца аниктар йрыму гІархчитІ. Ауи ахІврапщдза анГІашІтра амщГІахъ ахъа шкІвокІва бабахитІ.

Ан-анпса ахъагІважъква июнь, июль йазыркІкитІ. АгІвычІвГІвыс данамхІвауа агІайыра йГІацІцІыс асок швабыжта ъазагІвата йрыхъвитІ, йарзгІвадахитІ.

Анхара акІвыршара.

Сабап злу агІайыра азкІкІра

Джьгар хъвмарра.

«Запш бгъыйа рыцІа йщарду?» Амурад: ащаласра, ацІарара йалархІара рнагІвгІагІвра апны.

АлкІгІара нхара.

«Хъарата ухъыпа» Амурад: асабиква аурала йзыпауа йбжьара.

Тема 8 Амашина грузовойква рхъвыхра.

Амашина грузовойква згІархъвыцыз ахІатлакква нкъвыргарныс ахъазла акІвпІ.

Амурад: амашинаква злапшым рзгІалкІгІауа йбжьара.

Архъвыхра акІвшаша.

АбжьагІвы асабиква азцІгІараква рзыйырглитІ:

-АчІвыйа грузовой машина агІвычІвгІвыс йазигвалу?

-Ауи апшу амашинаква ачІвыйа йаланкъвыргауа?

-Ауи йапшу амашинаква рыхъызква здыруада, йгІасашвхІв?

-Йшпажвбауа запш машинайа рыцІа баргвыта йынкъвуцауа, амашина ласква момкІва агрузовойква?

Анхара акІвыршара.

Абыгъь йгІакІапІлаквас гІазкІкІра.

Амурад: йызлагаз ауыс ацІыхъва йырзынардзауа йбжьара, ауыс алыргара мгІаныта йаму гІаргвныргІвра.

Аджьгар хъвмарра.

«Былра», «Аквуджъма амаша йту», Амурад: абжьагІвы асабиква ахъвмарра йазибжьитІ, рщаласра йалайырхІитІ.

АлкІгІара нхара.

АмшІгъвы йыквгла йныкъвауа йбжьара. Амурад: рыпкъ щтІыхта тамам ныкъваща йазыбжьара.

Тема 9 Ацгвы абзазаща рхъвыхра.

Амурад: ацгвы ахъаз дыррата йрыму рыбагъъара, апсауышвхІаква рахъыла гвчІагІв рымата йгІадзныргылра

Архъвыхра акІвыршара.

АбжьагІвы асабиква акытча райхІвитІ, азцІгІараква рзыйырглитІ:

Чвымладъа лыгъвра хъапал? (цгвы)

- АчІвыйа ацгвы –йызгІвна псауышвхІу?

-Ацгвы аквпшырала йшпаъу?

-АчІвыйа йырфауа ацыгвква?

-Цыгвчыр ззырхІвауа ачІвыйа?

-Запш цыгв породайа йжвдыруа?

-АчІвыйа сабапрата йрылу ацыгвква?

-Ацыгвква йыршІырпшу запш бна псауышвхІайа?

-Ацгвы ашвырква (хищник) йрыуыма?

-Запш турыхІа, уысайа, кытчайа ацыгвква йгІарыквчважвауата йжвдыруа?

Анхара акІвыршара.

Ауатра атшыгІвра ацІагара. Амурад: анхара ргвы, ркъару йаланархІауа, анхара мгІаны ахъарбауа йбжьара.

Аджгар хъмарщаква.

«РыцІа шарда щапІзаджвыкІла йызгылуа», «ТшкъачІвах» Мурад: асабиква рыпкъ бзита йырзыкІуа йбжьара.

АлкІгІара нхара.

Асабиква рщаласра йалархІара. Амурад: таразта абжьагІвы йхІвауа ргІауа, ауи йхачІвы рзычпауа (рыгІвщапІыкІла йзхъапалуа ауи йаццауата рщапІква рпахъла рыщтахъла йыргауа (одна вперед другая назад)

Октябрь

Тема 1 АкІадыгвпсагІвы йынхара рхъвыхра

Амурад: анхара йаквыргІапсу адырраква йалархІара, аъачІвагІаква зымгІва хвы рхъабауа йбжьара, ацхърагІара рылата, ракъыль ацІарара йалархІара. АкІадыгвпсагІвы йгІайрысабапуа ъамапсымаква рхъвыхра. Адгъыл шйыртшатшауа ауи ахІврапщдзаква шлайцІауа рхъвыхра.

Архъвыхра акІвшаща.

Апша дугъи гІаситІ,

АцІла аркашвитІ.

АцІла аркашвахитІ

Абыгъь гІакІапІлитІ.

АбжьагІвы асабиква азцІгІара рзыйырглитІ

- АчІвыйа йынхара апны йтахъхалауа акІадыгвпсагІвы?

- АкІадыгвпсагІвы адзынла ачІвыйа йчпауа?

- ЙазыгІгвалайа акІадыгвпсагІвы йынхара?

- ХІызлайцхърагІуш ауашйа акІадыгвпсагІвы?

Анхара акІвыршара.

АсабигІарта акІадыгв ахІврапщдзаква датша шІыпІакІ йлацІахра.

Амурад: асабиква йсакъуа ахІврапщдзаква рзылацІауа йбжьара, адгъыл йацта ахІврапщдза шгІалырхуа йдырбара, ацІыкв йтата ахъари ашІыпІа апны йдыргара, апсабара ахчара рылархІвара, анхара ртахъыта йбжьара.

Джьгар хъмарра

«Ацгви ахІвынапкви» Амурад: асабиква ахъмарща аправилаква йгІадрьсабапуа йзыхъмаруа йбжьара, рщаласра йалархІара.

«АгъыцІараква» Амурад: ласылас йзыгІвуа, ркъару йалархІара.

АлкІгІара нхара

Асабиква топтарыгъажь йрыхъвмарра. Амурад: рылацІарара йалархІара, атоп ауштра йазыбжьара.

Тема 2 Амашина ласы рхъвыхра

Амурад: амашина амгІаны, ауи шгІадрьсабапуа, йызгІадрьсабапуа гІаргвынгІвуа, йзаквчважвауа йбжьара, амашина злалу, йгІазлырхуа аматериал, аквпшыраква йахаргІвазара.

Архъвыхра акІвшара.

АбжьагІвы асабиква джьауап гІартырныс азцІгІараква рзыйырглитІ.

-АчІвыйа амашина азыгІгвалу?

-Запш машинаквайа хІара хІымгІвала йагІвсуа?

-АчІвыйа йаланкъвугауа амашина ласква?

-Амашина ласы нкъвызцауа йызлайыпхъауа ачІвыйа?

Амашина айха йгІалхпІ, ауи ачІвыца алаглапІ, ашофер йшибуш апш амгІва. Айхи ачІвыци амашина йтачІву дгІархчитІ, апша гъгІайысуам, аква гъгІайыкквум.

Анхара акІвыршара.

АсабигІарта дара ршыпІа апны ахІахъкква, ашвъабыгъкква гІазыркІкитІ, адгъыл ахІасаква алацІара йаздрахІазыритІ.

Амурад: анхара бзи йырбауа, агвыпла йзацынхауа йубжьитІ, ацкъара амгІаны гІаргвынгІвуа йгІадзынуыргылитІ.

Джьгар хъвмарра.

«ХІара хІшоферпІ» «Абыгъь дзыргІвква»

Амурад: асабиква ахъвмарща йазубжьитІ, абжьагІвы йхачІвы ргІауа зынла ауи йаквыргІапсу акомандакква рчпауа йубжьитІ, ргвташва (внимание) йалауырхитІ.

АлкІгІара нхара

ГІакІапара азыбжьара. Асабиква йдучвам ахІгІарта таразта (гІвщапІыкІла) йзагІакІапауа йбжьара. Амурад: рыпкъ рыздзыргІвуа, ауи райшата йырзыкІуа, тшырзауштра, йымшвауата йзыкІапауа йбжьара.

Тема 3 АмшІайша рхъвыхра.

Амурад: амшІайша атемала рдырраква йалархІара, амшІайша асабапра йгІанагуа йахаргІвазара.

АбжъагІвы азцІгІараква рзыйырглитІ:

-АмшІайша аквпшыра шпаъу?

-ЙабагІайуа ауи?

-Запш псауышвхІайа амшІайша рызкъыта йззалуа?

-Запш псегІачІвквая амшІайша бзи збауа?

Агъныла амшІайша ацІла йазагІапсегІитІ агъынцІискава.

АмшІайшала варена дыршитІ. Йара ацІла амшы багъапІ, ауи гІалцІла ауыла йапшым анхага ъамапсымаквал рыхъазла ахваквал рчпитІ. (гврахІа, джъахІва), бзита йкІантІауа амшІайша акъвадамаквала амартанквал рчпитІ.

Анхара акІвыршара.

АмшІайша абыгъкъва, ацІахІ, апсахъва абыгъкъва азыркІкитІ. Амурад: абыгъкъва дасу йзчІву ацІлаквал рзалыхуа йбжъара.

Джъгар хъвмарра

«Ауарби акъварти» «РыцІа йхъарата» Амурад: асабиквал рнапІквал абаркІыта йнагІвгІагІвуа йбжъара, абжъагІва йкомандаквал ргІауа йбжъара.

АлкІгІара нхара

Асабиквал щапІыкІла йзхъапалуа йбжъара. Амурад: рзгІвадара йалархІара, ахъапалща йазыбжъара.

Тема 4 Асветофор рхъвыхра.

Амурад: асабиквал рдырраквал рыбагъъара, асветофор ачваквал йгІарныцІуа гІаргвынгІвуа амгІва адамыгъаквал рзгІалкІгІауа йбжъара.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжъагІвы азцІгІараквал асабиквал йырзыйырглитІ:

Сара сыла гъажъквалла слакъваситІ

Амашинаквал нагІвсуа сырдызхърагІитІ

Сыхъыз жвдыритІ зымгІвагы

Сыхъыз швхІвастІ: светофор

Асабиквал амгІва агІвысадзысырта апны йуырцитІ, амашинаквал рныкъваща уырхъвыхитІ. АбжъагІвы йрайхІвитІ: ХІара хІурамквалла йапшым амашинаквал агІвысадзыситІ, ауат шардапІ. АзджъакІ амашина ласквал ракІвпІ, азджъакІ

грузовой машинаI, автобусква швырхъвых йнадзауа. Ауат закIгъи рызнымирныс ахъазла амIва аправилаква гIархъвыцIт, амIва адамыгъаква (азнакква). АугIагъи амашинанкъвцагIвчва зымIвагъи аправила йаквыргIапста йныкъвара атахъыпI. Амашинакви аугIакви рныкъвара зырзахвауа –светофор акIвпI. Ауи «хлакI» амапI: къапщы, гIважъ, удзышва. АгIвычIвгIвыс амIва тланыкъвакI дтыцIта датша амIва тланыкъва данхъысуа дапшра атахъыпI.Йара асветофор уъахъысуагъи аквысаква алацитI, ауат урыквглата уымIвайсра атахъыпI.

Аккъапщы угIашIас гIаныцIитI!

гIважъ марджъа угылта такIв уазпшы!

Удзышва кIкIама уымшвауата,

Аквысаква урыквгла амIва ухъыс ужвы!

АбжъагIвы датазцIгIахитI:

-АчIвыйа светофор йгIахIнарбауа?

-Запш знакIа амIва хIхъысныс хIанахвиту?

-Запш знакIа –швазпшы гIахIазхIва?

Асветофор птшызтын дызда ауи атарала амIва йыквгылуа? (регулировщик)

Анхара акIвыршара.

ЙгIакIапIлаз акъвадамакква азкIкIра. Амурад: агъны тшазрахIазырра шатахъу гIадыргвалашвахра, агIвычIвгIвыс агIайыракви ахIврапшдзакви дшрызсакъхуш рылархIвара.

Джъгар хъвмарра

«Светофор» Амурад: асветофор ахъаз йырдырыз адырраква рыбагъъара.

АлкIгIара нхара

РызгIвадара йалархIара. Амурад: таразта йгIакIамшвауа ачIвагъвара йыргIвыз йыквгла йызныкъвауа йбжъара.

Тема 5 Атшы рхъвыхра.

Амурад: атшква ахъаз рдырраква йалархIара, атшква рпшдзара, акъару, ачхIара рызгIалкIгIауа ауи рзырхъвыхуа йбжъара.

Анхара акIвыршара.

АбжъагIвы асабиква азцIгIараква рзыйырглитI, айчважвара акIвйыршитI.

Акытча дгIапхъитI:

-Сара хІатлаквa нкъвызгитІ, агъныла аджъанахквa сыцрархІвитІ, ачвa гІагхрагъи снарахвитІ, анкъвакъврa агІангъи сзайгІайитІ. Сыхъыз швхІва йгІажвдырызтын схъата?!

АчІвыйа атшы зыгІвна псауышвхІу?

-АчІвыйа атшы апкъ злалу?

-АчІвыйа йафуа атшы?

-Атшы йгІанариквауа йызларыпхъауа?

-Сабапрата йгІаргвайа атшквa?

-Запш урадйа, уысайа, атшквa йгІаквчважвауата йыжвдыруа?

Атшквa швабыж йгвыбзыгъапІ, ракъыль цІарапІ, йара зны йабаз ашІыпІаквa йагвнакІылитІ. Йынкъвызгауа, йахъпшуа атшы, атшы зынгъи дгъпргІвашум, игъи йанакІвызлакІгъи йызцІабыргызлитІ. Ауат баргвыра аламкІва йузыбжытІ, даргъи 25-30 сквшы гІанырцІитІ.

Анхара акІвыршара.

АцІлаквa (амзагІв) алацІара асабигІзарта ацІлауатра апны. Амурад: ацІлаквa алацІаща рдыруа, анхара йазгІашыкътa йацынхауа йбжъара, апсабара ахчара йшашІызлуш рылархІвара.

Джъгар хъвмарра.

«Адзгъагъара» «ХъчІвачІва- блы» Амурад: аныкъвaща тамам атехника рызгІарысабапуа йбжъара.

АлкІгІара нхара.

РызгІвадара йалархІара. Амурад: аныкъвaща тамам йазыбжъара.

Тема 6 АйцІбачва ргвып рхъвыхра.

Амурад: айцІбачва рахъыла айгвыгІвра, айгъдзара рылата йсайра.

Архъвыхра акІвыршара.

АйцІба агвып йалу асабиквa урайгвыгІвуа уырзаъазлара атахъыпІ. Ауат рыцІа ласы йгІапситІ, ауат асабигІзарта акІадыгв дара рапшта йалдыргитІ, ХІаргъи, ахІба гвып, ахвыцквa акІадыгв йштымцІуаш апш хІырхъпшылра атахъыпІ.

Анхара акІвыршара.

Ажвлаквa азкІкІра, абыгъь йкІапІлаз гІахъвшвара. АхІбачва йгІаргвынхІыргІвитІ айцІбачва рхъвмаргаквa ангІазыркІкІыхуа йырцхърагІара шатахъу.

Джъгар хъвмарра.

«ЙгІакІы-накІы» Амурад: ахъвмарща аправила йщаквгылу йахъымсуа йрыхъвмарра.

АлкІгІара нхара.

НагІвгІагІвра, хъапалра. Амурад: апырасква зму анагІвгІагІвра анкъвакъвра акІвыршара, хъыпара (гІвщапІыкІла йызхъапалуа йбжьара)

Архъвыхра акІвыршара.

АпссгІачІвква рхъвыхра

Амурад: апссгІачІвква рбзазара, раъаща рхъвыхра.

АбжьагІвы асабиква йрайхІвитІ: апссгІачІвква асабигІзарта апны йгІапссгІаквауа, асабигІзарта йапамакву уырцхърагІара шатахъу, апссгІачІвква йырфауа, агъныла асабиква «рчартаква» здырчІачІджъуа. АбжьагІвы асабиква азцІгІараква рзыйырглитІ:

-Запш пссгІачІвквайа хІсабигІзарта апны йапаму?

-АшІыпа пхаква рпныла йпссгІахума ауат?

-АчІвыйа апссгІачІвква йырфауа?

Анхара акІвыршара.

Абыгъь зигІва пщдзаква агербарий ахъазла йгІалхра, абыгъь йгІакІапІлаквас азкІкІра. Амурад: апсабара апщдзара рзгІалкІгІауа, ауи рхчара рмурад йалажьра.

Джьгар хъвмарра.

«УыгІвза уыхъыдза» Амурад: абжьагІвы йсигналла дасу йыгІвза дгІайауитІ.

АлкІгІара нхара.

РызгІвадара йалархІара. Амурад: йапшым апкъыгІваквa рыщІа аурала йзаущтуа.

Ноябрь

Тема 1АхІба ауатра дшынхауа рхъвыхра.

Амурад: асабиква рдырраква йалархІара, архъвыхраквa рымаджъащахъвата рпшыхвра йалархІара, анхара бзи рбауа йбжьара.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжьагІвы асабиква азцІгІараква рзыйырглитІ, ауат джьауап гІайыртныс дрыхІвитІ.

Акытча: апхынла ауатра апны йгІайитІ, удзышвапІ, гъныла абкъвыл йцІгІата, йбагъбата йтапІ. (наша)

Ауи ауатралыцІ апны йгІайитІ, йзыртІлауа дарчІвыуитІ. (джьымщы)

-Запш уатралыцІа хІуатра апны йгІайуа?

-АчІвыйа абжъагІвы асабиква дрыцта ауатра апны йырчпаз?

-АчІвыйа ахІбачва ауатра апны йырчпауа?

Анхара акІвыршара.

Ажвлаквa ацІагахра, аппликация злаучпуш абыгъквa ргІвара. Амурад: асабиква йазсакъуа абыгъквa рзагІахъшвауа йбжъара, ркъару йалархІара, ачІара рымата руыс ацІыхъвадза йырзынардауа йбжъара, хІэкология ахчара йазабакІуа йгІадзныргыла.

Джъгар хъвмарра.

«Йбылквауа» Амурад: абжъагІвы йсигналла йнаргІвгІагІвра, ахъвмарща аправилала йрыхъвмарра.

АлкІгІара нхара.

РзгІвадара йалархІара. Амурад: атоп апол йырзыкврышвуа, йырзагІакІхуа йбжъара.

Тема 2 АцІыхІ рхъвыхра

Амурад: ацІых аквпшыра рдыруа, ацІыхІ йгІаквчважвауата йапшым ауысаква рзагІахІвауа йбжъара.

Архъвыхра акІвшаща.

АбжъагІвы ацІахІ асабиква дйырбитІ, ауи ачва шаъу, акъвадамаквa, абыгъквa рчпаща даквгІашІаситІ. Ахъарат ацІлаквa асабигІзарта агъагъарала йгІайуа ауат дгІарыквчважвитІ, абыгъквa ашІдырпшитІ. АцІлаквa рбыгъквa гъапшым, ауат ркъвадамаквa шІшвчІвара гъатахъым.

Анхара акІвыршара.

Агвып рыбжагІв- агъагъара аныкъварта амгІващквa рпситІ, ахъари агвып - апесок аквырпсахитІ. Амурад: йынхагІвыта йыубжъитІ, гвыпла йзацынхауа йыубжъитІ.

Джъгар хъвмарра.

«УымкІахІан» Амурад: атоп тамамта йырзауцтуа, йырзагІакІуа йбжъара. НапІыцтІахъла атоп рзауцтуа йбжъара.

АлкІгІара нхара.

«Атоп уахъыс» Амурад: атоп таразта йырзауштуа йырзагІакІуа йбжьара.

Тема 3 АшыпІаква йпсегІахуа апсегІачІвква рхъвыхра.

Амурад: дыррата йрыму ашыпІа пхартаква йпсегІахуа апсегІачІвква рыхъаз йрыбагъьара, адырраква йрылархІара, апсегІачІвква бзи йырбауа, апсабара йайгвыгІвуа йгІадзныргылра, псы зхъу апсауышвхІаква рызгІалкІгІауа йбжьара.

Архъвыхра акІвыршара.

АпсегІачІвква руыса йаздыргІвитІ.

АгІамта хъшвашва гІадзитІ

Акъырльуква тшазыркІкІитІ.

Ауапчахв йала йгІахІпшитІ

«Бзила, хІпсегІахитІ», -хІва йгІацІритІ. (Къвапсыргъан В.)

Апхынла апсегІачІвква йырфуш щардапІ, ауи азаман рчырква гІалырдитІ. Адзынла ауат рфачІвы швабыжта ймачІхитІ. Ахъта шгІаталуа ахІапшхвыпшква йыдзуа йалагитІ, ахІвраквa гІвахитІ, ашвырквa мачІхитІ. Ауи йашвхІаусыгІвахитІ апсегІачІвква ашыпІапхартаквала рпсегІахра. Апхъапхъа апсегІачІвква ахІапшхвыпшквала йчуз апсегІачІвква псегІахитІ, ауат рымщтахъашвырквa, ажвлаквa, агІайыраквa зфуз апсегІачІвква ркъазу. Ауат апсегІачІвква зымгІва ашыпІа пхартаквала ййпсегІахуа псегІачІвы-хІва йрыпхытІ.

АбжьагІвы азцІгІара асабиква рзыйырглитІ.

-АчІвыйа апсегІачІвква ашыпІа пхартала йзпсегІауа?

-Запш псегІачІвыйа ашыпІа пхартала йпсегІауата йжвдыруа?

Анхара акІвыршара.

Абыгъьквa хъвшвара. Амурад: анхара йазыбжьара, ацацхърагІара рылата йгІадзныргылра.

Джьгар хъвмарра.

«АхІахъвхвыц» Амурад: асабиква ласыласта йзыхъынхІвуа йбжьара.

АлкІгІара нхара.

«ЧапщагІвы»

РзагІвадара йалархІара.

Амурад: асабиква гвыпла йацзакІыта, йацзакІыта йныкъвауа йбжьара.

Тема 4 Ашофер йынхаша рхъвыхра.

Амурад: ашофер йынхара амГаны, ауи аъачІваГала йъадрьпхъауа, йапшым амашинаква анкъвцаща, рыдрраква йаларХІара, ракъыль тшауацІнарыхра.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжъаГІвы асабиква дразцІГитІ.

-АчІвыйа йазыГІвгвалу ауи апш ъачІваГІа?

-АмГІва адамыгъаква йдырра атахъума ашофер?

-Запш машинайа ашоферква йынкъвырцауа?

Анхара акІвыршара.

Абыгъьква ацІаргахитІ, рыцІа йпщдзакву агербарий ахъазла йГІалырхитІ.

Джъгар хъвмарра.

«ГІакІы-накІы»Амурад: асабиква гвып хъвмарра йазубжъитІ. «Амимун»
Амурад:асабиква акІанатла йзхъалуа йбжъара.

АлкІГІара нхара.

РзаГІвадара йаларХІара.

Амурад: асабиква йымГІвайсуа гІвщапІыкІла апахъла йзхъапалуа йбжъара.

Тема 5 Ала рхъвыхра.

Амурад: ала ахъаз йырдыруа адырраква рыбагъъара, ала аквпшыра, апкъ рхъвыхра, ала ушазаъазлуш рыларХІвара, йыубжъаз нкъвугара шатахъу гІаргвынгІвра.

Архъвыхра акІвыршара.

«ГІав-ГІав-гІав»,-йшитІ ала чкІвын

«ГІав-ГІав-гІав»,- йгъакІуам ашІа чккІвын.

«ГІав» - аныла йыГІвпІ зджъара

«ГІав» -арыла йтрыспІ зынла.

УгІайта хІгвашв гІатІыстІ уара,

УтанарчІвапІ утара зынла.

АбжъаГІвы асабиква дразцІГитІ:

-Ала агІвна псауышвХІума?

-Ала апкъ шпаъу швапшыстІ?

-АчІвыйа алаква йырфауа?

-Алаквa рпкыгІваквала йгъапшым, запшыа йыжвдыруа?

-Алахвыцквa йызларыпхъауайа?

-АчІвыйа сабапрата йрылу алаквa?

-Агъны шпатшазнарахІазыруайа ала?

Ала агъныла ахъвы тшапсахитІ. Апхын ахъвы кІанарпІлахитІ, ауи атарала рыцІа йжвпІата ахъвы гІайитІ.

Анхара акІвыршара.

Асабиквa акІарма ажвлаквa гІашІырхитІ. Амурад: анхара ацІыхъва йырзанардзауа йбжъара, экология цкъа йзабакІра шатахъу гІаргвныргІвра.

Джъгар хъвмарра.

«АгІвзачва» «ШвамцІыцІ-швымкІахІауа» Амурад: йымкІахІауа, йапшІамсуа гІвыджъ-гІвыджъ йадзхъагыла йызныкъвауа йбжъара, рыпкъ райшата, рщапІквa аквшвауатааныкъваща азыбжъара.

АлкІгІара нхара.

РзгІвадара йалархІара. Амурад: бзита тшауырщтуа, пшката гІвщапІыкІла адгъыл йзгІаквгылхуа йбжъара.

Тема 6 АжвгІванд апстхІваквa рхъвыхра.

Амурад: ажвгІванд апны апстхІваквa шгІаншауа гІаргвныргІвра, ауат рныкъваща, ауат рмагІны рдыруа йбжъара.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжъагІвы айчважвара акІвйыршитІ.

-АпстхІваквa рквпшырала йшпаъу?

-Ауат ажвгІванд апны йшпаныкъвауа?

-Амш шпатшапсахуа апстхІваквa ангІахъылра?

-Швырпшуамцара апстхІваквайгІандыршауа апкъыгІваквa хІшвырхІва.

Анхара акІвыршара.

АмгІващ хвыцквa асабигІарта апахъ апны йдрыпсара. Амурад: анхара йарыщцара, гвыпла йзацынхауа йбжъара, анхага ъамапсымаквa йазалху атара йырзакІкІхуа йбжъара.

Джъгар хъвмарра.

«ХІара- йгвышхву хІсабиПІ» «АГІахъвыцчва» Амурад: ахъвмарща аправилаква йахъымсуата йхъвмаруа, анкъвакъвра зымГІвагыи йзыхъвмаруа йубжъитІ, ласыта, цІарата йзыГІвуа йаурыщитІ.

АлкІГІара нхара.

«ПслачвакІыга» «Кыб ухъапата кыбкІ» Амурад: ахъапалра йазыбжъара, ркъару йазаквгвыгъауа йбжъара.

Тема 7 Апсыгъ (тополь) рхъвыхра.

Амурад: апсыгъ аквпшыра штшапсахуа рхъвыхра (ачІвыйа ауи сабапрата аугІа рыхъаз йаму, апсыгъ асрычвхІва ззырхІвауа гІаргвныргІвра)

Архъвыхра акІвыршара.

АбжъаГІвы:

- АугІа рпны араса йырхІвалитІ: «АцІла апны абыгъквва йгІакІампІлауата шарда йгылазтын, агъны чвгъахуштІ». –СынчІва агъны шпаъазлуш, хІара хІыцІлаквва хІырпшрыквын? АчІвыйа ауса швзазъхъвыцуа?

АбжъаГІвы айчважвара акІвйыршитІ.

-ДзачІвыйа йздыруа асабиква абыгъквва згІважъхауа, йзкъапщхауа, йыззиГІвахауа?

-АщардаГІв ауи гІазлыцІуа ахъта йъащуа акІвта рхІвитІ. АцІлауатра пшыхвра уцарыквын йубитІ, азджъакІ рыбыгъквва ласдза йкІарпсахитІ, азджъакІ ужвыгыи удзышвата йгылапІ, ужвы швари хІари йхІырхъвыхуаштІ, апсыгъ абыгъквва шаъу?

-АчІвыйа апсыгъцІла йгІалырхуа?

-АчІвыйа апсыгъ ахъвыпшка зарарта йачпауа?

Анхара акІвыршара.

Агербарий ахъазла абыгъ пщдзаква азкІкІра. Ауат ргІвара, апхартшахъва атапсарта алыргара. Амурад: анхара ртахъыта, йзынхауата йчпара.

Джъгар хъвмарра.

«Ашвыгаквва» «Ауарби акъварти» Амурад: къазу нагІвГІагІвща азыбжъара, азаджв йцІыхъва ахъари дтагыла, ргвышхвара рцІарара йалархІара.

АлкІГІара нхара.

Атопла хъвмарра: атоп адгъыл йырзаквкъъауа гІвнапІыкІла йгІаркІыхуа йбжъара. Амурад: ркоординация тшауацІнархъра.

Тема 8 Айъазара амашина рхъвыхра. - (скорая помощь)

Амурад: йалкІгу атранспотрква йгІарыцІанакІуа, ауат ргІарысабапща рдырра. «Айъазара машина» амгІаны, ауи амашина агІарысабапща, амашина анкъвцагІвы ймгІану агІвычІвгІвыс йхчара апны, агІаншара йаквыргІапста йатахъу амашина рзгІалкІгІауа йбжьара.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжьагІвы асабиква акытча райхІвитІ, азцІгІараква рититІ.

-Сара заджв дчмазагІвхазтын айъазагІв зынла дрызгІазгитІ, сыхъыз гІажвдырстІ сара? (айъазара машина).

-ЙшпагІажвдыр ауи ахъыз?

-ХІбзазара апны йазыгІгвалу ачІвыйа ауи апш амашинаква?

-Ауи апшу амашинаква нкъвызцауада?

Амашина ахъа апны ауадгъына къапщы кІкауа йдрыщІуруа агІвычІвгІвыс дгІархчарныс рмурадта айъаза машина йгвжважвауа амгІвала йымгІвайситІ. Ахъарат амгІва йыкву амашинаква ауи амгІва гІадырхвититІ, йагІвырщтитІ. Йахъагылу асирена цІритІ ахъарат амашинаква йрыхІвауазшва: УахІахІай, хІагІвшвщт, ласылас ачымазагІв йпны хІнадзара атахъыпІ.»

Анхара акІвыршара.

Асабиква апІайраква, ашвъабыгъьква азыркІкитІ. Амурад: асабиква хачІвыта йырзыуыргылуа йнардзата йырчпарныс йаурыщтитІ.

Джьгар хъвмарра.

«АпссгІачІвква рпссгІара» «ТшгІадумыркІын» Амурад: асабиква йапшым атланыкъваквала йнагІвгІагІвуа йбжьара, псайспа йыгІвуа, ласылата йзыгІвуа йарыщцара.

АлкІгІара нхара.

Атоп арма напІыла, агъьма напІыла аурала йауцтра. Амурад: атопауцтрала рдырраква рыбагъьара, хъарата йырзауцтуа йбжьара, рнапІква ркъару йалархІара.

Тема 9 Апсахъва рхъвыхра.

Амурад: акыбква, ацІлаква рыхъызква рдыруа, йрызгІалкІгІауа йбжьара.

Архъвыхра акІвыршара.

Апсахъва йгъвгъвата йгъаргъарта акІвпІ амахъвда шаъу, акъвадамаква йкІъантІауа, абыгъьква йцІагІвта йчІврыта йаъапІ. АцІла адгъыл абгІадзара бзи йабитІ, адзхъаква агвалква, адзыгІвква рыдзхъа йгІайитІ. Апсахъва рквпшырала

йгъапшым: йшкІокІву апсахъва, къапщпсахъва, ракита, лоза. ХІапхъанчІвиква рпны уалагата апсахъва ацха йгІаунатуа мгІаны ду азырбитІ. Ажвлала ъзагІва хъвшвы гІалырхитІ, акъвадамаква мартан аларчпитІ.

АбжъагІвы асабиква азцІгІара рититІ:

-Псахъва цІлума, кыбума?

-Апсахъва шпаъу?

-Запш дгъылйа бзи йабауа апсахъва?

-Апсахъваква рыхъызква гІасазхІвашда?

-Адзынла апсахъва ачІвыйа йазниуа?

Анхара акІвыршара.

Йамуыхуа акъвадамаква хъсара, акъвадамаква злахъырсауа апсартла йызъабауа тшдрыбжъара, йамуыхуаш йгІваз акъвадамаква рызгІалкІгІауа йбжъара.

Джъгар хъвмарра.

«Ашвыгаква» «АгІвыджъ гІакІы» Амурад: асабиква ачваква ргвныркІылитІ, абжъагІвы йсигналла йыгІвитІ, йсакъуа йапшІамхуа анагІвгІагІвра йазыбжъара.

АлкІгІара нхара.

Ахъыпагала йызхъапалуа йбжъара. Амурад: ахъыпагала йхъыпауа, апахъла игъи штІахълала йдрихъынхІвуа йбжъара.

ДЕКАБРЬ.

Тема 1Апсабара агІаншараква рхъвыхра.

Амурад: апсабара апсахщаква агъны ахъала йгІаншауа рхъвыхра (ауахъква ауырахитІ, амш айшысхитІ). Агъны апсахщаква рзгІалкІгІауа йырзыбауа йбжъара, агъны амызква рыхъызква рзыхІвауа йбжъара.

Архъвыхра акІвыршара.

Асабиква асы шгІаншауа йахаргІвазара. Асы йгІаквчважвауа ауыса.

Сы гІаситІ, сыгІаситІ!

Атдзаккква сыла йхърыспІ.

Сы гІаситІ, сыгІаситІ!

Асыхаква гІахІвуамца йгІакІапІлитІ.

АбжъагІвы асы ангІасуаш гІаузырдыруа ашвхІаусыгІваква райхІвитІ.

ЙшкЮкЮвата йхътата йГайтГ агъын чвгъа. Агъны анГатал амшква рыцІагъи хъшвашвахатГ, адзын амшква рацкІыс. Адгъыл йанакІвызлакГгъи апстхІваквала йхъГвапГ. Аква гъакІвым ужвы йГаквауа, асы гІаситГ. Асы адгъыл хънаГватГ, атдзакква зымГІва йшкЮкЮвахатГ. АцІла акъвадамаква асы йхънанаркІбитГ. РыцІа сы щарда гІасуазтын рыцІа хГІайыраква рыхъазла йсабапГ. Асы щардата адгъыл йыквызтын адгъыл гъшвуам, агІайыраква рыцІа бзита йГайитГ. Амш айшысхатГ, ауахъ ауырахитГ. Абна шабгу асы йылагІврытГ.

АбжъаГвы асабиква азцІГара рзыйырглитГ.

- Декабрь абаза бызшвала йзлапхъауа-гъынпынцІа, ауи амщтахъ январь - гъынчыльа, йцІыхъвахауа агъны амыз февраль-мазахІван-хІва йапхъитГ. Абаза бызшвала йхІшвырхІва ауат ахъызква.

- Ноябрь амыз запш гІамтайа йызчІву?

- ХІара хІсабигІарта агъагъара шпатшапсах?

Анхара акІвыршара.

АцІлаква рыщайдзаква сы ацІарпситГ. Амурад: псы зхъу зымГІва гвыпшкала йырзаъата, йрайгвыГІвуата йбжъара.

Джъгар хъвмарра.

«Уаквшва агъадза» «ГІвыджъ-гІвыджъ наГІвГІаГІвра» Амурад: асабиква гІвыджъ-гІвыджъ йадзхъагылата анаГІвГІаГІвра йазубжъитГ, асырчІвачІваквала йхъвмаритГ.

АлкІГара нхара.

АтаГІвзра атшарыщцараква. Амурад: асабиква атаГІвзра йазыбжъара.

Тема 2 АпссГачІвква агъныла рбзазаща рхъвыхра.

Амурад: агъныла апссГачІвква рбзазаща рхъвыхра, асабиква ауат йырцхъраГІауата, гвчІаГІвра рызрымата йбжъара.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжъаГвы асабиква азцІГара рзыйырглитГ:

-Запш гъынцІисйа йыжвдыруа?

-АГІвычІвГІвыс дъабзазауа апны ачІвыйа ауат зГІапссГІауа?

-АпссГачІвква агъныла ачІвыйа йырзырчпауа?

-АгъынцІисква рфачІвыла узырцхъраГІара атахъу ачІвыйа?

-Запш фачІвыйа ауат рыцІа йГІалырхуа?

-АчІвыйа агъынцІисква рбзазаща апныйшвырхъвыхъата йшвзыхІвуш?

-Швара швпахъ апны йкІныхІума ауи апш «ачарта» (кормушка)?

Анхара акІвыршара.

Асы дрыцкытІ агъагъара апны.Амурад: анхара йазыбжъара, ахІбачва йырцхърагІара шатахъу гІаргвынгІвра.

Джъгар хъвмарра.

«Ала ацІарара» Амурад: рылаквa ацІарара йалархІара, рыцІа йагъта руыс рзынардзауа. «ЦІарата уборч нардза» Амурад: асабиква апкыгІва апсгІауа йырзыпхъадзауа, йызхысуа йбжъара.

АлкІгІара нхара.

АсырчІвачІваквa аурала йырзауцтуа, йъатахъу агарта йырзытарышвуа. Амурад: рыла ацІарара йалархІара, ркоординация тшауацІнарыхра.

Тема 3 Апсабара апсахща рхъвыхра.

Амурад: апсабара апшдзара рзыбауа, агъны апсахщаква рзагІалкІгІауа, агъны йгІазквчважвауа ауысаква рзыхІвауа, ахъышв апны ахъта йачпауа асуратквa йырбауа рзыхІвауа йбжъара.

Архъвыхра акІвыршара.

Ауахъ швабыжта йхътан. Ащымта зымгІва цхІашвхатІ ахъышквa рпны йджъащахъву асуратквa гІанылтІ.Амш ангІапхарагъи йанчвщугъи ахъышв ахъта йагІвыз асуратквa йкІкІауа йыубитІ.

-ЙшпагІаншауа ауи апш йпшдзу ахъта асуратквa ахъышв апны?

-АчІвыйа ахъта ауи злагІвуа? Ауи злагІвуа йчваду ахъта гІвазла акІвпІ. АхІауа йаныкІвызлакІгъи ауи агІваз йалапІ.Ахъышв арама абжъара апны агІваз бжъалитІ, йаргъи йшвыз ахъышв апны йгІакІынхалитІ. Ауи абжъара йкІылсыз асыхаква йцхІашвхаз гвыпла тшабадыркІитІ ачІвыца апны, йаргъи абарауаса ахІврапшдза йагІвызу асуратквa гІаншитІ.

Анхара акІвыршара.

Йапшым ачвала йшву адзы апахъ апны агъагъарта йгІатакІу дзы тарчвитІ.Амурад: агвып ацынхаша дырдырра.

Джъгар хъвмарра.

«Апол угІаквымхан», «УапІшІашвумца уапхъаныс» Амурад: анагІвгІагІвщара йазубжытІ, азаджв –азаджв дипІшІамсуа, дйыцІамгвауа, ласыласта йзыгІвуа йыубжытІ.

АлкІгІара нхара.

Атларыджаквала ныкъваща. Амурад: атларыджаква йзыквгылуа, ауат ахва йызхьалуа, йзагІатаххуа йбжьара.

Тема 4 Апсыгъ рхъвыхра.

Амурад: агъныла апсыгъ аквпшыра рхъвыхра, апсыгъ агъныла цхърагІарата йыузазыхуш гІаргвныргІвра.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжьагІвы асабиква азцІгара рзыйырглитІ:

-АчІвыйа агъныла ацІлаква йырчпауа?

-АцІлаква агъны рыцІа йгІалырхума, апхын ацкІыс?

- ХІшпарцхърагІуш ацІлакваагъныла?

-АцІлаква раъаща шпаъу агъныла?

Йхъту азаман ацІлаква рыхъаз уагІв зкву азаман йагІвызапІ: ащайдзаква дзы гъырзынадзум, дара абыгъкъва адзы йашІамсуа йыртабитІ. Адзын абыгъкъ ІапІлара швабыж йрыхъвитІ ацІлаква. Абыгъкъва анкІадырпІлара ацІлаква йцІолу ачвара йнанауахвитІ. АбыгъкъІапІлара –агъны ахъадза йакІвшитІ.

Анхара акІвыршара.

АцІла йазцауа амгІващ рыцкъара, «йгІвычара», ацІла ащайдза сы ацІапсара. Амурад: ацІла йзахъпшуа, айгвыгІвра йазыбжьара.

Джьгар хъвмарра.

«ГІвыхъта дадакІ» «Атшква» Амурад: ахъвмарга йаквыргІапста агІаншараква рчпахитІ, рцаларсера тшауацІнарыхра, хІат- хвитрарщаласра йалархІара.

АлкІгІара нхара.

«РыцІа йхъаруда» Амурад: асы тамамта ауштра йъатахъу йазарцІауа йбжьара.

Тема 5 АкІадыгвпсагІвы йынхара рхъвыхра.

Амурад: акІадыгвпсагІвы йынхара рхъвыхра, ражвар йалархІара, ацкъари алыргари ртахъыраква йрылацІара, апсабара амгІаны гІаргвынгІвуа ауи ахчара йзабакІуа йбжьара.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжьагІвы азцІгIаркIва рзыйырглитІ.

-АчІвыйа акІадыгвпсагІвы агъныла асабигІарта апны йчпауа?

-Запш нхага мачвайа ауи йынхара апны йгІайрысабапуа?

- АкІадыгвпсагІвы ацІлаква дшпарцхърагІауа?

Анхара акІвыршара.

Асы аквпсара акІадыгв апны. Амурад: асабиква гвыпла йзацынхауа йбжьара, ауыс ацІыхъва йырзынардзауа йбжьара.

Джьгар хъвмарра.

«ГІвыхътадакІ» «ХІара хІкяхвпІ» Амурад: ахъвмарща йгІазквчважвауа рзыхІвауа, ауи йаквыргІапста йхъвмаруа йбжьара.

АлкІгІара нхара.

Атларыджаква йзаланыкъвауа йыгІбжьитІ. Амурад: асабиква атларыджаква йрыквгла ахва йзагІатаххуа йбжьара.

Тема 6 АцІараква рхъвыхра.

Амурад: ацІараква рбзазара рхъвыхра, ауат рбзазарта, ауат рчпащаква, аквпшырала йырзгІалкІгІауа йбжьара.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжьагІвы асабиква дразцІгІитІ:

-АцІараква шпаъу?

-Ачва швырхъвых, йшпаъу ауи?

Анхара акІвыршара.

-Агъныла ангІаталра ацІараква рбзазара шпатшапсахуа?

-АчІвыйа йырфауа ацІараква?

-АуІгаква йрайгвыгІвума ацІараква?

-Сабапрата йгІаргуайа ацІараква?

Анхара акІвыршара.

АсабигІарта акІадыгв амгІващкв дрыцкытІ. Амурад: асабиква абельквала йзынхауа йбжьара, дара-дара йзынхауа йбжьара.

Джьгар хъвмарра.

«Атоп гІакІра» Амурад: атоп азаджв- азаджв йырзауштуа, йъауырштуа при бызшвала йырхІвауа: - ЙнаусцитІ Карина!» Амурад: ркоординация тшауацІнарыхра.

АлкІгІара нхара.

РзгІвадара йалархІара. Амурад: гІвщапІыкІла аурала йзыпауа йбжьара.

Январь

Тема 1 Акъанджъагъра рхъвыхра.

Амурад: агъынцІисква рыхъазла рдырра йалархІара, рквпшыраквала йырзгІалкІгІауа, апсгІачІвква бзи рбауа, йрайгвыгІвуа йбжьара.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжъагІвы асабиква акытчаква райхІвитІ, азцІгІараква рзыйырглитІ.

Ахъылпа шышта

Апкъ квайчІвата,

Адамаквa шкІокІвата

«Къар! къар!» -хІва йцІыруата? (къанджъагъра).

-Ахъыз ачІвыйа ауи?

-Къанджъа, къанджъагъри йзлапшымйа?

-Йабабзазауа акъанджъаква?

-АчІвыйа ауат йрфауа?

- Агъачва амма акъанджъа?

Акъанджъа апынцІа адамала йанхънагІвауа йыхътахвуштІ- рхІвитІ аугІа.

Анхара акІвыршара.

АсабигІарта акІадыгв амгІващквa дрыцкытІ, апІайраквa азыркІкІитІ. Амурад: асабиква йзынхауа йбжьара, йалагауа ауыс йырзынардзахра шатахъу рылархІвара.

Джъгар хъвмарра.

«ЙапшІашвауа анагІвгІагІвра» «Агъадза уаквшва» Амурад: асабиква шаласра, чхІара рылацІара.

АлкІгІара нхара.

Ахъыпагала хъыпара. Амурад: асабиква рщаласра йалархІара, рзгІвадара рыбагъъара.

Тема 2 Амара рхъвыхра.

Амурад: апсабара апсахщаква йахаргІвазара, ахъта агІашаща гІаргвынгІвра, апсабара апсахщаква рымаджъащахъвата, йырдырра ртахъыта йбжьара.

Архъвыхра акІвыршара.

-Асабиква, дзачІвыйа йзырхъвыхъхаз амара запш тланыкъвайа йыгІацІцІуа?

ТамампІ акъабльала йгІацІцІитІ, амараташвартала йыцІалхитІ. Агъныла амара гІапхитІ, ауаса ауи угъарпхум, щажыта йыгІацІцІуам, ласыта йыцІалхитІ. Агъны амш айшыспІ, ауахъ ауырапІ. Апхынла амара уарпхитІ, агъныла ахъта уанарцитІ. Агъныла амара аладз ахъагыла уарпхитІ- рхІвалитІ аугІа.

Анхара акІвыршара.

СырчІвачІва зларчпуш асы аквпсара. Амурад: асабиква йзацынхауа йбжьара, руыс ацІыхъвадза йырзынардзауа йбжьара.

Джьгар хъвмарра.

«Йымцырахаз акІадыгв» «Йычпа афигура» Амурад: абжьагІвы йсигналла асабиква йзыхъвмаруа йбжьара.

АлкІгІара нхара.

Ахоккей асра аэлементква дырбара. Амурад: асабиква ахоккей асща аэлементква рзычпауа йбжьара, ахоккей алаба тараз кІыща, ашайба ауцтра йазыбжьара.

Тема 3 АцІашви асы рхъвыхра.

Амурад: псы зхъам апсабара йаланакуа рызгІалкІгІауа, йырдыруа йбжьара, адзы аквпшыраква (йщцІашвхауа, асы) йахаргІвазара.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжьагІвы опыт дйырбитІ, асабиква азцІгІараква рзыйырглитІ. АбжьагІвы астанан ацІашвы тайцІитІ, ахъари сы.

-Запш чвайа йаму ацІашвы? Ауи аквпшыра гІасашвхІв.

-Асы ачва шпаѳу? Аквпшыра швапшыта, аѳаща гІасашвхІв.

- АчІвыйа йгІазлыху асы, ацІашвы?

АгІвстанкІ апхарта апны йхІыргылитІ, заманкІ анахъыцІра йазнийыз хІырхъвыхитІ.

Анхара акІвыршара.

АсабигІарта агъагъара асы тыгІгитІ. Амурад: асы агІайыраква шгІанахчауа ауи къарута йалу гІадыргвалашвахра.

Джьгар хъвмарра.

«АгІаджвыквцІагІвчва», «АмцарычвыгІчва тшанырбжьауа» Амурад: асабиква анагІвгІагІвра йазыбжьара, йапшым апырасква йзахъысуа.

АлкІгІара нхара.

Асабиква сы ауштра йазубжытІ. Амурад: асабиква тшъазарцІаз асырчІвачІва йырзауштуа йбжьара.

Тема 4 АхІвыхІв рхъвыхра.

Амурад: апсгІачІвква рбазара адырраква рыбагъара (йырфауа, агІвычІвгІвыс ауат дызларцхърагІауа)

Архъвыхра акІвыршара.

АбжъаІвы асабиква азцІгара рзыйырглитІ:

- Запытла ахІвыхІвква асабигІзарта акІадыгв йгІапсгІума?

-ЙабагІатыпсгІауа ауат?

- Йабапаму ауат араъа?

-ДзачІвыйа ахІвыхІвква зырчауа?

-АхІвыхІвква йгъныцІсуа псгІачІвума, момкІва ашыпІа пхартаквала йпсгІахвквауа йрыуыма?

Анхара акІвыршара.

АкІанджъква рыхъаз ахва чпара. Амурад: асабиква йзацынхауа йбжьара, ауыс рзынардзата йзайгвыргъахуа йгІадзныргытра.

Джъгар хъвмарра.

«ХІара йкъахву асабиква хІрыуапІ» Амурад: абжъагІвы йдзыргІвуа, ауи йхІвауа акомандаква рзычпауа йбжьара, йапшым атшарыщцараква йшырчпауа рхъвыхра.

АлкІгІара нхара.

«Абаракъ гІабгъауымцІан» Амурад: йапшым апкъыгІваква йсакъуа йырхъымсуата, йкІадымрахІауата йзагІакІылсуа йбжьара.

Тема 5 Апсабара апсахщаква рхъвыхра.

Амурад: асабиква апсабара апсахщаква йрзыбауа, йрзгІалкІгІауа йбжьара, агъынцІыхъва йаквыргІапсу апсахраква (йапхъахауа асы йратыхуа абжъы) йзаквчважвауа, абаза уысагІвква руысаква рзыхІвауа йбжьара.

Архъвыхра акІвыршара.

Асабиква акытчаква райхІвитІ:

АчІвгІванхъаква аквтІагъь шкІвокІва чкІвынква йхъачІвапІ. (сы)

Амца йгъабылуам, адзы йыгъцІашвкъвалуам? (цхІашвы)

АбжъагІвы азцІгІараква рититІ:

-Агъны амызква гІасашвхІ.

-АцІлаква рыщайдзаква ачІвыйа сы зрыцІахІпсаз?

Агъныла апсабара штшапсахуа гІасазхІвашда?

Анхара акІвыршара.

АсабигІарта агъагъара асы тыгІгитІ. Амурад: асы агІайыраква шГІанахчауа ауи къарута йалу гІадыргвалашвахра.

Джъгар хъвмарра.

«АгІаджвыквцІагІвчва», «АмцарычвыгІчва тшанырбжъауа» Амурад: асабиква йызнагІвгІагІвуа йбжъара, йапшым апырасква йзахъысуа.

АлкІгІара нхара.

Асабиква сы рзауштуа йубжъитІ. Амурад: асабиква тшъазарцІаз асырчІвачІва йырзауштуа йбжъара.

Февраль.

Тема 1 Амш апсахща рхъвыхра.

Архъвыхра акІвыршара.

Асыхаква рхъвыхра. Апшыхвра уагІаджвылцІуа картон тшыткІ, фанеракІ, асхъа квайчІвакІ гІауахвитІ. Асабиква асыхаква лупала йдырхъвыхныс урыхІвитІ. – Йабарума ауат асыхаква? АзакІы –закІы йзлапшым ачІвыйа? Асыхаква рызджъакІ айачІва йапшпІ.

Анхара акІвыршара.

АкІадыгвпсагІвы йцхърагІитІ, асы йыцтырхІвитІ.

Джъгар хъвмарра.

«ГІакІы-гІакІы» «ГІвыхътададакІ»

АлкІгІара нхара.

Рщаласра йалархІара. Амурад: гІвщапІыкІла рпахъла йайтыпауа, йызхъыпауа йбжъара.

Тема 2 Амш апсахща рхъвыхра. Асы рхъвыхра.

Асабикви абжъагІвы рхъвыхра - опыт йацырчпитІ. ГІбанкакІ адзы тарчвитІ, азакІы асы йыладыргылитІ сы аквырпситІ, ахъари абанкІа апахъ йгІаныржъитІ. Асабиква йдырхъвыхитІ рыцІа ласы запш дзы йшвуаш? Апахъ йгІаныржъизи, момкІва асы йыцІаржъизи. Асабиква рылаквала йырбитІ, апахъ йгІаныржъыз рыцІа ласыта адзы йтаз шшвыз, ауи йгІалцІла асабиква йрархІвитІ: адгъылгъи ауаса йшымшвуа сы бзита йангІаквсуа, агІайыраквагъи асы ацІахъ йгІахчакитІ.

Архъвыхра акІвыршара.

Дидактика хъвмарра. «АжвакІла йгІасахІв» Амурад: ражвар йалархІара.

«АхахвакІва» Амурад: асабиква анагІвгІагІврала йанкъвакъвитІ, рщаласра йалауырхІитІ.

Ахъвмарра: асабиква асыла йаквпсу амгІващ цІагІвла йапшым апырасква йырхъыпауа рныкъвара.

Анхара акІвыршара.

АкІадыгв асы тгара. Амурад: абель акІыща дырдырра.

Тема 3 Псы зхъам апкыгІва рхъвыхра. АгІайыраква рхъвыхра.

Асабиква апхынла хІвра ъгІайуаз апны маша цІолакІ гІадуыржитІ.

-АчІвыйа йыжвбауа асы ауацІа апны? (йыудзышву ахІврахвыцкІва тшдрайджъта адгъыл апны йшылу)

-ЙшвзагІадырхвашма ауат, йзапшквейа ауат? (къараба ...)

-Йшпажвбауа ауат удзышвата ачІвыйа йзгІанхаз? (асыйаквпсаз адгъыл йымшвуа йгІаннажътІ, ауи гІалцІла ахІвракІва йымшвуата удзышвата гІанхатІ)

Архъвыхра акІвыршара.

Йапшым агъын турасы суратква арпшра. «Агъныла абна» асабиква апсауышвхІаква агъны шыцІыргауа рархІвитІ.

Дидактика хъвмарра: «Йзхъамуда? ЙызхъвакІвуршуда? Амурад: асабиква пхІвыс класс, хъацІа класс рзалыхуа цри бызшвала ажванахъа рзалацІауа йбжъара.

Анхара акІвыршара.

Шайрата асабигІарта агваны йыкву азыркІкІитІта йазалху атара йтарпсахитІ.

Джъгар хъвмарра.

Асыцта йыквгла рпахъла гІвщапІыкІла йыпауа йбжъара.

Тема 4 Псы зхъу апкыгІва рхъвыхра.

АпссГачІвква рхъвыхра. Январь амыз ахъа апссГачІвква «гвыргъяхъв мшы» рзрахІазыритІ. Ауи йгІалцІла амзагІв агвып йыгІвнагылаз гІаджвылыргитІ апахъ, йапшым апссГачІвква рыхъаз асогІаква ахъарцІитІ.

-АчІвыйа согІата йхІызкІныхІуш? (йапшым ажвлаквa, амшІайша- агъынцІисква рыхъазла, ажыжвхъа тшыт акъанджъаква рыхъаз)

Агъын уыса шваздзыргІвы:

Асы гІасытІ.

Асы гІасытІ!

Асы гІасытІ!

Гвыргъяхъв мшыта йгІаншатІ.

ШкІвокІвашыста йгІачвылтІ.

Йчвыркъачврысуа йгІакІкІатІ.

Асы гІасытІ!

Асы гІасытІ!

АкІадзаква гІакІазкІазтІ.

АцІейква къахвта йалацІритІ,

РджъанахчкІвынква хІвачвитІ.

Тлабыча Мира.

Дидактика хъвмарра «ЙгІадыр сгІазквчважвауа» Амурад: асабиква абжъагІвы дгІазквчважвауа рзгІадыруа, цри бызшвала гІахІвахра рзалацІауа тшырбжъитІ.

Джъгар хъвмарра

«АпссГачІвква рпссГара» - асабиква ачвымла йзхъалуа, абжъагІвы йсигналква ргІауа йыубжъитІ.

«ТагІвзра» Асабиква йцхІашвхаз амгІващла йгІатауыргІвзитІ.

Анхара акІвыршара.

Асы аквпсу йапшым ацхІашвквала (цветные льдинки) йрыпщдзара, апахъ йгылу амзагІв апссГачІвква йырфуш кІныхІара.

Тема 5 Псы зхъап апкъыгІва рхъвыхра. АцІлаквa рхъвыхра.

Асабиква йгІадуыргвалашвахитІ ацІлаквa агІапын, апхын, адзын анГІаталуа штшырпсахуа. Асабиква йраухІвитІ: ркъару агІапын йаздрахІазыруата ацІлаквa агъныла штшырпщауа. АцІлаквa акыбкви злапшыйма? (асабиква рджъауапквa)

ШваздзыргІвы ари ауыса:

АцІлаква джъащахъвапІ.

АцІлаква джъащахъвапІ.

БнакІта йаларпата,

АдгъылтыпкІ йапата,

АцІлаква гІайитІ,

Бгъыцла ашва рхІвитІ,

АлчІв апсыхІва йзнапІ.

Апсахъвагъи йагІвзапІ

Бзи йырбитІ адзы-

Йгъалам сажва мцы.

АкІарма къапщыта,

Амцабыз ашІщыта,

ЙгІалпшитІ абнажвпІа

Азна швыр ашІа.

Ахъаца абгъыцквa,

Йраквпсата ахъыцквa,

ЙгылапІ, йымчвуа зны,

Ачара апны.

ТшашІарпсан агъаба,

Мгъыла йаларпата,

АдзхІвцІлаквa гІайитІ,

Псайспадза йауитІ...

ЧезыкІа ШахІымби

Дидактика хъвмарра: «Йапхъу запшыйа?» Амурад: ракъыль йалархІара, йауацІыху ажванахъала аджъауапквa цри бызшвала рзатуа йбжъара.

Анхара акІвыршара.

Асабиквa йхвыцу ргвып рыкІадыгв асы тыргитІ.

Джъгар хъвмарра.

«Амш- ауахъ» Асабиква анагІвгІагІвра йазубжытІ.

МАРТ

Тема 1 Апсабара рхъвыхра.

Архъвыхра акІвыршара.

АбжъагІвы асабиква азцІгІара рзылырглитІ:

-Запш гІамтайа хІызту?

-Амыз ахъыз гІасашвхІв? (цри бызшвала март-уасахъын)

-Запш гвыргъахъв мшыа хІара мартІ амыз йхІыртлапІауа?

Апхъазаман март-Мартус –хІва йапхъун,ауи апхъанчІви аугІа йбзаууз рынхара зхчуз Анчвадуу (мифологический бог) йыхъыз акІвын. Ауи адгъылрхарджыгІвчва йгІазхчуз Анчван. Март датшагъи йшвшвуа-пшанкъвгагІвы- хІва йапхъын, ауи амыз апшарыхъынхІвква ашардаз йгІалцІла. Ауи йапхъахауа йгІапын мзыпІ, апхара псайспамца йгІанагитІ. Абазала агІапын ахъызква: уасахъан-март, апрель- чвагъварамзы, май-ащхъатыцІмыз.

Дидактика хъвмарща: «Псы зхъу ацІла» -апсабара апсахщаква агІамта псахщаква рпны йдырхІвара.

Ахъвмарща: «Ауахъи амши» - асабиква рщаласра йалархІара, анагІвгІагІвра йарыщцара.

Джъгар хъвмарра.

Пырасква йхъышауа нагІвгІагІвра.

Анхара акІвыршара.

Ахъалырта псара.

Тема 2 Апсабара рхъвыхра.

Архъвыхра акІвыршара.

Асы рхъвыхра. Асабиква асы гватшныта йшашуашла урыхІвитІ.

-Йшпаъу асы?

-АчІвыйа йазнийыз асы?

-Асы цІхашвыла йхъгІвапІ, ачІвыйа ауаса йзцаз?

Йаквпсу асы амш йпхагІвхапхъадза йкІачвІалуа,йхІатлахауа йалагитІ, йаргъи асы ахъахъла йбагъу ацІашвы ачва багъа гІаквылитІ. Ауи цІхІашквкв урызсакъхара атахъыпІ унапІы пнакъныс закІы гъазхІвам.

АгІапын ауыса швгІаздыргІвы.

АгІапын.

АгІапын ангІаталра,

Асква ратитІ

АгІапын ангІаталра,

АлагІвыдж гІайитІ.

АгІапын ангІаталра,

АцІиска хІвачвитІ.
Къвапсыргъан Валентина

Дидактика хъвмарра: «ЙанбагІаншауа ауи» -апсабара агІамта псахщаква рзыхІвауа йбжьара.

«ГІвыджь-гІвыджьта нагІвгІагІвра» - рщаласра йалархІара.

Джьгар хъвмарра.

ГІвыджь-гІвыджьла йадзхъагыла аныкъвара йазыбжьара.

Анхара акІвыршара.

Акъвадамаква асабигІарта агъагъарта апны йазкІкІра.

Тема 3 Псы зхъу апкъыгІва рхъвыхра.

Архъвыхра акІвыршара.

Ажъа хІырхъвыхитІ: аквпшыра, ачва, йъабзазауа, ачара, сабапрата агІвычІвгІвыс йазгІанагуа.

-Ари ахъыз жвдырума?

-Ачва шпаъу ажъа?

-АшІахъачкІвын шпаъу ажъачкІвын?

Асабиква ажъа ащапІква, ашІа, алаквa, ацІыхъва шаъу йаквчважвитІ.

Ауыса швгІаздыргІвы:

Ажъа.

Ажъа адзынла йгвыргІвитІ,

АцІла йыцІачІва йгвыргІвитІ.

ЙхъарапІ агъны, йхъара,

ЙшкІвокІвасышхахъатІ йара.

Акытча:

Зъари йчІву аъара, ауаъарагъи йнагІвгІагІвхитІ. (ажъа)

Дидактика хъвмарра «АжвакІла йгІасахІв» - асабиква ражвар йалархІара.

Ахъвмарра «Ажъакви ашварацыгІвкви» -асабиква йзыпауа йбжьара.

Джьгар хъвмарра.

ЩапІзаджвыкІла рпахъла йхъапалитІ.

Анхара акІвыршара.

АкІадыгв псара.

Тема 4 Псы зхъу апкъыгІва рхъвыхра.

Архъвыхра акІвыршара.

АпссгІачІвква рхъвыхра. Апсабара апсахщаква асабиква йгІалыркІгІитІ. Апсабара шгІашІыхауа, амара шгІапхауа асабиква йгІарпшыхвитІ. АпссгІачІвква руарадква гІаджвыквырцІитІ. Уакъвысча –швабыжта йхІальлалъу игъи йчважвагІву

пссгІачІвыпІ. Ауи апынцІала шарда йынхитІ, ахІапшхвыпшква гІанакІитІ. АлахІва (грач) убазтын агІапын гІадзата йпхъадза. Ауат щажьыта йгІапссгІахызтын агІапынгыи щажьы йгІаталуаштІ- анашаната йаапІ. АцІараква шпайгвыргъауа агІапын, ауат амара йайгвыргъыитІ, адзтагылаква рпны йтакъатІитІ.

Ари ауыса шваздзыргІвы:

АцІара чкІвын.

АцІара чкІвын, ацІара чкІвын ацІыхъва чкІвын арбабитІ.

АцІара чкІвын, ацІара чкІвын цІыр-цІыр –хІва йхІвачвитІ.

АцІара чкІвын, ацІара чкІвын «АгІапын гІадзитІ», - хІва йгвыргъачІвитІ.

Къвапсыргъан Валентина

Дидактика хъвмарра «Ари збжьуда? –асабиква апссгІачІвква рбыжьквала йгІардыруа йырбжьитІ.

«Абага хІайлья» -асабиква йызнагІвгІагІвуа йыубжьитІ.

Джьгар хъвмарра:

Асабиква аурала йыпитІ.

Анхара акІвшаща:

Асабиква апссгІачІвква дырчитІ.

Тема 5 Амш апсахща рхъвыхра.

Архъвыхра акІвшара.

Акъвмыль (сосулька) рхъвыхра. Амш шаъу асабиква йдуыррхъвыхитІ, амара гІапхузтын.

-Йшпаъу уахъчІва амш? (пхагІвыпІ, гІапын мшыпІ).

-АжвгІванд швырхъвыхстІ, йшпаъу ауи?

-Запш гІамтайа хІызту?

-АгІапын анашанаква гІахІшвыргвалашвах. (амара хІгІата йгІапхузтын, алахІва ласы йгІапссгІахызтын, адзыхъква гІакІажжитІ, акъвмыльква ратыхитІ)

-ЙабагІаншауа акъвмыльква? (акв ацІахъла амара чвгъата йагІаквпхауа, датша тыдзквала ъахъгІвам аквква)

Дидактика хъвмарща. «ЙгІадыр ауи йцІыруа збжьу» - дасу дъагылра атахъу дызгылуа, агъагъара апны дызнагІвгІагІвуа дбжьара.

Практика хъвмарща «Абага хІайлья» -асабиква йызнагІвгІагІвуа йыубжьитІ.

Джьгар хъвмарра.

Рыпкъ райшата йырзыкІуа, йымкІантІауа йызгылуа йапшым атшарыщцараква рытра.

Анхара акІвыршара: асы йаквпсу ртшатшара, анышвкъвара тгара.

Тема 6 Амш апсахща рхъвыхра.

Архъвыхра акІвшара.

Акъвмыль (сосулька) рхъвыхра. Амш шаъу асабиква йдуыррхъвыхитІ, амара гІапхузтын. АчІвыйа ауи? ЙабагІанша? ЙшпагІанша? АчІвыйа тшынла ауат зратуа, уахъынла йзгІаншахуа? Опыт уыргылитІ, асабиква акъвмыль агвып апещ йгІаргылитІ апхара апны йазниуа йдырхъвыхитІ.

Дидактика хъвмарща. «ЙгІадыр ауи йцІыруа збжью» - дасу дъагылра атахъу дызгылуа, агъагъара апны дызнагІвгІагІвуа дбжъара.

Практика хъвмарща. «АсрычвхІва поезд» - асабиква щаласта йнагІвгІагІвуа йбжъара.

Джъгар хъвмарра. Апахъла йтхъауа йыпитІ.

Анхара акІвыршара. Асы рыцІа ласы йшратыхуаш апшта бельла асы дыртшатшитІ.

АПРЕЛЬ

Тема 1 Апсабара рхъвыхра.

Архъвыхра акІвшара.

АжвгІванди амари хІырхъвыхитІ. Ахвага абльын йгІаквшвауа рхъвыхра. (ауат шайшысхауа) АчІвыйа ажвгІванд апны псахрата йыжвбауа? Амара рыцІа йкІкІауа йалагатІ, уылаква гІанахвитІ. Амара ужвгъи угъарпхум ауаса ахІауа пхакатІ, агъны йгІаквухыркІвын агалагъи рыцІа йпхагІвыпІ. Атдзаккква асы йратуа квата йгІакІажжитІ, ажвгІванд чІыхвпІ, йшкІвокІвапІ.

«Сальам агІапын» ауыса швазддзыргІвы.

АхІвра чІыхв гІакІылкІвыртІ йкІязызуа,

Амара нурла тшкІвнаршатІ.

Агъынгъи дзыжъ-дзыжъ йалысуа

Ащхъа кІварква тшыртнаршатІ.

ШвгІагІв, шврылс адзыжъква,

Архъаква швыргвылс.

АгІвычІвгІвыс, йуызпшитІ акъыжква-

Архъа къыжква жвлала урылс!

Батал Къасе

Дидактика хъвмарща. «Сызквчважвауа гІадыр» - ацІла ахъыз аквпшырала йгІардыритІ.

Практика хъвмарща. «АлымхІарыгІвква гІакІра» - асабиква нагІвгІагІвитІ, алымхІарыгІвква тшыршІдырпшитІ.

Джъгар хъвмарра. АнагІвгІагІвра мгІвайсрала йырпсахуамца йымгІвайситІ.

Анхара акІвыршара: асы йаквпсакву хъыларпситІ ласыласта йшратуаш апшта.

Тема 2 Апсабара рхъвыхра.

Архъвыхра акІвшара.

АкъвышвхІамыльква шратуа рхъвыхра. Асабиква асы анратуа аквацыраква шгІакІакІвкІвауа дырхъвыхитІ. Апрель амыз адгъыл зымгІва йыкву асы ратихитІ. Ауаса йзаъайа? Асы шпаца? (йквайчІвахатІ, йчІватІ) Йабаратуа асы рыцІа ласы? (амарашІапхартаква рпны, ацІлаква ркъвадамаква йрыквкву апны, ахваква) Асы агъныла йшаъази ужвы йшаъу йашІдырпшитІ. АмгІващ хвыц асы анратых йшцаз йапшитІ. АчІвыйа ауаъа йыубауа? (йайджъыз ахІвраква)

Дидактика хъвмарща. «ЙчІыду гІау» - рдырраква рыбагъъара анашаната агъны ахъазли, агІапын ахъазли йаъу гІадыргвалашвахра.

Практика хъвмарща. «Ашвыгаква» -гвыпла анагІвгІагІвра йазыбжъара.

Джъгар хъвмарра. Асабиква ахъащщылра йазырбжъитІ.

Анхара акІвыршара. Асы йгІанхакваз ацІла ащайдзаква йрыцІарпситІ.

Тема 3 Псызхъу апкъыгІва рхъвыхра.

Архъвыхра акІвшара.

Апсабара апсахща рхъвыхра. Апша гІасща рхъвыхра. Асабиква аджъыгъру абжъагІвы йдлырбитІ.

-Ари джъыгъру швапшырквын ачІвыйа апша ахъазла йшвзыхІвуш? (апша гІаситІ).

-Ари апшу амш йшпапхъауа?

-Аджъагъру швымамызтынгыи апша шгІасуа шпажвдыруа? (ацІлаква ркъвадамаква хъкІъуазтын, ажвгІванд апстхІваквала)

-Апша акъару ахъаз ачІвыйа йшвзыхІвуш? (аджъыгъру ласыласта йхъынхІвуазтын апша чвгъапІ, псайспа йхъынхІвуазтын – апша хвыцпІ йгІасуа)

-ШвшІахъа апша йапырашвыргылта апша шыжвбауа гІасашвхІв.

Дидактика хъвмарща. «Ажва псах» - асабиква абжъагІвы йхІвауа ажваква рпсахитІ(пша-пшахвыц, пша чвгъа, пшарыхъынхІв).

Практика хъвмарща. «Амимунква гІакІра» - асабиква рщаласра йалархІара.

Джъгар хъвмарра. ХгІата йызхъапалуа йбжъара.

Анхара акІвыршара. АкІадыгв йгІакІапІлаз акъвадамаква, акыщаква разкІкІра.

Карточка 4 Апсабара рхъвыхра.

Архъвыхра акІвшара.

ЙгІалкІгара, амш шаъу. Амара гІапхума, момкІва йчвщума, ажвгІванд аъаща, ауи ачва. Апша йгІасуа хъчІвачІвума, момкІва пхума. АгІапынла апша йгІасуа шпху, ауат къабльала йгІапсегІауа пшапІ, апшапхаква ангІасуа ажвгІванд йгІахъылуа апстхІваквала бабадза йаъапІ. АчІвыйа ауаса йзгІаншауа? (асы аратыхуа). Апрель амыз амшв амшвчырква йдухаквазгыи ацта йгІашІыхахитІ, агІвара агъны йзтачвыз йгІатыцІхитІ. Ауи йафуаш йазыпшгІауа абна йылапІ (агІайыраква рыщайдзаква гІалнажвитІ, йапшым ахІапшхвыпшква гІанакІитІ). Аквуджъма апрель аквуджъмачырква йлашвта гІанариитІ. АпсауышвхІаква зымгІва рхъквва агъныла йрымаз, апхын хъвыла тшапсахитІ.

Дидактика хъвмарща. «Дасу дабабзазауа?» -абна псауышвхІаква ъабзазауа-атемала рдырраква рыбагъяра.

Практика хъвмарща. «Амцаква» асабиква анагІвгІагІвра йазырбжытІ.

Анхара акІвыршара. АхІврапщдза ъгІайуаш ашыпІа алыргара.

Тема 4 Псы зхъу апкъыгІва рхъвыхра.

АлымхІарыгІвква рхъвыхра. АлымхІарыгІвква рквпшыраква дырхъвыхитІ, ауат йгІарыквчважвитІ, йашІдырпшитІ. ЙгІадуыргвалашвитІ алымхІарыгІвква шгІаншауа, ауат шгъныщІсуа. ЙабагъныщІсуа ауат? (атыдзква ркІынхІараква, абора гыщІараква, агаражква) Апсабара бзибара азрымата, ахчара йазабакІуа йбжъара. АлымхІарыгІвква рпщдзара рзгІалкІгІауа, аджъацахъваракварыла йгІацІалуа йгІадзныргылра. -АчІвыйа алымхІарыгІв напІыла йыукІы замуа? (акъвадамаква швабыжта йтІахсапІ, йптшитІ зынла).

Дидактика хъвмарща. «Ажваква ацІах» -ажвазаъаква асабиква йырхІвитІ.

Практика хъвмарща. «ЦІапха» - анагІвгІагІвра тшауацІнарыхитІ.

Джъгар хъвмарра. ЦІарата йхысуа йбжъара.

Анхара акІвыршара. АмгІващква рпситІ.

Тема 5 Псы зхъам апсабара апкъыгІва рхъвыхра.

Архъвыхра акІвшара.

Акъараба рхъвыхра. Асабиква рдырраква йалархІара агІапын апсахщаква. Йапхъахауа ахІврапщдзаква гІайитІ (акъарабаква).

-АчІвыйа ауаса йзрыпхъауа?

-АчІвыйа ауат зшырпшы ауаш? АчІвыйа йзапшу? ЙшІучІва ауашма?

Асабиква апсабара апщдзара рзыбауа йыубжытІ, акъараба ачва гІважъ пщдза уыла аргвыргъытІ, йгІашІучІвара йгъатахъым- хІва йраухІвитІ.

-Ужвыгъи запш гІапын хІврапщдзайа йыжвдыруа? (алагІвыджква). Асабиква амш анбзийу акъараба ъгІайуа ахва йуырцитІ, ахІврапщдзаква дуырбитІ, ауат рбыгъхвыцкв шхъыргІвауа дуырбитІ.

Дидактика хъвмарща. «Ажваква ацІах» -ажвазаъаква асабиква йырхІвитІ.

Практика хъвмарща.«Йымцыру ашыпІа» -асабиква бзита йызхъапалуа, йызнагІвгІагІвуа йбжъара.

Джъгар хъвмарра. Асабиква йапшым аспорт апкъыгІваква чарыуата йырзауцтуа йбжъара.

Анхара акІвыршара. АхІврапщдзаква ъгІайуа йрыцкъара, адгъыл ртшатшара.

Тема 6 Псы зхъу апкъыгІва рхъвыхра.

Архъвыхра акІвшара.

АхІапшхвыпшкв рхъвыхра. Асабиква агъагъарала ахІапшхвыпшква йырзыпшгІарныс хачІвы рзыуырглитІ. ЙгІарауыз аквпшыра йапшитІ, ауи аныкъваща дырхъвыхитІ(апкъ шаъу, апцІаква, ахъа, агІайыраква йрызнахауа).

Ужвыгы ауи йашырыпшыта йызгарыквчважвушта запш хлапшхвыпшта йырдыруа абжыагы асабиква йгадырхити.

-Йшпжвбауа хшпарзаъазлуш ауат? Храйгвыгивра атахыма?

Дидактика хъмарща. «Йпхъадза» - асабиква апхъадзараква дуырхити, рдырраква дрыбагыити.

Практика хъмарща. «Бжъандахитара» - анагивгагивра тшауацнадрыхити

Джъгар хъмарра. Асабиква къазула йалагылата йынкъвыжъра

Анхара акывыршара. Асабиква йгакпаглаз акъвадамаква, акыцаква азкитра.

Тема 7 Апсабара рхъвыхра.

Архъвыхра аквшара.

Адзыгивква рхъвыхра. Асабиква адзыгив адзхъа йалауыргылити, ауи дырхъвыхити.

Адзы гагивца, ахахъква йтакву, ацкъара.

-Йшпау ауи? Запш тланыкъвалайа йагивуа?

- Йабатаххуа хидзыгив? (абыхъв)

-Датшагы йабагива уаша ари апш дзыгив (адзхъа апны).

- Ачывыйа аугла асы щардата йащитиу ашыпаква рпны амгиващква зырчпауа? (дзыгивта йшбгъажжуаш апш)

Дидактика хъмарща. «Йгадыр ахиващала» - рдырраква рыбагыара, агайыраква рыхызыкква гадыргвалашвахра.

Практика хъмарща. «Абагы ачвынцкви» - анагивгагивра рылархивара, ахъмарра йалу аправилаква рыларкуамца йхъмаруа йбжъара.

Джъгар хъмарра. Асабиква азаджв йцыхъва азаджв дтагыла, (ащтанчив акиврыща) йашипшуа йызыкъвауа йбжъара.

Анхара акывыршара. Асабиква урыхити бельла, алабаквала дзыгивцтакити рчпарныс.

МАЙ

Тема 1 Псы зхъам апкыгива рхъвыхра.

Архъвыхра аквшара.

Йапшым акыбква (мамкъвыт, сана, чадыгива) рыхъаз рдырраква йалауырхити.

-Ачывыйа ауат кыб –хива йзырпхъауа?

-Ацлауатра кыб-хива йзапхъауа?

- Рбыгъква шпау, ркъвадамаква, ршвырква?

- Ачывыйа ауат акыбква згадриуа?

Дидактика хъмарща. «Йгадыр аквпшырала» - акыбква рквпшырала йгардырити, ашвырква ддырбитидара ашвыр гашайыз акыб ахыз рхити.

Практика хъмарща. «Амшв абзартта апны» - анагивгагивра тшауацнарыхра, щаласра йалархивара, гватшныта йхъмаруа йбжъара.

Джъгар хъмарра.

Хыпагаквала хыпара акивдыршити, йанкъвакывити.

Анхара акІвыршара: абельква рыртитІ, ацІланкѡвгаІвы йыцхѡрагІитІ, акыбква рыщайдзаква ржитІ.

Тема 2 Псы зхѡам апкѡыгІва рхѡвыхра.

Архѡвыхра акІвшара.

АцІыхІ рхѡвыхра.

-Ари ацІла ахѡыз ачІвыйа?

-ЙшпагІажвдыр?

-Запш шІыпІаквайа ацІыхІ ѡгІайуа?

-ЦІыхІ гІваца ѡгІайуа абна йшпапхѡауа? (цІыхІбна)

-Асок ацІыхІ йгІалырхуа йшпапхѡауа?

АцІыхІ йанакІвызлакІгѡи запш гІамтазлакІгѡи аквпшыра пшдзапІ. Ауи хѡыз шарда ахѡырцІитІ: зымгІва рацкІыс йпшдзу абна апны, цІыхІ джѡащахѡва, уызгІвадара зхѡауа ацІла. Зѡара уарадѡа, уысайа ацІыхІ ахѡаз йаларцІаз. Йара ацІлагѡи зджѡара закІ ѡгІамиуа адгѡыл гѡымхаква рпынгѡи йгІайитІ. Ауи йгІашІалуа амарагѡи, ахѡтагѡи йгѡачвшум, амахѡвда ачѡа багѡѡапІ, апхѡанчІвиква шѡѡабгѡѡы гІалырхитІ. АцІыхІабыгѡѡкѡва, акѡвадамакѡва, асок азгІвадара ахѡаз шѡабыж йсабаппІ. АцІыхІ ачІачІакѡва йгІалху ащѡей кѡару шарда гІаунатитІ.

Дидактика хѡвмарща.

Практика хѡвмарща. «Абага хІайльа» -анагІвгІагІвра тшауацІнарыхра, ракѡыль рыщІарара, ргѡватшныта йхѡвмаруа йбжѡара.

Джѡгар хѡвмарра. «Сызкѡѡважѡауа гІадыр» -ацІла ахѡыз аквпшырала йгІардыритІ.

Анхара акІвыршара: агѡагѡара псара, апІайракѡва йщтІу азкІкІра.

Тема 3 Псы зхѡу апкѡыгІва рхѡвыхра.

Архѡвыхра акІвшара.

Май быжбыж рхѡвыхра.

-АчІвыйа ари абыж-быж май быж-быж хІва йзапхѡауа?

-Аквпшыра хІырхѡыхпІ(йгІвабджѡата, ахѡа кѡайчІѡата, апцІакѡва чІврыта йжѡпІата, адамакѡва гІѡбата йнадзауа, азджѡакІ ацІахѡыла йѡѡата азджѡакІ ахѡахѡла, цщапІык амапІ амай быж-быж агІайыра апны багѡѡата тшакІныс ахѡазла.

Дидактика хѡвмарща. «ЙгІадыр сызкѡѡважѡауа» - ахІапшхѡыпшкѡва, абыж-быжкѡва рыхѡызкѡва аквпшырала йгІардыруа йырзыхІѡауа, рдырракѡва рыбагѡѡара.

Практика хѡвмарща. «Абыж-быжкѡѡи апссгІачІѡѡѡи» -ахѡыпара, анагІвгІагІвра тшауацІнарыхра.

Джѡгар хѡвмарра. Атопла адгѡыл йадрѡысуа йырзакІхуа йрыхѡвмарра, азадѡѡ-азадѡѡ йцІыхѡѡа йтагыла абжѡагІѡы йсигналла тшазыркІкІуа йбжѡара.

Анхара акІвыршара: апхартшахѡа тара алыргара, апхартшахѡѡа аквпсара.

Тема 4 Псы зхъам апкъыгІва рхъвыхра.

Архъвыхра акІвшара.

-Арат ахІврапшдзаква рыхъыз ачІвыйа? Азаджв-азаджв йашвхІвх хъмаштылга (незабудки) ахъазла йыжвдыруа? Арат ахІврапшдзаква хвыцпІ, ауат хвбыгъхвыцкІла йалапІ, тшангІагвацІырхуа аквта ачва гІважъта, дара йчІыхвтІкытІта йцитІ. АбгІадзари алашари бзи йырбитІ.

Дидактика хъвмарща. «АцІлаквa» -асабиква абжъагІвы йгІабжъидитІ, ауат ацІлаквa йапшым агІамта йантагылу рквпшыраквa гІадырбитІ.

Практика хъвмарща. «Ачвакви ащхакви» - анагІвгІагІвра йазырбжъитІ, абжъагІвы йсигналла ахъвмарра акІвдыршитІ, агІаншараквa ажваквa йрыквыргІапста йырчпитІ.

Джъгар хъвмарра. ГІвуджъ-гІвуджъ йацхъагылата йнаргІвгІагІвра.

Анхара акІвыршара: апхартшахъва тара апхартшахъва йазыркІитІ.

Тема 5 Псы зхъу апкъыгІва рхъвыхра.

Архъвыхра акІвшара.

АгІвыдаквa рхъвыхра. АгІвыда хвыцпІ, йтІахсапІ. Апкъ цІагІвта цшапІыкІ амапІ, апынцІа чІврыпІ. Йара ауи апынцІа йызлачауа акІвпІ агІвыда. АгІвыдаквa агІвычІвгІвысгъи, арахвквaгъи йрыквчІвитІ рща рыжвитІ, йара ауаса ахІврапшдзаквaгъи рнектар рыжвитІ. АгІвыда майрапІ йгІаукІныс. Адаквa, апссгІачІвквa, апслачваквa агІвыдаквa рфачІвы йалапІ.

Дидактика хъвмарща. «АхІапшхвыпш ахъыз гІасахІв» -асуратла ахІапшхвыпшквa рыхъызквa рхІвитІ, ажванахъа аларцІитІ.

Практика хъвмарща. «Абага хІайльа» -анагІвгІагІвра тшауацІнарыхра, ракъыль рыщІарара, ргватшныта йхъвмаруа йбжъара.

Джъгар хъвмарра. Йапшым алагылщаквала абжъагІвы йсигналла йалагылитІ (гІвуджъ-гІвуджъ, къазула, азаджв –азаджв йцІыхъва йтагыла)

Анхара акІвыршара. АсабигІзарта агъагъара алдыргитІ.

Рымачв ъабаща тшауацІнарыхра апрограма (мелкая моторика).

Асабиква ргврыхвара рымачквa йрыщІапІ.

АхачІвы.

Рымачквала ъабаща ззырхІвауа – асаби йапшым ахачІвквa йымачв цІагІв хвыцквала таразта йанизычпауа йанизыкІуа акІвпІ. Ауат амачквa рынхаша ракъыль шынхауа щаквнаргылитІ, йара асаби агІвра акъальам кІра дшазыхІазыру гІахІнардыритІ. Асабиква йымачквала дырхъысуамца апкъыгІваквa ашІырпшитІ, йырхъыхвитІ, йзалыхитІ апкъыгІваквa, адуней дызквбзауа гІайгвыннаргІвитІ. МгІан ду амапІ рыцІа щажъыта асаби йъабаща практика

шырпшра амазтын. Ауди асаби йакъыль ауацІнахитІ, акъальам кІра агІвра дазнабжьитІ.

Система йтагылу апхъарасахІатква амачв ъабаща рыцІа йауацІыхта ргврыхвара, гватшныта йынхауа йазнабжьитІ. УжвгІанчІви абзаща апны ауди мгІан хъада аздыргылитІ.

Ари апрограма амачв ъабаща асаби ймотрика тшауацІнахра акІвымкІва, ауди дасузлакІгьи асаби йалкІгІата йгватшны гІахънатІтитІ, йдырраква йрыланархІитІ, ахІбачви асаби разазъаща, йара йыквлагІвчви йари разазъаща щаквнаргылитІ.

Йапшым ахІачквва йрыздыргылуа асаби йымачквала закІы ангІанйыршауа, йа апкъыгІваквва йгІайыртуа данадынхалуа, асаби йара дахІвра йымата закІы шизычпауа, йшизахъвдахъвыщтуа гІайгвынгІвитІ, йаргьи ауди швабыжта даргвышхвитІ.

Ауди гІалцІла, апхъарта агалагьи рыцІа йапхъата ауди апш нхараква йахъвдахъвырщтра атахъыпІ.

Ари йгІарбу амачв ъабаща апрограма асаби йысквшквва йрыквыргІапста йауацІыху адырраква, рылшараква йрылархІауа, рщцалраква арыбагъбауа, абззара апны рдырраква рызгІагІарысабапуа йазнабжьитІ. Асабиква йамгІапсауа, къазула йапшым апхъарасахІатквала апрограма аметодика алапІ. АпхъарасахІатква йдырраква йрыланархІитІ, апхъарта дазнарахІазыритІ, йхъвыщца арыбагъьитІ.

АпхъарасахІатква йапшым методика априемквала йалапІ. Асабиква йымгІапсауа, йрымкъычІуа, гвташва азрымата абжъагІвы йгІайайхІвуа ргІауа, рбззара апны адырраква рзгІарысабапуа йабжьитІ. АпхъарасахІатква зымгІва ахъмаррала йалапІ. Ахъмарра апны акІвпІ асаби адахІвра даквгвышхвата дъанхауа, йхъвыщца йцІайымкІуа йгІайырбауа, анхара йщаквуыргылыз ахъмарща форма йтагылу асаби рыцІа даргвышхвитІ, йхІаль-шан гІахънатІитІ. Ахъмарщаква зымгІва йызгІвадара йаланархІитІ.

Асабиква йапшым апкъыгІваквва гІадрывабапитІ: швъабгъы, пластилин, трафарет, ашвыгаква, акраскІаква, апсарт анхаща йазнабжьитІ. Аграфика йаквыргІапсу анхащаква йрабадыритІ (штриховка, ашІасгаква рзыгІвуа, йапшым ачІвагъвараква).

Амурад: асабиква амачв ъабащала йырзахъвдахъвыщтуа ашвхІаусыгІваквва гІаныршара, гІвыщтатамам азыбжьара, рдырраквайалархІара.

Уызнабжьбауа:

1. Аграфика гІвра азыбжьара:

а) асабиква йапшым ачІвагъвараква ргІвуа: ацІахъыла йалагауа ахъахъыдза йнадырдзауа, армала уалагата агъьмала йыугІвуа.

б) ашІасгаква чІвагъварала йапщылра.

в) йану асуратква агІвра надырдзауа.

г) асуратквa ршвыхуа, йаныршвуа тланыкъвaкIла акъарандаш йыргауа, ачIвагъвара йгIатымцIуа.

2. Ашвъабгъыы йзаланхауа, йапшым швъабыгъь хъыртшыща дырдырра.

3. Пластилинла анхараквa акIвыршара.

4. Асабиквa апкъыгIваквa напIыщцрала йыргагIадыруа, йзаквчважвауа йбжьара.

ТшауацIнарыхра:

Асабиквa йрынапIыцIула (къарандаш, хIаджъсарыкъ) тамамта ачIвагъвара алгаща йазнабжьитI. ЙыргIвуа рыла йшабауа, рыла йшгIацIалуа ргвтараквa аквпшыраквa тшауацIнарыхитI. Рымачв ъабашаквa дрыбагъьитI, йаладырхитI.

Бжьара.

-Асабиквa цкъара ъабаша йазнаурыбжьитI, йдзыргIвуа, абжьагIвы йажва рыларкитI.

- АхачIвы гвтшва азрымата йдырхъйауа, ацIыхъва чхIара рымата йырзынардзауа йбжьара.

- АугIа рынхарагъы, дара рынхарагъы хвы ахъарбауа йбжьара.

ЙалкIгIу анхараквa рнапIквa ъабаша тшауацIнарыхра апны.

РнапIквa массаж чпара, гимнастика амачквa йрыквыргIаспу, тшпсшара дакъыкъа. РнапI ъабаша (закIангIандыршауа). Ашвра. Ашвъабгъыыла нхара (хъыртшра, гIатырсара). Аппликация чпара. АчIвагъвараквa гIвра (графика). АпкъыгIваквa ъабарщцрала йгIадырра. Къвыдла, шырцзала, йапшым ажвлаквала нхара. Йапшым геометрия фигура азкIкIра.

Асабиквa ръабаша йаланархитI, йапшым аквпшыраквала, ачваквала йалу апкъыгIваквa урыдынхалитI.

Апрограма ахъвдахъвыщтра алгамта апны йрымазлара атахъу алшараквa.

1. РнапI ъабаша рысквш йаквыргIапсу алшараквa рзычпауа йаъазлара.
2. Йапшым апкъыгIваквa йзынхауа.
3. РнапIквала йапшым апкъыгIваквa рзагIаныршауа
4. Йапшым атехника априемквa аматеариалквa ргIарысабапща
5. РгIзара амальквa (этика норма) щтIыхра.

Диагностический инструментарий. Асабиквa рымачквa анхаша рхъвыхра. Статистика тшарыщцараквa.

АхачвIы: асабиквa рнапIквa ръабаша рхъвыхра.

Атшшарыщцараквa анырчпауа абжьагIвы йлырхъвыхитI, заманла рыщIа шарда зымачквa ззхIвынчIауа(напряжение) зымачквa.

Йапшым ахъвмарщаквала «ГІашІасра» ауат рхІвынчІара азаман узырхъвыхитІ. АбжъагІвы асабиква ахъвмарща гІаргвынйыргІвитІ, ауи ацІыхъвала йрайхІвитІ: ЗакІы, гІвба, хпа! УгІашІас!» Асабиква атшарыщцара рчпитІ, абжъагІвы ауат йырхъвыхитІ, гІвдакъикъакІ аъара анцІра «Швалагах» -хІва асабиква хачІвы йырзыйыргылхитІ. Агвып шабгу гІаумахвуата, бжа-бжамца асабиква (3-7 сабита) рымачквал ркъару щаквуыргылитІ. Атшарыщцара уанадынхалуа асуратквал, йапшым гІарбагаквал гыгІаурысабапуам. АбжъагІвы азадана ахачІвы ажвала йгІаргвынйыргІвитІ, йшырзычпауагы йырхъвыхитІ, гІван хын йаквахъысуа атшарыщцара рчпитІ. АбжъагІвы апхъапхъа ахъвмарща инструкция бзи бзи йазирыдзыргІвитІ ауи йшырчпуш йара йыдйырбитІ, уадыргІвана зны рымачквал андрыбагъауа йанырхІвынчІауа жвыхвдза дпхъадзитІ, уадыргІвана хвсекІундкІ аъара тшдирыпщитІ, йатаркІвах рымачквал гІархІвынчІитІ ауаса ужвы абжъагІвы жвабадза дпхъадзитІ, ауи апшымца хын йдылрычпитІ атшарыщцара.

1. «Атлын» -ахъвмарра. Амачв дуи агІарбагамачви йацшвцІитІ, ахъарат амачквал щтІышвхитІ жвыхвдза спхъадзандзкІа йышвзыкІра атахъыпІ.

2. «Аджъма» АмачкІыси агІарбагамачви йшврауитІ, ахъарат амачквал швнапІсыргвыщІала йыжвгитІ. Ари апш атшарыщцара жвыхвдза спхъадзандзкІа «аджъма» гІасшвырбитІ.

3. «Ажъа» - Ахъахъыла йпшуа йшврауитІ амачквти агІарбагамачви, амачкІыси хъзыдамачви анапІсыпгвыцІа йыцІашвцІитІ. Атшарыщцара абжъагІвы жвыхвдза дпхъадзандзкІа йакІвшитІ.

ДИНАМИКА ТШАРЫЩЦАРАКВА.

Апсартла нхара. Асаби апсартла закІ анГІатйырсауа йымачквал рхІвынчІара, йнапІы шабгу тшанапщауа тшаннахІвынчІауа йырхъвыхитІ. Ари апшу атшарыщцараквал абжъагІвы йандирычпауа асаби йласылас, йцІара нхаша йырхъвыхитІ.

Ашвъабгъы акъвжвара. Асабиквал ари апш атшарыщцара анырчпауа гІвнапІыкІла йшзынхауа йырхъвыхитІ. АбжъагІвы ашвъабгъквал рылайшитІ, пщгъыцІаракІ афигура дйырбитІ, дразцІгІитІ –йшвсырбаз ачІвыйа? - хІва. Йара ари апш пщгъыцІаракІ ашвъабгъы йгІалырхныс хачІвыта йрзыйырглитІ(ашвъабгъы йъатахъу йгІашІыржвумцара).

ТАКТИЛЬНЫЕ ОЩУЩЕНИЯ

АпкъыгІва йгІазлуху йаргы йамГІану гІардырра. Асаби амашакв йту йапшым апкъыгІваквал днапІырщцуа йгІайауитІ, йнапІквала йырхъвыхитІ. АпкъыгІва ахъыз, йгІазлыху йынбжъагІвчва йрайхІвитІ. Адгалра: йапшым амшІ ложкІаквал, айха йгІалху апкъыгІваквал, пластмасс йгІалху амачваквал, линейкІа.

АбжъагІвы йинструкция: «ШвнапІы ташвырщцытаамашакв, швырхъыс йту амашакв апкъыгІваквал, мшІыла йчпу аложка гІатышвх! Ауи ацІыхъвала

абжъагІвы геометрия фигура йауы апкыгыгІва гІатырхныс дрыхІвитІ. Ауди апшымца ахъвмарра акІвдыршитІ.

КООРДИНАЦИЯ ДВИЖЕНИЙ.

АцІгъаква ркІылдара. АбжъагІвы йапшым ахъвмаргаква ацІгъа кІылырдарныс хачІвыта йырзыйырглитІ.

Атшарыщцара «НапІсыргвыцІа- адза- напІыршІашІа» Асаби айшва дадзхъачІвапІ йнапІы айшва адзакІа йыквпІ. Атшарыщцара андырхъйауа къазула йъабара атахъыпІ, абжъагІвы «закІы, гІвба, хпа» - хІва ахъвмарща атемп йара йщаквйыргылитІ, йара йырцитІ.

Тшарыщцарирпхъадза секундкІ заманта йаквдрьдзитІ: закІы-напІсыргвыцІала унапІы айшва йыквцІа, гІвба-унапІы адзакІа йыргыл (ребром), хпа-напІыршІашІа чпа. АбжъагІвы акомандакв йпсахитІ, асаби гватшныта дадзыргІвуамца абажъагІвы йыргылыз ахачІвы йырхъйитІ.

Графика щцалра.

«АмгІвала ныкъваща» Асабиква дара машинанкъвцагІвыта рыла йгІацІаржъныс урыхІвитІ, даргы рмашина йаквчІвата ртдзы апныдза йцахра атахъыта хачІвы рзыуырглитІ. Ауат рымгІва пырас шарда амапІ: араъа ацІхІа уахъысра атахъыпІ, араъа абыхъв уашІысра атахъыпІ. АбжъагІвы акъарандаш гІайахвитІ, асабиква ашвъабгъы йану амашина даквгІашІасуа йдйырбитІ: -Абар хІымгІва амгІва йану швыквымцІуа швымгІвайсра атахъыпІ(акъарандаш ашвъабгъы йгІаквшвхра гъатахъым), швтдзы ашвъабгъы ахъа тланыкъвакІла йану ауаъадза йнашвырдзара атахъыпІ акъарандаш ачІвагъвара) . Швсакъхауа акъарандашла ачІвагъвара алыжвга, швсакъхауа швмашинакв нкъвшвца.

Асурат чІвагъварала йгІаташкІы. Асаби йану асураткв къарандашла ахъакв чІвагъварала дгІарыквахъыситІ, дгІатымцІуа асурат йчІвагъвара, дгІалымцІуа ахъакв, акъарандаш гІаквимхуа асурат дгІаквахъыситІ.

Ари йапшу атшарыщцаракв мчыбжыкІ апны зны гІван уатаквгІашІаситІ, асабиква зымачкв гІахсу (аматорика) аъабаша йалкІгІата урыдынхалитІ.

Тема: Айчважвара акартотека.

«АмгІва ныкъваща ахІарыфба»

Амурад: асабиква амгІва ныкъваща аправилакв дуырдыритІ: амашинакв ьаныкъвауа, аугІа йъаламгІвайсра атахъу. Асабиква амашинакв йъаргвану йхъвмарра шатахъым, велосипедла амгІва ду йыквылра шатахъым рылархІвитІ. Ауат ахвыщкв йырзалху асаби гъагъаракв рпны йхъвмарра шатахъу гІаргвынуыргІвитІ. Светофор амгІаны гІадуыргвалашвахитІ, амгІва йаныхъысуа

азнакква йшырдыруа уырхъвыхитІ, амГІва адамыгъаква щъагІвта йымГІвайсуа йыквыргІапсу йГІаныщІуа урыбагъытІ.

Адырраква ажвлара-бзазара апны йырзГІарысабапуа йыубжытІ.

«АмГІва аквысаква»

Амурад: амГІва нынъваща аправилаква бзита йырдыруа, йырзГІарысабапуа йбжъара (аурам йазалху ашыпІа апны ухъысра атахъыпІ). АмГІва адамыгъа «АщъагІв йныкъварта (пешеходный переход)» «АщъагІв дныкъварныс дыгъхвитым (движение пешеходов запрещено)» амГІаны рылархІвитІ. Асабиква рдырраква багъята, ащцалра рымата, адырраква рзГІарысабапуа йсайра. Ракъыль рыбагъъара, ргвташвакка йалархІара, ашыпІа агъагъара йъагылу рзГІалкІГІауа йбжъара.

«Адуней гІахчара йхІборчпІ»

Амурад: Адуней хІызкву йдуддзу ашар йагІвызапІ (айхІара дзыла, тенгъызла йхъгІвапІ, ахъари дгъылла йхъгІвапІ). Адуней псы зхъата йыкву зымГІва ахІауа цъа, адзы цкъаква, адгъыл цкъаква йазыбжапІ. Ауат рГІахчара адуней йыкву аугІаква йхІборчпІ. АшварагІвара йалапІ хІдуней, апсабара зарар шарда азГІаргитІ. Ауи хІара хІазабакІра атахъыпІ. Асабиква апсабара хчара, бзи рбауа, рдырраква йаладархІырнарныс ртахъыта йбжъара.

«Москва – йхъаду хІкъраль акъала»

Амурад: асабиква Москва йхъаду акъала шакІву гІаргвнхІыргІвитІ. Акъраль адамыгъаква (асимволква) дхІырдыритІ, акъраль аугІахъата йбзазауа хвы рыквырщІауа йГІадзынхІыргылитІ, руагІахъа йГІазлыщІыз рхабзаква рдыруа йрыладухауа йыубжытІ. Москва бзибара азрымата, Россия йаладухауа, ркъраль ахчара йазГІашыкъта йбжъара. ХІ-Псадгъыл апхъала агІаншараква рылархІвауа, ауат рзыхІвахуа, хІкъраль апсабара апщдзара рзГІалкІГІауа ауи ацкъара йазабакІуа йбжъара.

«Апхъара амш»

Амурад: амш амГІаны асабиква йГІаргвнГІвуа, Апхъара амш здыртлапІауа рылархІвара. Асабиква йГІаргвинуыргІвитІ, ауи амш асабиква апхъара асквш шІыц йшалагауа, асабигІартаква рпны ахвыщкъа шГІарылалуа. АрыпхъагІв, абжъагІвы йъачІвагІа йамГІану гІаргвинуыргІвитІ. Асабиква йзацацхъвмаруа, йабагвнГІвуа, агвып абаркІыра рызбжъа йсайра. Ацкъара ъабаща рылаукІитІ, ацкъара бзи рбауа асабигІарта агваны рзалыхуа йыубжытІ. АхІбачва асабигІарта йынхауа рынхара хвы аквырщІауа йГІадзынуыргылитІ.

«Анчва рымш»

Амурад: «Анчва рымш» здыртлапІауа йГІаргвныргІвра, асабиква ранчва бзита йырзаъата, пшкара рызрымата, бзи рбауа йбжъара. АхІальальра рылата, ранчва

хвы рыквырцІауа, гвчІагІв рызрымата, бзибара рызрымата йгІадзныргыла. Асабиква цри бызшвала йызчважвауа, айчважвара рзакІвыршауа йбжъара.

«Асквш шІыц гІаталра»

Амурад: асабиква агвыргъяхъв амш амгІаны йахаргІвазара, ауи амш йапщылу хІкъраль ахабзаква йгІаргвныргІвра. Атурых турасква: Ахьтадада, Снегурка ргІаншаша йрабадырра. Россия апхъала агІаншараква йахаргІвазара, хІкъраль рхъа аладухауа, асабиква абаза фольклор бзи рбауа йбжъара, рыбызшва тшауацІнарыхра.

«ХІкъраль арра»

Амурад: хІкъраль арра злалу, хІ-Псадгъыл ахчагІвчва аъачІвагІаква амгІаны рдыруа, йрыладухауа йбжъара. Арра апны йгІадрьсабапуа атехника рдыруа, йырзыхІвауа йгІадзныргыла. Р-Псадгъыл йаладухауа, арра ахчагІвчва ръачІвагІа хвы ахъарбауа, ауат рфырра йашІпшра ртахъыта йбжъара.

«Март 8»

Амурад: асабиква агвыргъяхъв амш згІалыркІгІауа гІаргвынуыргІвитІ, ауи агІаншаша рылархІвитІ. Ранчва, рандучва бзи йырбауа, хвы рхъарбауа, йрзыпшката йгІадзынуыргылитІ. БызтлхвыгІвата йыъу зымгІва йырзыпшката йгІадзныргыла. Ауыс бзиквала рцриква рзыргвыргъауа йсайра. Анчва, андучва асаби йбзазаща апны мгІаныта йрыму гІаргвынгІвуа йчпара. Агвыргъяхъв амш ргвы гІащтІнахуа, рхІаль-шан арбзиуа йакІвыршара. Айчважвара рзакІвыршауа, цри бызшвала йзайчважвауа йбжъара. Дасу йгвы йту йзыхІвауа, йынбжъагІв джъауап йызйытуа йбжъара.

«Йапхъахауа ауапчав йалалыз»

Амурад: Ю.Гагарин йфырра амгІаны рдыруа, рхъа аладухауа йбжъара. Ауапчав ахъаз рдырраква тшауацІнарыхра, акосмонавтква фырра гІатызгаз рыхъызквардыруа, акосмическа техника рзгІалкІгІауа, ауапчав агІарьсабапща амамырра йзабакІра амальта йшаму йшырборчу гІаргвныргІвра. Асабиква гватшныта ауапчав ахъазла дырра шІыц ртахъыта йсайра, хІкъраль йаладухауа йбжъара. Рыбызшва тшауацІнарыхра, диалог форма йтыгылу айчважвара акІвыршара.

«АйгІайра амш»

Амурад: асабиква хІкъраль агІаншараква дуырдыритІ. ХІ-Псадгъыл ахчагІвчва йрабадырра. Абашта айсра Ду хІкъраль хІуагІа фыррата йгІатыргаз, ауат адуней гІархвитра йшазабакІуаз йрылархІвара. Рцри бызшва тшауацІнарыхра, рчважваща тамамта йырзыщаквыргылуа йбжъара. Аветеранква хвы рхъарбауа, йырцхърагІарныс ртахъыта йсайра.

«КЧР-ХІ-Псадгьыл»

Амурад: Абашта айсра Ду 1941-1945 йаКІвшаз йахарГІвазара. АйГІайра амш атлаПара рыларХІвара, хІуаГІахъа айсра ахІатлара йГІарыквнаЦІаз багъата йрыларКІра. АйГІайра амш ртлаПара амГІаны зынГІи йырхъмаштылуашта раКъыль рыбаГъара. АветеранКва хвы рхъарбауа йГІадзныргалра. Псадгьыл агІвычІвГІвыс дьГІатадрийыз шаКІву, ауи амГІаны ГІаргвныргІвара. ХІ-Псадгьыл бзи рбауа, хІКъраль агІаншараКва йрымаджъащахъвта, йырдырныс ртахъыта йбжъара, хІ-Псадгьыл ахчаГІвчва,аветеранКва йрыладухауа йбжъара.

«Абазаква- хІКъраль ахчаГІвчва»

Амурад: хІапхъанЧІвиква рфырра рыларХІвара, уыжвГІанЧІви абаза аугІа рыхъыз даХІвара дуквала йзыргаз йрабадырра. ХІ-Псадгьыл хвыц бзи рбауа, хІапхъанЧІвиква рбзазаща йырдырныс йрымаджъащахъвата йГІадзныргылра. Цри бызшвала ачважвара йазГІашыКъта йГІадзныргылра. Абаза афольклор ажанрКва рдыруа, йырзыХІвауа йбжъара. РуаГІахъа йГІазлыщІыз йаладухауа йсайра.

«АпсауышвхІаква тамамта уырзаЪума?»

Амурад: асабиква апсауышвхІаква йанГІарпІшІашвара штшырчпуш йахауыргІвазитІ. Асабиква апсауышвхІаква рхІаль шаЪу йрабадыритІ.

Асабиква аправилаква йыргвныркІылырныс йрыхІвитІ:

1. Ала ГІауыщтылызтын уымГІвын. Ауи упсауышвхІадзанащата йГІауайшварацуаштІ.
2. Ала ущра утахъызтын апхъапхъа ала зЧІву уйазцІГІа.
3. Йуымдыруа алаква умырчан, уырзынамскІан, йанчауаГІи, йанычвуаГІи аргваныта уымгылын.
4. Ала ахчаГІвыта йырбжъауа зынГІи аргваныта уадзхъагылра Гъатахъым, ауат аугІа йрыжвылуа йырбжъитІ.
5. Ала йКІыдхІвалу аргван уцара Гъатахъым.
6. Аласпаква уырхъымсын йызлахъмаруа ГІаквухныс уаламган.
7. АцыгвкВаГІи тшырчвышвхчара атахъыпІ. Ауат гвауата утыржвжваныс ауаштІ.

«Ацкъара зымГІва йаЪазаГІвапІ»

Амурад: асабиква ацкъара амГІаны ГІаргвинуыргІвитІ, ачара апхъала, йандырпІайра, апсуна йанцара амщІахъ рнапІква сабынла йджвджвара йанакІвызлакІГІи шаЪахъу рылаухІвитІ, хъХІвала йызъабауа, рхъабра рзыХІвауа, бльатыкв нкъвыргара шатахъу рыларХІвара. ЙанамХІвауа рбльатыквла ршІа шхъыргІвуш йазыбжъара. Ацкъара рбзазара апны ансимшы йащтата, рчГІвычаква цкъата йшынкъвыргуш рылаухІвитІ.

«АунаГІва апны асаби дызхъымсра атахъву»

Амурад: асабиква аунагІва апны йызхьымсра апкьыгІваквa гІаргвынуыргІвитІ, йапшым упызкьуаш, йгІауылахуаш, йгІауысуаш апкьыгІваквa. Зынги йахьыс йамуаш апкьыгІваквa бзита йырдыруа, рзгІвадара йшазарархуш гІаргвынгІвуа йбжьара (сарныкь, газ хІакв, хІвспа, ахьвшквa). Ауи апшу апкьыгІваквa асаби дъазынамдзуш атараквa йыртата йшынкьвыргара шатахьу, ауат зынги йшадымгылуаш рылархІвара, ахІбачва ацхьрагІара анатахьхара йгІазшІыртуаш ацхьрагІагІвчва ртелефонквa бзита йырдыруа йгІадзынуыргылитІ «01», «02», «03»

«Ухьазы аурам угІамдузтын»

Амурад: апахь асаби йхьазы йгІамдауа йдырра атахьу: йымдыруа дшимачважвара шатахьу, аурам йцтІу закІгьи гІацтІихра шатахьым рылархІвара. Аправило дрыбагьытІ: «Йыжвымдыруа апкьыгІва швахьымсын!» «Зынги! Зджьарагьи! ЗакІы ахьазлагьи швейцджвыквымлын ахама!

«АгьынцІисква»

Амурад: асабиква йгьынцІсуа апссгІачІвквa темала рдырраквa йалархІара. ЙгьынцІсуа апссгІачІвквa ашыпІа пхаквa рпны йпссгІахуа апссгІачІвквa рквпшырала йырзалыхуа, рыхьызквa цри бызшвала йырзыхІвауа йбжьара. Агьныла ауат йырцхьрагІауа, рчартаквa рдырчІаджьюа йыубжьытІ. АгьынцІисква рфачІвы злалу рдыруа, апссгІачІвквa рпшдзара, рсабапра гІаргвыгІвуа йбжьара.

«АшыпІа пхартала йпссгІахуа апссгІачІвквa»

Амурад: ашыпІа пхала йпссгІахуа апссгІачІвквa рыхьызквa рдыруа, цри бызшвала йгІарыквчважвауа йбжьара, ашыпІа пхартаквала йзпссгІахуа ашвхІаусыгІваквa рдыруа (йырфуш ьамачІхауа, агвалквa ьашвуа йгІалцІла) (жвцІы, бабыщ, лахІваквайчІва, кІвыкІва, бджьандахІв, дзычва) рфачІвы злалу, ауи афачІвы шгІадыргалуа рдыруа йбжьара.

«АпссгІачІвквa»

Амурад: апссгІачІвквa зымгІва рыхьазла рдырраквa рыбагьыара. АшыпІа пхаквала йпссгІауи, йгьынцІсуи апссгІачІвквa рыхьызквa рдыруа, ауат цри бызшвала йгІарыквчважвауа йбжьара. Асабиква апссгІачІвквa бзи йырбауа, ауат йырцхьрагІауа, апсабара ахчара йазгІашыкьта йбжьара. ХІара хІшыпІаквала йгІапссгІауа агІапындза йаьу апссгІачІвквa рыхьазлагьи дырра драура. Рыбызшва тшауацІнадрыхра.

«Апсабара хчара»

Амурад: апсабара ахьаз рдырраквa драура, апсабара хчара йазгІашыкьта, апсабара пшдзара апшыхвраквa рпны йанцара йырзгІалкІгІауа. ХІ-Псадгьыл апсабара бзи рбауа, апсабара пшыхвра гІамдара накІвдыршауа штшырчпара шатахьу

дуырдыритІ. Абна азаъаша, абна зарар шазГарымгра шатахъу рдыруа йГадзныргылра.

«УъасазГІ»

Амурад: ачкІвынчвакви апхІвыспакви разазаша акультура йалархІара. АчкІвынчваква апхІвыспаква йГархъыжвжвГІауа, йырцхъраГІауа, йрайгвыГІуа йбжьара. АпхІвыспаква ачкІвынчваква йъарцхъраГІаз йырзыразта йбжьара. Аъасара амГІаны асабиква йГаргвынгІуа, ауи рыларкІта йГадзныргылра. Асабиква дара ргвтараква рзыхІауа ауи рыквлачва апны йырзыщаквыргылуа йбжьара.

«ХІара хІсабигІарта- тГІачва дупІ»

Амурад: асабигІарта йынхауа ахІбачва ръачІваГІаква рдыруа, хвы рыквырцІауа, рыхъызква рабахъызква ацта йырхІауа, сальам рызрахъуа йбжьара. Аъасара, гвчІаГІвра, хвы рхъарбауа ахІбачва йГадзныргылра.

«АгІвзара къраль»

Амурад: асабиква агІвзара ззырхІауа, агІвзачва ззырхІауа «хІагІвзачвапІ» - йГІаныщІуа (ахъвмаргаква уамайгъдзауа йыутуазтын, швацхъвмаруазтын). Дара-дара разазаша апны йГІаншауа гІаргвынгІуа, агІаншара йГарбжьашваз рзалыхуа, ъадаб-намыс зму абжьаша рылацІара. Азаджв-азаджв дйыздыргІуа, йырхІауа йачвымшвауата йырзыхІауа, азцІарата йырзыдыргылуа йаквыргІапсу, йтаразу аджъауапква рзГІатуа йбжьара.

«Гъны»

Амурад: агъны азаман апсахщаква, ахІауа атемператури адзы аквпшыра, адгъыл, агІайыракви, апсауышвхІакви, апсгІачІвкви злапщылу щаквыргылра. Агъны асуратква апсабара йачпауа йызгІаквчважвауа йбжьара, агъны асурат йанашуа йапшым ауысаква ргвы йГІаташвауа, ргвы гІахънатІуа йсайра.Ракъыль рыбагъара, ргвтараква йалархІара. Апсабара ахчара йазГІашыкъта йбжьара.

«АгІапын»

Амурад: агІапын ахъазла йырдыруа адырраква йрылархІара, апсабара апшдзара рзГІалкІГІауа, агІапын агІаталра йашвхІаусыГІуу аквпшыраква рдыруа йырзыхІауа йбжьара. Ракъыль рыбагъара, ргвтараква йалархІара. Апсабара ахчара йазГІашыкъта йбжьара. ЙырхІауа йачвымшвауата йырзыхІауа, азцІарата йырзыдыргылуа йаквыргІапсу, йтаразу аджъауапква рзГІатуа йбжьара.

«Адзын»

Амурад: адзын йаквыргІапсу апсахраква асабиква йызгІалкІГІауа, ауат йзГІаквчважвауа йбжьара. АгІайыраква йрызниуа адзынла, амш шайшысхауа. Амш айшысри ахІауа атемператури, агІайыраква рпсахщари, абнапсауышвхІаква

рфачІви йызлапшылу гІаргвныргІвра. Адзын апсахщаква рымаджьащахъвата, апсабара ахчара йазгІашыкъта йгІадзныргылра.

«Пхны»

Амурад: апхын ахъазла рдырраква йрылархІара. Апхынла агІайыраква, апсауышвхІаква рбзазаща штшапсахуа йырзыхІвауа, йзгІаквчважвауа йбжьара. Апхынла нхарата йакІвдыршауа йызгІаквчважвауа йбжьара. Рыбызшва тшауацІнарыхра, цри бызшвала цкъата йызчважвауа, рдырраква рыквлачва йрыцыршауа йгІадзныргылра.

«ХІара хІ-Псадгъыл- Россия»

Амурад: асабиква р-Псадгъыл бзи рбауа, йаладухауа, хІкъраль адамыгъаква рыхъызква рдыруа, йгІарныцІуа, йангІаншаз йызгІаквчважвауа йбжьара. ХІкъраль ашІыпІаква йрабадырра, Псадгъыл ахчара йазгІашыкъта йбжьара.

Ахъаква

I. «Ачважвара пшдза тшазыгІбжытІ».....	2
2. «АшыпІа пхартаквала йпссгІахуа апссгІачІвква».....	3
3. «АгІвна псауышвхІаква».....	5
4. «Ашыпа пхаква рпны йбзазауа апсауышвхІаква».....	6
5. «Уыхызы уари».....	7
6. «УызгІвадара гІахча».....	8
7. «Абаза фольклор жанр хвыцква».....	9
8. Проект: «Абаза угІахъа».....	10
9. Проект экология бжъара йаквыргІапсу: «Сцри ашта апсабара».....	11
10. «Абна агъныла».....	13
II. «Геометрия пкъыгІва квпшыраква».....	14
12. «Мама лыхъазла согІа».....	15
13. «Атурых афырква».....	16
14. «АлымхІарыгІв пшдзаква».....	17
15. «ХІарахІгвал».....	19
16. «Сакъра».....	20
17. «АгвапарахІылахІкІитІ».....	21
18 «СарастгІачва».....	23
19. «АгІамтаква».....	24
20. АгІахІвахратшазыбжъара, агІахІвахраалацІара «АдзынгІаталтІ».....	25
21. Асураткварыдынхалра «Дзынмшы», асуратлагІахІвахраалацІара.....	26
22. «АцІлашвырква».....	28
23. «АуатралыцІква».....	29
24. Проект: «Скыт апсабара».....	31
25. «Апхын зигІва, апхын пшдза».....	34
26. АгІамдараква рпны архъвыхра.....	36

27. Рмоторика йалархІара «АнапІ ласква».....74
28. Айчважвара картотека.